

Juã Jesucristo ye quetire oja'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Ã'rĩ judío masũ Zebedeo macũ, Santiago acabiji nicu niwĩ. Cũ paco Salomé wãmetico niwõ. Co Jesú paco María ma'mio nico niwõ. Tojo weegu Jesú Juã basucu nicu niwĩ. Ne waropure Juã wa'i wẽjẽrĩ masũ nicu niwĩ. Ã'rĩta Jesú besecũú'cãrã wa'terore cũ uputu ma'igũ waro nicu niwĩ. Cũ, cũ ma'mi Santiago me'rã tojo wa'abosa'a nirõ marĩrõ ĩ'oduarã niyucã, Jesú narẽ Boanerges pisucu niwĩ. Tojo nígũ, “Bũpo Põ'rã” weronojõ pũrĩrõ ucũ'u nígũ, tojo nicu niwĩ. Juã Jesú me'rã sijagu cũ bu'egu nicu niwĩ. Juãta Pedro me'rã Jesú masãca be'ro cũrẽ siosõrõcũuocapepu o'mawã'cãcaterore Pedro duporo ti pepure ejamũ'tãcu niwĩ.

A'ti pũrĩ judío masã nitirãrẽ oja'caro weronojõ ojano'caro niwũ. Tojo nicã Jesú bu'esere sirutu'cãrã cũ yere na da'ra'quere añurõ waro ojano'butiacaro niwũ. A'ti pũrĩ ãjõpeose cjasere, ma'ise cjasere ucũyu'rũnũ'cã'a. A'ti pũrĩ Jesure ãjõpeodutiro cũ weeseti'caronojõta, cũ ucũ'caronojõta ojano'o.

*Õ'acũ macũ masũ weronojõ uputigũ cũ
a'ti'que ni'i*

1 Ne waroputa a'ti turi weese duporo Õ'acũ macũ cũ me'rã nitojacu niwĩ. Õ'acũ nisetisere ï'oacju cũ quẽ'rã Õ'acũta nicu niwĩ. 2 Ne waropu Õ'acũ me'rã ni du'pocãtitojacu niwĩ. 3 Õ'acũ cũ macũ me'rã nipe'tisere weecu niwĩ. Nipe'tise cũ me'rã weeno'que ni'i. 4 Õ'acũ macũ catise pe'titise o'ogu nimi. Tojo nicã a'ti turicjãrãrẽ s'ïose weronojõ nimi. Cũ añusere, diacjũ cjasere ï'omi. 5 Cũ a'ti turicjãrã na'itĩ'arõpu weronojõ nirãrẽ añusere cũ pacu ye cjasere ï'ogũ a'tigu weecu niwĩ. Na'itĩ'ase s'ïosere cã'mota'amasõtisa'a. A'te weronojõ ña'ase cũrẽ põtẽoticaro niwã.

6 Õ'acũ cũ macũ a'tise duporo umu ni'cũrẽ o'ómũ'tãcu niwĩ. Cũ yu'u weronojõ Juã wãmetiwĩ. 7 Juã Õ'acũ macũ a'ti turicjãrãrẽ s'ïoweegu a'tiatjere ucũmũ'tãgũ niwĩ. Nipe'tirã Õ'acũ macũrẽ ëjõpeoato nígũ tojo weewĩ. 8 Cũ a'ti turicjãrãrẽ s'ïoweegu waro nitiwĩ. Tojo weronojõ o'ogu, s'ïoweegu a'tiacju ye cjasere weremũ'tãrĩ masũ a'ticu niwĩ. 9 Titare s'ïogũ waro Jesucristo a'ti turipure bajuatojacu niwĩ. Cũta nipe'tirãrẽ Õ'acũ ye cjasere ï'ocu niwĩ.

10 Maataputa Õ'acũ cũ me'rã a'ti di'tare weecu niwĩ. Cũ a'topu nicã, cũ wéeca di'tacjãrã nimirã, cũrẽ ï'amasõtĩcãrã niwã. 11 Cũ ya di'tapu a'ticu niwĩ. Tocjãrã cũ ya di'tacjãrã pe'e cũrẽ ñe'etiwã. 12 Ni'cãrãrã cũrẽ ñe'e ëjõpeowã. Nipe'tirã cũrẽ ëjõpeorãrẽ Õ'acũ põ'rã sãjãcã weewĩ. 13 Õ'acũ põ'rã nise pacusumua põ'rãtise weronojõ niwe'e. Cũ macũrẽ ëjõpeose me'rã

pe'e cū pō'rā nino'o.

¹⁴ Ō'acū macū Ō'acū nisetisere ĩ'ogū, a'ti turipure a'ticu niwī. Masū ējātjagū, ũsā me'rā niwī. Masārē ma'iyu'rūwī. Nipe'tise cū ucū'que, tojo nicā cū wee'que diacjū niwū. Cū Ō'acū weronojō tutuayū'rugū, añuyū'rugū niwī. Cū tojo weesetisere ĩ'awū. Cū Ō'acū macū ni'cūta nimi. Tojo weegu cū pacu weronojō nimi. ¹⁵ Juā Ō'acū macū ye quetire weregū, a'tiro niwī:

—Ā'rīta nimi yu'u mūsārē ucū'cu. A'tiro nimiwūba: “Be'ropu ni'cū a'tigusami. Cū yu'u bajuase dūporopu nitojacu niwī. Tojo weegu cū yu'u nemorō nimi”, niwī Juā.

¹⁶ Marī nipe'tirā cū añuse o'osere ñe'eticā weewe'e. Nipe'tirā ñe'enu'cūcā'a. ¹⁷ Ō'acū dutise Moisé me'rā o'ono'caro niwū. Jesucristo me'rā pe'e Ō'acū marīrē ma'isere masīno'o. Tojo nicā diacjū cjasere masīno'o. ¹⁸ Ne ni'cū Ō'acūrē ĩ'aticu niwī. Cū macū ni'cūta cū me'rā ninu'cūgū cū pacure marīrē masīcā weewī.

Juā masārē wāmeyeri masū Jesucristo ye cjasere were'que ni'i

(Mt 3.3,11-12; Mr 1.2-3,7-8; Lc 3.4-6,15-17)

¹⁹ Jerusalécjārā judío masā wiorā, pa'iare Juā tiropu sērītiña'dutirā o'ócārā niwā. Tojo nicā Leví ya curuacjārārē o'ócārā niwā. Na cū tiropu etarā, “¿Ñamanojō waro nibutiamiti mu'u?” niwā cūrē.

²⁰ Cū narē diacjū yu'tiwī:

—Yu'u Ō'acū bese'cu Cristo mejēta ni'i.

²¹ Na cūrē apaturi sērītiña'wā:

—¿To pūrĩcārē ñamunojō niti? ¿Mu'u toduporocjũ Õ'acũ ye queti weremu'tārĩ masũ Elía mejēta niti?

Juã narē yu'tiwĩ:

—Niwe'e.

Na cūrē apaturi sērĩtiña'nemowã tja:

—¿Mu'u sō'onícũ Õ'acũ yere weremu'tārĩ masũ, masã na “A'tiacjũ niapũ” na ní'cũ mejēta niti?

Juã narē “Niwe'e”, niwĩ.

²² Cã tojo nicã tu'orã, cūrē “¿To pūrĩcārē ñamunojō niti mu'u? Ësã queoro mu'u yu'tisere miasĩ'rĩsa'a ũsārē o'ó'cārã tiropũ. ¿Mu'u basu de'ro tu'oña'ti mu'u?” ni sērĩtiña'wã.

²³ Juã narē yu'tiwĩ:

—Duporocjũ Õ'acũ ye queti weremu'tārĩ masũ Isaía wãmetigũ ní'caronojōta “Ní'cũ yucũ marĩrō, masã marĩrōpũ caricũnu'cũbajaque'atigusami” nino'cũ ní'i. Isaía a'tiro nicũ niwĩ:

Marĩ wiogu a'tiatji ma'arē apoyuya.

Diacjũca ma'a, añurĩ ma'a quẽ'rãrō weronojō weeyuya, ni ojacũ niwĩ.

Marĩ wiogu a'tiati duporo musã nisetisere apoyuya, musã wãcũsere ducayuya ní'gũ, tojo nicũ niwĩ.

²⁴⁻²⁵ Juãrē sērĩtiña'cãrã, fariseo masã o'ó'cãrã cūrē sērĩtiña'nemowã tja:

—To pūrĩcārē mu'u Õ'acũ bese'cũ Cristo, o Elía o sō'onícũ Õ'acũ ye queti weremu'tārĩ masũ nitimigũ, ¿de'ro weegu wãmeyeti?

²⁶ Juã narē niwĩ:

—Yu'u aco me'rã wãmeye'e. Apĩ ni'cũ musã wa'teropure musã ï'amasitigu nimi. ²⁷ Cũ yu'u be'ro werenu'cãgũsami. Be'ropu werenu'cã'cu nimigũ, yu'u nemorõ niyu'rũnu'cãmi. Yu'u pe'e mejõ nigũ waro ni'i. Cũ ye sapatu tuweemasitigu weronojõ cãrẽ ne ni'cãrõwijimasitisa'a, niwĩ Juã.

²⁸ A'te Betania wãmetiro Jordã wãmetiri maa siaquijipu tojo wa'awu. Topu Juã masãrẽ wãmeyewĩ.

Õ'acũ cũ bese'cu masãrẽ yu'rũoatje ni'i

²⁹ Tojo wa'aca be'ro ape numu pe'e Juã Jesú a'ticã ï'awĩ. Cãrẽ ï'agũ, a'tiro niwĩ:

—Ï'aña, ã'rĩ nimi Õ'acũ o'õgu. Cũ oveja wĩ'magũ na wẽjẽ ãjãamorõpeogu weronojõ nimi. Cũ wẽrise me'rã a'ti turicjãrã ña'arõ wee'quere acobojogusami. ³⁰ Yu'u masãrẽ toduporopure a'tiro ucũgũ, ã'rĩrẽta ucũwũ. A'tiro niwũ:

—Be'ropu ni'cũ a'tigusami. Cũ yu'u bajuase duporopu nitojacu niwĩ. Tojo weegu cũ yu'u nemorõ nimi. ³¹ Yu'umaricã cãrẽ masiticãti. Masitimigũ, Israe curuacjãrã cãrẽ masiãto nigũ narẽ aco me'rã wãmeyegu a'tiwu, niwĩ Juã.

³² Juã ninemowĩ tja:

—Cãrũ Espiritu Santu buja weronojõ bajúgu dijati, ã'rĩ Jesú bu'ipu ejapejami. ³³ Ne waro cãrẽ ne ï'amasitiwu. Toduporopu Õ'acũ yu'ure aco me'rã wãmeyedutigu, a'tiro niwĩ: “Mu'u Espiritu Santu dijati, ni'cũpũre ejapejacã ï'agũsa'a. Cũ masãrẽ Espiritu Santure o'oacju nigũsami”, niwĩ Õ'acũ. ³⁴ A'te tojo wa'acã, yu'u

cūrē ĩ'amasīwũ. Tojo weegu musārē were'e. Cúta nimi Ō'acũ macũ, ni werewĩ Juã.

Ne waro Jesú bu'erã ninũ'cã'que ni'i

³⁵ Tojo wa'áca be'ro ape namu Juã cũ wãmeyewuaroputa niwĩ tja. Ūsã puarã, yu'u, tojo nicã André Juã bu'erã niwũ. ³⁶ Titare Jesú ũsã pu'to yu'ruacã ĩ'agũ, Juã a'tiro niwĩ:

—Ī'aña, ã'rĩ nimi Ō'acũ o'ógũ. Oveja wĩ'magũ weronojõ nimi.

³⁷ Cũ tojo nisere tu'orã, ũsã Juãrē sirutumi'cãrã Jesú pe'ere sirutunũ'cãwũ. ³⁸ Ūsã tojo weecã, Jesú ũsārē majãmi'awĩ.

—¿Ñe'enojõrē uati? niwĩ.

Ūsã cūrē yu'tiwu:

—Rabbí ¿no'opu niati mu'u? niwũ. Rabbí, ũsã ye me'rã nírõ, “Ūsārē bu'egu” nisĩ'rĩrõ wee'e.

³⁹ Cũ ũsārē niwĩ:

—Te'a. Ī'arã a'tia, niwĩ.

Ūsã cũ me'rã wa'awu. Ñamica'apu niyucã, cũ me'rã nina'ia wa'awu.

⁴⁰ André, yu'u me'rã Jesure sirutugu, Simó Pedro acabiji niwĩ. ⁴¹ Cũ, cũ ma'mi Simórē maata a'magũ wa'awĩ. Cūrē nicu niwĩ:

—Mesías masārē yu'ruoacju, Ō'acũ o'óguti ní'cure bocaepu, nicu niwĩ. Mesías, Cristo Ō'acũ bese'cu nisĩ'rĩrõ wee'e.

⁴² André Simórē Jesú tiropu pijiejawĩ. Cūrē ĩ'agũ, Jesú a'tiro niwĩ:

—Mu'u Simó ni'i, Joná macũ. Be'ro mu'u Cefas wãmetigusa'a, niwĩ. Cefas, ũsã ye me'rã nírõ, Pedro “ũtãgã” nisĩ'rĩrõ wee'e.

Jesú Felipere, Natanaerē piji'que ni'i

⁴³ Be'ro cja numu Jesú Galileapu wa'asĩ'rĩwĩ. Cũ topu wa'ase duporo Felipe wāmetigure bo-caeja, niwĩ:

—Te'a yu'u me'rã.

⁴⁴ Felipe Betsaida wāmetiri macācjũ niwĩ. Pedro quē'rã, André cũ acabiji me'rã ti macācjārãta niwã. ⁴⁵ Felipe Jesú “Te'a” nicã tu'ogu, Natanaerē pijigu wa'awĩ. Cũ tiropu ejagu, cūrē nicu niwĩ:

—Ësã Õ'acũ bese'cu, Moisé cũ ya pũrĩpu oja'cure bocaepapu. Õ'acũ ye queti weremu'tārĩ masã quē'rã cūrēta ojacārã niwã. Na oja'cu Jesú Nazarecjũ José macũ na nino'gũ niami.

⁴⁶ Natanae cūrē nicu niwĩ:

—¿Mu'u tu'oña'cã, Nazarepũre añurã ni-bosari?

Felipe cūrē yu'ticu niwĩ:

—Te'a ĩ'arã marĩ.

⁴⁷ Jesú Natanae a'ticã ĩ'agũ, cūrē niwĩ:

—Ã'rĩ nimi Israe curuacjũ waro. Õ'acũ uaro queoro weegú nimi. Ne nisoose moomi.

⁴⁸ Jesú tojo nicã tu'ogu, Natanae cūrē sērĩtiña'wĩ:

—¿De'ro wee mu'u yu'ure masĩti?

Jesú Natanaerē yu'tiwĩ:

—Yu'u mu'urē Felipe pijise duporo ĩ'atojapu. Mu'u yucu higuera wāmeticju docapu niapu.

⁴⁹ Natanae cūrē niwĩ:

—Ësãrē bu'egu, mu'u Õ'acũ macũ Israe curu-acjārã wiogu ni'i.

⁵⁰ Jesú cūrē niwĩ:

—¿Mũ'u "Higueragu docapũ niapũ" niseacãrẽ tu'ogu, yũ'ure ãjõpeoti? Be'ropũre mũ'u a'te nemorõ añuse waro ã'agũsa'a, niwĩ.

⁵¹ Jesú ninemowĩ:

—Nirõta ni'i. Be'ropũ mũsã u'mũse pãrĩcã ã'arãsa'a. Yũ'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ ni'i. Õ'acũrẽ wereco'terã u'mũsecjãrã yũ'u tiropũ dijati, mũjãamũjãcã ã'arãsa'a, niwĩ Jesú.

2

Jesú cã tutuaro me'rã ã'onũ'cã'que ni'i

¹ I'tia nũmũ Felipere, Natanaerẽ Jesú pijĩca be'ro Galileapũre Caná wãmetiri macãpũ ni'cũ omocã du'tewĩ. Cũrẽ bosenũmũ weepeowã. Jesú paco topũ nico niwõ. ² Ësã quẽ'rãrẽ Jesú me'rã pijiwã. ³ Na bosenũmũ weeri cura vino na sã'rĩsere tojaque'a wa'awã. Tojo weego Jesú paco co macũrẽ niwõ:

—Macũ, vino pe'tia wa'apũ.

⁴ Cũ core yũ'tiwĩ:

—¿De'ro weeacjo yũ'ure wereti? Yũ'u pacu cũu'que ejawe'e yũ'ure yujupũ, niwĩ.

⁵ Tojo nimicã, co pe'e ti wi'i tĩaco'terãrẽ niwõ:

—Nipe'tise cũ dutisenũcũ queoro weeya.

⁶ Topũ seisparũ ãtã me'rã wee'queparũ niwũ. Judío masã ña'asere coerã aco poseyeparũ niwũ. Ni'cãrũrẽ aco cincuenta o setenta litro sãjãseparũ niwũ. ⁷ Jesú ti wi'i tĩaco'terãrẽ niwĩ:

—A'teparũpũ acore piosãaña.

Na cǔ dutironojōta weewā. Teparure añurō piosāamu'muō'owā. ⁸ Tojo weéca be'ro Jesú narē niwī:

—Cā'rō bosenuṁ su'ori weegú tiropu waamii, miaña, niwī.

Na “Jau” ni, miawā.

⁹ Ti bosenuṁ su'ori weegú Jesú weesere masīticu niwī. Topu tīaco'terā dia'cǔ aco ní'quere cǔ vino ducayu'quere masīwā. Ti bosenuṁ su'ori weegú tere sī'rīña'gǔ, omocā du'te'cure pijio, niwī:

¹⁰ —Ne waro vino tīarā, añusere tīamu'tāsama. Pajiro sī'rīca be'ropu mejō nisema tīabu'ipeosama. Mu'u añuse vino pe'ere be'ropu tīadutiapā.

¹¹ Jesú a'tere Galilea wāmetiro Caná wāmetiri macāpu weewī. A'te ne waro cǔ tutuaro me'rā weel'onu'cā'que ni'i. Tere ī'arā, ũsā cǔ bu'erā cūrē ējōpeowu.

¹² Tojo wa'áca be'ro Jesú Capernau wāmetiri macāpu wa'awī. Cǔ paco, cǔ acabijirā cǔ me'rā wa'awā. Ũsā cǔ bu'erā quē'rā wa'awu. Ti macāpore ũsā pejeti nūmūrī niwū.

*Jesú Ō'acǔ wi'ipu nirārē cō'awīrō'que ni'i
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)*

¹³ Judío masā bosenuṁ Pascua wāmetiri bosenuṁ duporo niwū. Ti bosenuṁ na ñecūsamua Egiptopu ní'cārā wija'quere wācūrī bosenuṁ niwū. Ti bosenuṁ duporoacā Jesú Jerusalēpu wa'awī. ¹⁴ Topu etagu, Ō'acǔ wi'ipu wa'awī. Ti wi'ipure wa'icūrā duarārē ī'awī. Na wecuare, ovejare, tojo nicā bujare

duawã. Na wějẽ, Õ'acũrẽ ùjũamorõpeojã niwã. Æpẽrã quẽ'rã apeye di'ta cjasere niyeru ducayuri masã topu dujiwã. ¹⁵ Na tojo weecã ì'agũ, Jesú tãrãrĩ dare apowĩ. Ti da me'rã wa'icurã duarãrẽ, na yarã ovejare, wecuare tãrãnurũwĩrõpe'ocã'wĩ. Niyeru ducayuri masã pe'ere niyerure õrẽstedijowĩ. Na ye mesarire tuuquecũpe'ocã'wĩ. ¹⁶ Buja duarãrẽ niwĩ:

— Æ'rãrẽ miiwiyaaya. Yu'u pacu ya wi'ire duari wi'i weeticã'ña.

¹⁷ Cũ tojo weecã ì'arã, toduporocjũ Davi cũ oja'quere ùsã wãcũwũ. Cũ a'tiro ojacu niwĩ:

Õ'acũ, mu'u ya wi'ire ma'iyu'rumajã'a.

Na mu'u ya wi'ire ña'arõ weecã ì'agũ, pũrõ bujaweti'i, ni ojacu niwĩ.

¹⁸ Judío masã wiorã cũ cõ'awĩrõcã ì'arã, Jesure sãrĩtiña'wã:

— ¿Noanojõ dutiro me'rã mu'u duari masãrẽ cõ'awĩrõmasĩti? Mu'u tojo weemasĩsere weel'ose me'rã ì'oña ùsãrẽ.

¹⁹ Jesú narẽ yu'tiwĩ:

— A'ti wi'ire cõ'acã'ña. I'tia numu be'ro yu'u apoguti tja.

²⁰ Wiorã cũrẽ niwã:

— Basiowe'e. A'ti wi'ire wéerã, cuarenta y seis cũ'marĩ yoogowã. ¿Mu'u pe'e i'tia numu be'ro tu'ajanu'cõgũsari tja? niwã.

²¹ Jesú ti wi'ire ucũgũ, cũ ya upare ucũgũ weewĩ. ²² Æsã cũ ucũ'quere cũ wẽrĩ masãca be'ropu tu'omasĩwũ. Tere wãcũrã, cũ ucũ'quere “Diacjũta nipi”, ni ãjõpeowu. Tojo nicã Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu cũrẽ oja'que quẽ'rãrẽ ãjõpeowu.

Jesú masã wãcũsere ï'ape'ocã'sami nise ni'i

²³ Pãjãrã Jerusalẽpũ Pascua bosenũmũrẽ nerẽwã. Na Jesú tutuaro me'rã weeĩ'osere ï'awã. Tere ï'arã, Õ'acũ o'ó'cu nimi níã, cũrẽ ãjõpeowã. ²⁴⁻²⁵ Jesú pe'e narẽ ï'amasĩpe'ogu, ne ãpẽrã werero marĩrõ cũ basu masã na wãcũsere masĩpe'ocã'wĩ. Tojo weegu cũ "Yũ'ure ãjõpeoma", nitiwĩ.

3

Nicodemo Jesú me'rã ucũ'que ni'i

¹ Ni'cũ fariseo masũ Nicodemo wãmetigu niwĩ. Cũ ãpẽrã judío masã wiorã me'rã niwĩ. ² Ni'cã ñami Nicodemo Jesú tiropũ ï'agũ etawĩ. Jesure ucũwĩ:

—Ësãrẽ bu'egu, Õ'acũ mũ'u me'rã nimi. Tojo weegu cũ tutuaro o'oro me'rã mũ'u weeĩ'omasĩ'i. Mũ'u weeĩ'o'quere ï'arã, ãsã a'tiro masĩ'i. Õ'acũ ãsãrẽ bu'edutigu mũ'urẽ o'ópĩ.

³ Jesú cũrẽ niwĩ:

—Mũ'urẽ nirõta nigũti. Ne ni'cũ ne waropũ cũ bajuanũ'cã'caro weronojõ bajuaapotigu, ne Õ'acũ tiropũ wa'amasĩtisami.

⁴ Nicodemo cũrẽ sãrĩtiña'wĩ:

—¿De'ro basiobosari marĩ bucuáca be'ro apaturi majãmisãjãa, marĩ paco ya paapũ bajuacã tja? Marĩ pacopũre apaturi bajuamasĩtisa'a.

⁵ Jesú cũrẽ yu'tiwĩ:

—Mũ'urẽ diacjũta nigũti. Ne aco me'rã wãmeyeno'tigu, tojo nicã Espĩritu Santu dũcayuno'tigu, Õ'acũ tiropũ sãjãamasĩtisami.

⁶ Masã põ'rã masãta nima. Náta tja Espĩritu

Santu me'rã bajuaaporã, Õ'acũ põ'rã wa'asama. ⁷ Yũ'u "Nipe'tirã ne waropũ bajuanũ'cã'caro weronojõ apaturi bajuaaporõ'a" nisere tu'ogũ, tu'omarĩaticã'ña. ⁸ Espĩritu Santu me'rã dũcayusere ucũgũ wee'e. Espĩritu Santu wĩ'rõ weronojõ nimi. Wĩ'rõ no'o uaro busũ wẽetuuwã'cãsa'a. Masĩno'ña marĩ'i, ¿no'opũ cjase a'tiapari? "Topũ wa'aro wee'e", nino'ña marĩ'i. Te weronojõ Espĩritu Santu masãrẽ apaturi bajuaapocã weese ĩ'ano'ña marĩ'i, niwĩ Jesũ.

⁹ Nicodemo sẽrĩtiña'wĩ tja:

—¿De'ro wee Espĩritu Santu me'rã bajuata basiosari?

¹⁰ Jesũ cãrẽ yũ'tiwĩ:

—¿Mũ'u Israe curuacjãrãrẽ Õ'acũ ye cjasere bu'egũ nimigũ, a'tere masĩweti? ¹¹ Mũ'urẽ diacjũta nigũti. Æsã masĩsere, ũsã ĩ'a'quere musãrẽ werewũ. Musã ĩjõpeowe'e. ¹² A'ti nucũcã cjasere yũ'u ucũcã marĩcãrẽ, musã ĩjõpeowe'e. Æ'muse cjasere yũ'u werecãma, nemorõta yũ'ure ĩjõpeotibosa'a.

¹³ »Ne ni'cũ masũ u'musepũre wa'aña'dijati'cu marĩmi. Yũ'u ni'cũta u'musepũ ni'cu dijatiwũ. Yũ'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ u'musecjũ ni'i. Tojo weegũ yũ'u u'muse cjasere masĩ'i.

¹⁴ »Dũporopũ yucũ marĩrõ, masã marĩrõpũ Moisé aña queose na wee'care u'muarõ yucũgũpũ yooocũ niwĩ. Moisé añarẽ wee'caronojõta masã yũ'ure u'muarõpũ yoorãsama. ¹⁵ Nipe'tirã yũ'ure ĩjõpeorã,

pecame'epu wa'asome. Õ'acũ me'rã
catinu'cũrãsama, niwĩ Jesú.

Õ'acũ cũ macũ ni'cũ nigũrẽ o'ó'que ni'i

¹⁶ Õ'acũ a'ti nucũcãcjãrãrẽ uputu ma'ígũ, cũ macũ ni'cũ nigũrẽ o'ócu niwĩ. Te me'rã nipe'tirã cũ macũrẽ êjõpeorã, pecame'epu wa'asome. Na cũ me'rã catinu'cũcã'rãsama. ¹⁷ Õ'acũ a'ti turicjãrãrẽ bu'iri da'reguti nígũ mejëta cũ macũrẽ o'ócu niwĩ. Narẽ yu'rũogu pe'e tojo weecu niwĩ.

¹⁸ Õ'acũ cũ macũrẽ êjõpeorãrẽ bu'iri da'reesome. Cũ macũ ni'cũ nigũrẽ êjõpeoticã pũrĩcãrẽ, bu'iri da'regusami. ¹⁹ A'tiro ni'i. Jesucristo s'í'ose weronojõ nimi. Cũ Õ'acũ yere í'ogũ a'tiwĩ. Cũ a'ticã, a'ti nucũcãcjãrã cũrẽ uaticãrã niwã. Cũrẽ uaronojõ o'orã, ña'arõ weese pe'ere uaripejayurã, na'itĩ'arõpu nirã weronojõ nicãrã niwã. ²⁰ Nipe'tirã ña'arõ weerã Õ'acũ macũrẽ uatima. Na ña'arõ weesere bajurẽcã uatirã, cũ pu'to nisĩ'rĩtima. ²¹ Añurõ weerã pe'e cũ pu'to sirutuma. Na tojo weecã, nipe'tise na weesere "Õ'acũ uaronojõ weema", bajuyoropu ni masĩno'o.

Juã wãmeyeri masũ Jesú yere ucũ'que ni'i

²² Jesú Nicodemorẽ ucũca be'ro Judea wãmetiropu úsãrẽ cũ bu'erãrẽ su'ori wa'awĩ. Topure masãrẽ wãmeyerã, yoacurecãputa niwũ. ²³⁻²⁴ Juã wãmeyeri masũ cũrẽ bu'iri da'reri wi'ipu sõrõatji duporo cũ quẽ'rã wãmeyegu weewĩ Enón wãmetiri macãpu. Enón Salim

wāmetiro pu'to niwũ. Topure dia pajiri maa niwũ. Masã cũ tiropu wāmeyedutirã wa'awã.

²⁵ Cũ tojo weeri cura ni'cã numu Juã bu'esere siruturã ni'cũ judío masũ me'rã du'sasowã'cõcãrã niwã. Judío masã coewuasenojõ me'rã du'sasocãrã niwã.

²⁶ Tojo wa'aca be'ro cũ bu'erã Juãrẽ nicãrã niwã:

—Ûsãrẽ bu'egu, sõ'onícatero Jordã siaqui-jipu mu'u me'rã ni'cu, ùsãrẽ mu'u were'cu ni'cãrõacãrẽ cũ wāmeyegu weemi. Nipe'tirã cãrẽ siruturã weema.

²⁷ Juã narẽ yu'ticu niwĩ:

—Õ'acũ dutíticã, masã cãrẽ sirututibosama.

²⁸ Musã yu'u were'quere tu'otojawu. Yu'u "Õ'acũ bese'cu mejeta ni'i", niwũ. Yu'u cũ duporo o'óyumu'tã'cu ni'i. ²⁹ A'tiro pe'e ni'i. Ni'cũ omocã du'tecã, cũ numo cũ yago se'saro nisamo. Cũ me'rãcjũ cũ du'tecã ï'agũ, e'catitamusami. Jesú ã'rĩ omocã du'te'cu weronojõ nimi. Masã cãrẽ siruturã cũ numo weronojõ nima. Tojo weegu yu'u cũ me'rãcjũ masã cãrẽ sirutucã ï'agũ, e'catitamu'u. ³⁰ Masã ï'orõpu cũ siape me'rã yu'u bu'ipu wa'agusami. Yu'u pe'e mejõ nigũ tojagúsa'a, nicu niwĩ Juã cũ bu'erãrẽ.

Õ'acũ macũ u'musecjũpu a'ti'que ni'i

³¹ Juã cũ bu'erãrẽ ninemocu niwĩ tja:

—Jesú u'musepu a'ti'cu nipe'tirã yu'rũoro nimi. A'ti di'tacjũ a'to cjasere ucũsami. Û'musepu a'ti'cu pe'e nipe'tirã yu'rũoro nimi.

³² Cũ u'musepu ï'a'quere, cũ tu'o'quere ucũsami.

Ne ni'cũ cũ ucũsere ẽjõpeotisami. ³³ Tojo nimicã, no'o ni'cãrẽrã cãrẽ ẽjõpeoma. Na cãrẽ ẽjõpeorã, “Õ'acũ diacjũta ucũmi”, ni ï'oma. ³⁴ Õ'acũ Jesucristore Espíritu Santure c̣oꝝũ'rũmajãcã weecu niwĩ. Tojo weegu cũ pacũ yere ucũmi. ³⁵ Õ'acũ cũ macãrẽ ma'ígũ, nipe'tisere, nipe'tirãrẽ dutimasĩsere o'ocũ niwĩ. ³⁶ Cũ macãrẽ ẽjõpeorãnojõ catinu'cũsere c̣oꝝma. Cãrẽ ẽjõpeosĩ'rĩtirã pe'e Õ'acũ tiropũ wa'asome. Õ'acãrẽ ɸpũtũ bu'iri da'reno'rãsama.

4

Jesú Samariacjõ me'rã ucũ'que ni'i

¹⁻³ Pãjãrã masã Jesure sirutuwã. Juã wãmeyeri masũ yu'rũoro ùsã Jesú bu'erã pe'e masãrẽ wãmeyewũ. Jesú cũ basu narẽ wãmeyetiwi. A'te, pãjãrã masã sirutuse, wãmeyese quetire fariseo masã tũ'ocãrã niwã. Te quetire tũ'oapã nígũ, Jesú Judeapũ ní'cũ Galileapũ wa'awĩ.

⁴ Topũ wa'agũ, cũ Samaria di'tapũ yu'rũwã'cãwĩ. ⁵ Ti di'tapũre Sicar wãmetiri macãpũ etawĩ. Ti macã pũ'to dũporocjũ Jacob cũ macũ Joseré o'óca di'ta niwũ. ⁶ Topũ aco waari pe Jacob cũ wéeca pe niwũ. Jesú to yu'rũagũ, caributia wa'awĩ. Tojo weegu dajaritero nicã ti pe sumutopũ soogũ ejanujãwĩ.

⁷⁻⁸ Cũ topũ dujiri cura ùsã ba'ase duurã wa'arã macãpũ pi'awũ. Ùsã topũ nirĩ cura ni'cõ numio Samariacjõ ti pepũre aco waago etaco niwõ. Jesú core nicũ niwĩ:

—Yũ'ure aco tĩaña.

⁹ Co cūrē yu'tico niwō:

—¿De'ro weegu mu'u judío masũ nimigũ, yu'u Samariacjōrē aco sērīti? nico niwō. Titapure judío masā Samaria di'tacjārā me'rā ne a'mesu'aticūcārā niwā. Te ye bu'iri cūrē tojo nico niwō.

¹⁰ Jesús nicu niwī:

—Mu'u Ō'acũ masārē o'osere masītisa'a. Yu'u quē'rārē masītisa'a. Mu'u masīgō pūrīcā, yu'ure sērīboapā. Mu'u sērīcā, yu'u pe'e aco catise o'ose warore o'oboapā.

¹¹ Co ninemoco niwō tja:

—¿Ñe'e me'rā mu'u acore waamiibosari? A'ti pe ũ'cūa ni'i. ¿No'opu mu'u aco catise o'osere bocabosari? ¹² Marī ñecũ Jacob a'ti pe cjasere sī'rīcu niwī. Cũ pō'rā, cũ yarā ecarā quē'rā sī'rīcārā niwā. Cũ marīrē a'ti pere cūucu niwī. ¿Mu'u pe'e cũ nemorō niti?

¹³ Cũ core yu'ticu niwī:

—Nipe'tirā a'ti pe cjase acore sī'rīrā, apaturi acowuorāsama. ¹⁴ Yu'u o'ose pe'ere sī'rīrā, ne acowuosome. Napure na ye ejeripō'rārīpu aco o'maburonu'cūrō weronojō nirōsa'a. Na catinu'cūcā'rāsama.

¹⁵ Co cūrē nico niwō:

—To pūrīcārē yu'ure te acore o'oya. Mu'u yu'ure o'ocā, yu'u acowuosome. Tojo nicā a'ti pepure aco waasī'rīgō ī'anu'cūsosome, nico niwō.

¹⁶ Jesús core nicu niwī:

—Mu'u marāpure pijigo wa'aya.

¹⁷ Co cūrē yu'tico niwō:

—Yu'u marāpu marīgō ni'i.

Jesú core nicu niwī:

—Mɛ'u "Marãpɛ moo'o" nígõ, diacjũta yu'tiarɛ. ¹⁸ Mɛ'u ni'cãmocurã ɛmɛa me'rã marãputiña'co nimirũ. Ni'cãrõacã mɛ'u cɔogu mɛ'u marãpɛ diacjũ nitimi. Mɛ'u ucũse diacjũta ni'i.

¹⁹ Tojo nicã tu'ogo, Jesure nico niwõ:

—Mɛ'u Õ'acũ ye queti weremɛ'tãrĩ masũ nisa'a. ²⁰ Ɔsã ñecũsumɛa Samariacjãrã sicɛ ɛrũgũpɛ Õ'acũrẽ ẽjõpeocãrã niwã. Musã judío masã pe'e "Jerusalẽpɛ Õ'acũrẽ ẽjõpeorɔɛa'a", ni wãcũ'u, nico niwõ.

²¹ Jesú core nicɛ niwĩ:

—Yu'u ucũsere tu'oya. Cã'rõacã du'sa'a sicɛ ɛrũgũpɛ wa'atimirã, Jerusalẽpɛ wa'atimirã musã Õ'acũrẽ ẽjõpeoatjo. ²² Musã Samariacjãrã musã ẽjõpeosere añurõ tu'omasĩtisa'a. Ɔsã pũrĩcã ɛsã ẽjõpeosere masĩ'i. A'tiro ni'i. Masãrẽ yu'rɔoacjɛ judío masũ nigũsami.

²³ Ɔjõpeoritero etarosa'a. A'tiro nicãrẽ ni-toja'a. Masã Õ'acũrẽ diacjũta ẽjõpeorã na ye ejeripõ'rãrĩpɛ ẽjõpeorãsama. Õ'acũ cũrẽ ẽjõpeorãrẽ tojo ẽjõpeocã ɛasami. ²⁴ Õ'acũ bajutigɛ nimi. Cũrẽ ẽjõpeorã ejeripõ'rãrĩpɛ diacjũta ẽjõpeorɔɛa'a.

²⁵ Co cũrẽ nico niwõ:

—Yu'u masĩ'i. Mesías, Õ'acũ cã bese'cɛ Cristo, a'tigɛsami. Cã a'tigɛ, marĩrẽ nipe'tisere weregɛsami, nico niwõ.

²⁶ Tojo nicã tu'ogu, core nibajũrẽcɛ niwĩ:

—Yu'u mɛ'u me'rã ucũgũ Õ'acũ bese'cuta ni'i.

²⁷ Na a'tiro nirĩ cura ɛsã ba'ase duurã eja'cãrã Jesú tiropãre etawɛ. Ɔsã Jesú numio me'rã

ucũcã ĩ'arã, ĩ'amarĩa wa'acãti. Ne ni'cũputa cũrẽ “¿Ñe'enojõrẽ uago weeati? o ¿ñe'enojõ cjasere ucũrã weeati?” ni sërĩtiña'ma'atiwũ.

²⁸ Ûsã na tiropũ etacã ĩ'agõ, co aco waatjũre topũta dupocã, macãpũ wa'a wa'awõ. Topũre etago, masãrẽ wereco niwõ:

²⁹ —Musã quẽ'rã ĩ'arã a'tia. Sõ'o, ni'cũ umũ niami. Cũ yu'u de'ro wee'quere masĩpe'ocã'mi. Cũ Õ'acũ bese'cuta niapĩba, nico niwõ.

³⁰ Be'ro co tojo werecã tu'orã, na Jesú tiropũ ĩ'arã a'ticãrã niwã. ³¹ Na a'tiri cura ùsã Jesure ba'ase ecarã weemiwũ.

³² Cũ ùsãrẽ niwĩ:

—Yu'u ba'ase cõosere musã masĩtisa'a.

³³ Tojo nicã tu'orã, ùsã cũ bu'erã “¿Ãpẽrã cũrẽ ba'ase ecatojapari?” ni a'merĩ sërĩtiña'wũ.

³⁴ Jesú ùsãrẽ niwĩ:

—Õ'acũ yu'ũre o'ówĩ. Yu'u cũ uaro weegu wee'e. Cũ weeduti'quere weepe'ogu, yu'u ba'agu weronojõ tu'oña'a. ³⁵ Musã a'tiro ni wãcũ'u: “Ba'paritise mujĩpũrĩ du'sa'a otese ducatiatjo.” Yu'u pe'e ĩ'acãma, pupi ñairõpũ wee'e. Jesú a'tiro ucũgũ, masãrẽ ucũgũ weewĩ. Na cũ ucũsere ãjõpeoatjo cã'rõ du'sa'a nígu, tojo niwĩ. ³⁶ Ote'quere tã'rẽrĩ masũ cũ da'ra'que wapa wapeyeno'sami. ã'rĩ da'ragũ weronojõ masãrẽ ãjõpeocã weegũ quẽ'rãrẽ yu'u wapayegusa'a. ãjõpeorã, na catinu'cũcã'rãsama. Ne waro weremu'tã'cũ, apĩ werenemoturiawã'cãgũ na weresere ãjõpeocã ĩ'arã, na pũarãpũta e'catirãsama. ³⁷ Masã ucũwũaronojõpũma a'tiro ni'i: “Ni'cũ ne waro

otesami. Be'ro te ducare miirĩ masũ apĩ nisami tja.” ³⁸ Musã yu'u bu'erã te weronojõ ni'i. Apẽrã Õ'acũ ye cjasere weremu'tãcãrã niwã. Ni'cãrõacãrẽ yu'u musãrẽ na weremu'tã'quere werenemodutigũ o'ó'o. Musã werese me'rã narẽ yarã wa'acã weerãsa'a, niwĩ Jesú.

³⁹ Samariacjõ co ya macãcjãrãrẽ a'tiro nico niwõ:

—Sõ'onícũ nipe'tise yu'u wee'quere masĩpe'ocã'mi. Co tojo nicã tu'orã, pãjãrã cãrẽ ãjõpeowã. ⁴⁰ Tojo weerã Jesú tiropũ a'ti, cãrẽ na tiropũ tojadutiwã. Cũ na tiropũre pũa nũmũ tojaque'awĩ. ⁴¹ Be'ro Jesú cũ weresere tu'orã, pãjãrã ãjõpeonemowã. ⁴² Be'ro numiorẽ niwã:

—Ësã mu'u were'que me'rã dia'cũ cãrẽ ãjõpeowe'e. Ësã basu cũ ucũsere tu'oapũ. Tojo weerã cãrẽ ãjõpeo'o. Ësã masĩ'i. Diacjũta niapã. Cũ Õ'acũ bese'cu a'ti turicjãrã masãrẽ yu'ruogũ nimi, niwã core.

Jesú wioğũ docacjũ macãrẽ yu'ruo'que ni'i

⁴³ Pũa nũmũ Samariacjãrã me'rã níca be'ro Jesú Galilea di'tapũ wa'awĩ. ⁴⁴ Todũporo a'tiro niwĩ Jesú:

—Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masãrẽ cũ ya di'tacjãrã ãjõpeotisama. ⁴⁵ Tojo nimicã, cũ ya di'ta Galileapũ etacã, masã tocjãrã pe'e cãrẽ añurõ ñe'ewã. Na quẽ'rã Jerusalẽpũ judío masã bosenũmũ Pascua ĩ'arã ejacãrã niwã. Topũ Jesú cũ wee'o'quere ĩ'acãrã niwã. Tojo weerã cãrẽ ãjõpeowã.

⁴⁶ Jesú Galileapũ ejagũ, Canápũ aco ní'quere cũ vino wéeca macãpũ apaturi dajawĩ. Ti

macãpũre ni'cũ Galilea di'ta wiogu docacjũ niwĩ. Cũ, cũ macũ dutitigũre Capernaupũ cuocu niwĩ. ⁴⁷ Cũ, Jesú Judeapũ ní'cu Galileapũ etapũ nise quetire tu'ogu, Jesú tiropũ a'ticu niwĩ.

—Yu'u macãrẽ yu'ruogu a'tia. Cũ wẽrise pu'toacãpũ niami, niwĩ.

⁴⁸ Jesú cãrẽ niwĩ:

—Musã yu'u weeĩ'oticãma, ãjõpeowe'e.

⁴⁹ Cũ dutitigũ pacũ pe'e Jesure niwĩ:

—Wiogu, pajaña'ña. Te'a quero yu'u macũ wẽrise duporo.

⁵⁰ Jesú cãrẽ niwĩ:

—Mu'u ya wi'ipũ tojaagusa'a. Mu'u macũ catisami, niwĩ. Cũ Jesú tojo nisere tu'ogu, cũ ya wi'ipũ tojaa wa'awĩ. ⁵¹ Cũ dajaguti weeri cura cãrẽ da'raco'terã ma'apũ põtẽrĩ, cãrẽ werecãrã niwã:

—Mu'u macũ catiami.

⁵² Na werecã, “¿De'ro nicã cũ aũunucãti?” ni sãrĩtiña'cu niwĩ. Na “Ñamica'a dajaritero be'ro ujaque suruno'ami”, nicãrã niwã.

⁵³ Na werecã, cũ “Jesú yu'ũre ti horata ‘Mu'u macũ catisami’, niami”, nicũ niwĩ. Tojo weerã nipe'tirã cũ, cũ ya wi'icjãrã Jesure ãjõpeocãrã niwã.

⁵⁴ Ti di'ta Galileapũre aco ní'quere vino cũ ducayúca be'ro wiogu macãrẽ yu'ruogu, Jesú puati cũ tutuase me'rã weeĩ'ogũ weewĩ. Judea di'tapũ ní'cu dajagu, tere weewĩ.

5

Jesú sijamasĩtigũre yu'ruo'que ni'i

1 Wiogu docacjũ macũrẽ yu'ruóca be'ro Jesú Jerusalẽpu judío masã bosenuṁu ĩ'agũ majãmitojaawĩ tja. 2 Jerusalẽrẽ sã'rĩsãaca sã'rĩrõpũre ni'cã sope Oveja wãmetiri sope niwũ. Ti sope pu'to na u'arãtirã apóca pe niwũ. Ti pe hebreo ye me'rã Betsaida wãmetiwũ. Ti pe sumutopũre ni'cãmocuse tucũrĩ ti'aya marĩse tucũrĩ niwũ. 3-4 Te tucũrĩpu pãjãrã dutitirã nucũcãpu cũñawã. Caperi bajuno'tirã, opa cõ'ñerĩ sijarã, tojo nicã sijamasĩtirã niwã. Ti ditarapũre wãcũña marĩrõ ni'cãrẽtiri Ō'acũrẽ wereco'tegu u'musecjũ dijatamujãpu. Dijata, acore a'meña'cã weemujãpu. Cũ tojo wéeca be'ro ti pepu doqueñojãmu'tãgũ yu'ruono'pu. Tojo weerã na cũ yu'ruosere co'terã, topu cũñacãrã niwã. 5 Topũre ni'cũ dutitigu niwĩ. Treinta y ocho cũ'marĩ wa'acaro niwũ cũ dutitiwã'cõca be'ro. 6 Jesú ti ditara tiropu yu'ruagu, topu cũñagũrẽ ĩ'awĩ. Cũ yoacã dutiticã ĩ'agũ, cãrẽ sãrĩtiña'wĩ:

—¿Mu'u yu'ruono'sĩ'rĩsari? niwĩ.

7 Cũ Jesure yu'tiwĩ:

—Wiogu, yu'ure ne weetamugũ marĩmi. Nipe'tisetiri aco a'meña'rĩ cura yu'u ti pepu sãjãasĩ'rĩcã, ãpẽrã yu'u duporo sãjãamu'tãmujãwã.

8 Jesú cãrẽ niwĩ:

—Wã'cãnu'cãña. Mu'u cũñarõrẽ tuutũrẽ, wa'agusa'a.

9 Cũ tojo nirĩ cura yu'ruono'cupu tojawĩ. To be'ro wã'cãnu'cã, cũ cũñarõrẽ tuutũrẽ, sijanu'cãwĩ. Cãrẽ yu'ruoca nuṁu sauru niwũ.

¹⁰ Tojo weerã yu'rũono'cu cũ cũña'carore o'macã ï'arã, judío masã wiorã cũrẽ nicãrã niwã:

—¿De'ro weeguti mu'u ni'cãcã marĩ soodutíca numu sauru nimicã, mu'u cũñarõrẽ o'masijati? Marĩrẽ tojo weedutiwe'e.

¹¹ Cũ narẽ yu'ticũ niwĩ:

—Yu'ure yu'rũo'cu “Mu'u cũñarõrẽ tuutũrẽ, o'mawã'cãgũsa'a”, niami.

¹² Na cũrẽ nicãrã niwã:

—¿Noanojõ mu'urẽ tojo weedutiati?

¹³ Cũ Jesure masíticũ niwĩ. Jesú sijamasítigure yu'rũoca be'ro pãjãrã masã wa'teropũ morẽsu'uwã'cãwĩ. Tojo weegu cũrẽ ï'amasíticũ niwĩ. ¹⁴ Be'ro Jesú Õ'acũ wi'ipũ cũrẽ bocaejagũ, niwĩ:

—Añurõ weepa. Mu'u yu'rũono'cupũ ni'i. Apaturi ña'arõ weenemoacupa. Mu'u ña'arõ weenemogũ, nemorõ ña'arõ yu'rũgusa'a, niwĩ.

¹⁵ Jesú tojo nicã tu'ogũ, judío masã wiorãrẽ weregũ wa'acu niwĩ:

—Yu'ure yu'rũo'cu Jesú wãmeticũ niami.

¹⁶ Cũ tojo nicã tu'orã, judío masã wiorã Jesú cũ sauru nicã masãrẽ yu'rũo'que quetire masícãrã niwã. Tojo weerã cũ me'rã a'pepũrĩnũ'cã, cũrẽ wẽjẽsĩ'rĩcãrã niwã.

¹⁷ Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'u pacũ da'ranu'cũcã'mi. Yu'u quẽ'rã da'ranu'cũcã'a, niwĩ Jesú.

¹⁸ Sauru nicã da'radutitisere Jesú yu'rũnũ'cãse bu'iri wiorã cũrẽ wẽjẽsĩ'rĩwã. Be'ro cũ Õ'acũrẽ “Yu'u pacũ nimi” nisere tu'orã, nemorõ

cãrẽ wẽjẽsĩ'rĩwã. “Cũ tojo nígũ, Õ'acãrẽ ni'cãrõwĩjigũ weemi”, niwã.

Jesucristo cũ ye quetire werese ni'i

¹⁹ Jesús narẽ niwĩ:

—Diacjũ masãrẽ weregũti. Yũ'u Õ'acũ macũ yũ'u se'saro apeyenojõ weemasĩwe'e. Yũ'u pacũ weesere ï'a'a. Te dia'cãrẽ wee'e. A'tiro ni'ï. Nipe'tise yũ'u pacũ weesere yũ'u quẽ'rã tere wee'e. ²⁰ Yũ'ure ma'ígũ, yũ'u pacũ nipe'tise cũ weesetisere ï'omi. Ni'cãrõacã sijamasĩtigũre yũ'rũo'que nemorõ be'ropũre weegũsami. Musã tere ï'amarĩarãsa'a. ²¹ Yũ'u pacũ masã wẽrĩ'cãrãrẽ masõmi. Cũ weronojõ yũ'u quẽ'rã yũ'u masõsĩ'rĩrãrẽ masõgũsa'a. ²²⁻²³ Yũ'u pacũ masã weesetisere besetimi. Yũ'u pe'ere masãrẽ “Añurõ weema” o “Ña'arõ weema” ni, bese-dutiwĩ. Nipe'tirã yũ'u pacũre añurõ ucũma. Yũ'u quẽ'rãrẽ añurõ ucũato nígũ yũ'ure masãrẽ besedutimi. Yũ'ure añurõ ucũtirã, yũ'ure o'ó'cũ quẽ'rãrẽ añurõ ucũtima.

²⁴ »Diacjũta nigũti. Yũ'u nisere tũ'orã, yũ'ure o'ó'cũre ãjõpeorã catinu'cũsere cũoma. Na bu'iri da'reno'some. Na pecame'epũ wa'abo'cãrã yũ'rũwetitojama. ²⁵ Diacjũta nigũti tja. Cã'rõacã dũ'sa'a Õ'acãrẽ moorã yũ'ure ãjõpeoatjo. Na ãjõpeoritero nitoja'a. Yũ'u ucũsere tũ'o, tere weerã catinu'cũcã'rãsama. ²⁶ Yũ'u pacũta masãrẽ catinu'cũsere o'omasĩmi. Cũta masãrẽ catinu'cũcã weedutigũ yũ'ure o'ómi. ²⁷ Õ'acũ yũ'ure masãrẽ besedutisere cũuwĩ. Yũ'u cũ macũ masã weronojõ upũtigũ nitjãgũ, masãrẽ bese'e. ²⁸ Musã a'tere tũ'orã,

ucuatĩcã'ña. Ni'cã numu nipe'tirã wẽrĩ'cãrã yu'u ucũsere tu'orãsama. ²⁹ Tere tu'orã, masãperipu ní'cãrã masãpe'tiarãsama. Añurõ weeseti'cãrã catinu'cũajã masãrãsama. Ña'arõ wee'cãrã pe'e bu'iri da're bajuriono'ajã masãrãsama, niwĩ Jesú.

Jesucristo “A'te ye bu'iri yu'u Õ'acũ macũ ni'i” nise ni'i

³⁰ Jesú wiorãrẽ ninemowĩ tja:

—Yu'u basu, yu'u se'saro masãrẽ bese-masĩtisa'a. Yu'u pacu uaro, cũ dutironojõ yu'u bese'e. Yu'u uaro weesĩ'rĩsere weewe'e. Yu'u pacu yu'ure o'ócũ uaro wee'e. Tojo weegu yu'u besese queoro ni'i. ³¹ Yu'u basu yu'u weesere añurõ ucũcã, “Mu'u ucũse wapamarĩ'i”, ni-bosa'a. ³² Apĩ nimi yu'u ucũsere “Añu ni'i” nigũ. Cũ tojo nigũ yu'u pacu Õ'acũta nimi. Cũ yu'ure “Mu'u weese añu ni'i” nise pũrĩcã, wapati'i. ³³ Musã Juã wãmeyeri masãpure yé cjasere sãrĩtiña'dutirã o'ócãrã niwũ. Cũ queoro yu'ticu niwĩ. ³⁴ Yu'u, yé cjasere masã añurõ ucũato nisere a'magũ mejẽta wee'e. Musã yu'rucã uasã'a. Tojo weegu a'tiro ucũ'u. ³⁵ Juã sĩ'omũ'tãgũ weronojõ niwĩ. Sĩ'ócjamarĩcã ñjãrõ, añurõ bo'reyusa'a. Te bo'reyuse weronojõ yé quetire añurõ i'owĩ. Musã cũ ucũsere tu'orã, yoaticã tere e'catiwn. ³⁶ Yu'u weeĩ'o'que Juã ucũ'que nemorõ wapati'i. Yu'u pacu weeduti'que ni'i. Tojo weese me'rã yu'u pacu diacjũta yu'ure o'ówĩ nisere i'o'o. ³⁷ Tojo nicã yé cjasere yu'u pacu, yu'ure o'ócũ añurõ ucũmi. Musã Õ'acũ ucũsere tu'owe'e. Cũ bajusere i'awe'e. ³⁸ Tojo nicã

yu'ure cū o'ócure ějōpeowe'e. Tojo weero cū ucūse musārē sājāwe'e. ³⁹ Musā catinu'cūsere bocarāsa'a nírā, Ō'acū ye queti ojāca pūrīrē wiopesase me'rā bu'enu'cūcā'a. Musā ti pūrī cjasere bu'érā, yé quetireta bu'e'e. ⁴⁰ Musā catinu'cūsere uamirā, yu'ure ějōpeosī'rīwe'e.

⁴¹ »Masā yu'ure añurō ucūcā uawe'e. ⁴² Yu'u musārē ĩ'amasī'i. Musā Ō'acūrē ma'īwe'e. ⁴³ Yu'u, yu'u pacu uaro a'topure a'tiwu. Tojo weemicā, musā yu'ure uawe'e. Apī cū uaro a'tigu pe'ere musā uarāsa'a. ⁴⁴ Musā basuta musā weesere a'merī “Añu'u”, nicūña'a. Ō'acū ni'cū nigú “Añu'u” nise pe'ere a'mawe'e. Tojo weecūñarā, ¿de'ro wee musā yu'ure ějōpeobosau? ⁴⁵ Musā “Cū pacupure weresāgūsami”, ni wācūtīcā'ña. Musā ějōpeo'cu Moiséta musārē weresāgūsami. Musā a'tiro wācū'u: “Moisé duti'quere queoro wee'e. Tojo weerā u'musepu wa'arāsa'a”, ni wācū'u. ⁴⁶ Musā cū oja'quere ějōpeorā pūrīcā, yu'u quē'rārē ějōpeobosa'a. Moisé cū oja'que, yé quetita niwū. ⁴⁷ Cū yu'ure oja'quere ějōpeotirā, ¿de'ro wee musā yu'u ucūsere ějōpeobosau? niwī Jesú.

6

*Jesú ni'cāmocusetiri mil umuarē eca'que ni'i
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)*

¹ Jerusalēpu sijamasīfigure yu'ruóca be'ro Jesú Galileapu dajatojaawī tja. Topu nígū, Galilea cja dītara ape pā'rēpu pē'awī. Tī dītara Tiberia wāmetiwu. ² Masā cū weeī'ose me'rā

duṭitirārē yu'rucōā ī'arā, pājārā sirutuwā. ³ Ūsā ape pā'rēpu pē'atarā, ūrūgūpu mujāa, dujiwū. ⁴ Titare judío masā bosenuṃu wa'atjo Pascua cā'rōacā du'sawū. ⁵ Jesú pājārā masā cūrē sirutucā ī'agū, Felipere niwī:

—¿No'opu marī na pājārārē ecatjere ba'ase duurā wa'arāsari?

⁶ Felipere ¿de'ro yu'tigusari? nígu, tojo sērītiña'wī. Jesú pe'e cū weeatjere masīyutojacu niwī. ⁷ Felipe cūrē yu'tiwī:

—Ocho mujīpūrī da'rase wapa narē marī pā duu ecacā, ne ba'abocatisama.

⁸ Cū tojo nicā tu'ogu, ūsā me'rācjū André, Simó Pedro acabiji Jesure niwī:

⁹ —A'tore ni'cū wī'magū nimi. Cū ni'cāmocuse pā cebada me'rā wee'quepagare cuomi. Tojo nicā wa'i puarā cuomi. A'te ba'ase ā'rā pājārārē ne se'sasome, niwī.

¹⁰ Cū tojo nicā tu'ogu, Jesú niwī:

—Narē nipe'tirārē dujidutiya. Na dujiro añurō tátiwū. Tojo weerā nipe'tirā dujiwā. Ni'cāmocusetiri mil umua niwā. ¹¹ Be'ro Jesú pārē mii, Ō'acūrē e'catise o'owī. Tu'ajanū'cō, ūsārē o'owī. Be'ro ūsā masā nipe'tirārē ducawaawū. Mejārōta wa'i me'rā quērārē weewī. Ūsā na ba'asī'rīrō ejatuaro narē etiwū.

¹² Na ba'a yapīca be'ro Jesú ūsārē niwī:

—Na ba'adu'ase cō'orī nígu, tere seesāña, niwī.

¹³ Ni'cāmocusepaga pā nimi'que ūsā ba'adu'a'quere seesāacāpuma, doce pi'seri mu'muse pi'seri wijawū. ¹⁴ Masā Jesú tojo weecā ī'arā, cūrē niwā:

—“Ō'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ a'tiacju niapu” ní'cu ã'rĩta nitu'sami.

¹⁵ Na cũrẽ uputu tutuaro me'rã miaa, wioqu sōrōsĩ'rĩmiwã. Cũ pe'e na tojo weesĩ'rĩsere ĩ'agũ, cũ se'saro nisĩ'rĩgũ ũrũgũpu mujãa wa'awĩ.

Jesú acopu sijawã'cã'que ni'i

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Be'ro na'ique'awã'cãtiri cura ũsã ditarapu bu'awũ. ¹⁷ Bu'ata, Capernaupu wa'arã yucusupu mujãsãjãa, ti ditarare pẽ'anũ'cãwũ. Na'inucũaca be'ropu niwũ. Jesú titare bajutiwĩ yujupu. ¹⁸ Ũsã pẽ'arĩ cura wĩ'rō uputu wēetuuwã'cãtiwũ. Tojo wa'acã, pã'cōrĩ pacase wã'cãwũ. ¹⁹ Ũsã yoaro ni'cãmocuse kilómetro wa'áca be'ro Jesú ũsã tiropu a'tigu, acopu sijawã'cãtiwĩ. Cũrẽ ĩ'arã, uputu ucawũ. ²⁰ Cũ ũsãrẽ niwĩ:

—Yu'u ni'i. Uiticã'ña, niwĩ.

²¹ Ũsã cũrẽ mujãsãjãdutiwũ. Cũ sãjãca be'ro ũsã wa'aro ape pã'rẽpu maata ejabaque'owũ.

Masã ditara sumutopu cõ'o'cãrã Jesure a'mase ni'i

²² Ape numu masã ape pã'rẽpu toja'cãrã nituopju me'rã ũsã pẽ'a'quere masĩcãrã niwã. Tojo nicã “Jesú cũ bu'erã me'rã wa'atiami”, nicãrã niwã. ²³ Na tojo nicũñarĩ cura apeye yucusupawu etacaro niwũ. Tepawu Jesú cũ pacure cũ e'catise o'óca be'ro ũsã ba'a'caropu etacaro niwũ. Te Tiberia cjasepawu nicaro niwũ. ²⁴ Be'ro masã ape pã'rẽpu toja'cãrã Jesú, cũ bu'erã marĩcã ĩ'arã, a'tiro weecãrã niwã. Te yucusupawupu mujãsãjãa, Capernaupu Jesure a'marã a'ticãrã niwã.

Jesú masārē werese ni'i

²⁵ Na a'ti pā'rēpu pē'ajarā, Jesure bocaekarā, cūrē sērītiña'wā:

—¿Wiogu, de'ro nicā mu'u pē'ajati a'topure?

²⁶ Jesú narē yu'tiwī:

—Diacjūta nigūti. Mūsā pā ba'a yapi'que ye bu'iri yu'ure a'ma'a. Yu'u tutuaro me'rā wee'que pe'ere ¿de'ro nirō weeati? ni tu'omasītisa'a.

²⁷ Mūsā ba'ase dia'cūrē wapata'asī'rīrā, da'raticā'ña. Te maata pe'tise ni'i. Apeye ba'asere a'maña. Te catinu'cūse o'ose ni'i. Tereta yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigu mūsārē o'ogusa'a. Ō'acū yu'u pacu yu'ure cū o'ó'cu nisere mūsārē ī'otojawī.

²⁸ Na cūrē sērītiña'wā:

—¿De'ro weerāsari ūsā Ō'acū weeduti'quere añurō weeyapada'reosī'rīrā?

²⁹ Jesú narē yu'tiwī:

—Ō'acū mūsārē weeduti'que a'tiro ni'i. Yu'ure cū o'ó'cure ējōpeodutimi.

³⁰ Na cūrē sērītiña'wā:

—¿Ñe'enojō me'rā ī'ogūsari ūsā mu'urē ējōpeocā? ¿De'ro bajuse weegusari? ³¹ Marī ñecūsumua maná wāmetisere ba'acārā niwā. Ō'acū ye queti ojaca pūrīpu nírōnojōta te ba'ase u'muse cjasere cū o'o'que nicaro niwā, niwā Jesure.

³² Cū narē yu'tiwī:

—Diacjūta nigūti. Moisé u'muse cjase ba'asere o'oticu niwī narē. Yu'u pacu pe'e o'ocu niwī. Cūta masārē ba'ase u'muse cjase, diacjū cjasere

o'omi. ³³ Ba'ase u'muse cjase u'musepu dijati'que ni'i. Masãrẽ catinu'cũcã wee'e.

³⁴ Na cãrẽ niwã:

—Wioꝝu, te ba'asere ãsãrẽ o'onu'cũcã'ña.

³⁵ Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'uta ba'ase u'muse cjase ni'i. Catinu'cũcã wee'e. Yu'ure ãjõpeosirutuꝝu ne ujaboasome. Ne acowuosome. A'tiro ni'i. Ba'a yapigu ujaboatimi. Sĩ'rĩ yapigu acowuotimi. A'te weronojõ yu'ure ãjõpeorã yapirã weronojõ añurõ tu'oña'nu'cũrãsama. ³⁶ Yu'u toduporo ní'caronojõta yu'ure ã'amirã, musã ãjõpeowe'e. ³⁷ Nipe'tirã yu'u pacu o'o'cãrã yu'ure ãjõpeosama. Yu'ure na ãjõpeocã, narẽ ñe'eticã weesome. ³⁸ U'musepu ní'cu yu'u uaro weegu a'titiwu. Yu'ure o'ó'cu dutiro pe'ere weegu a'tiwu. ³⁹ Cũ a'tiro uami. Cũ yu'ure o'o'cãrãrẽ bajuriocã uatimi. Na pecame'eru wa'acã uatimi. Be'ropu a'ti umuco pe'ticã, yu'u narẽ masõcã uasami. ⁴⁰ Yu'ure o'ó'cu a'tiro weecã uami. “Nipe'tirã yu'ure ãjõpeorã catinu'cũcã'rãsama”, nimi. Yu'u a'ti umuco pe'ticã, narẽ masõgũsa'a, niwĩ Jesú.

⁴¹ Jesú “Yu'u u'musepu dijati'cu ba'ase weronojõ nigũ ni'i” nicã tu'orã, judío masã wiorã cũ me'rã ua wa'awã. ⁴² A'tiro niwã:

—¿Ã'rĩ tojo ucũgũ, Jesú, José macũ mejeta niti? Cũ pacure, cũ pacore marĩ masĩ'i. ¿De'ro weegu cũ “U'musepu ní'cu dijatiwu”, niti?

⁴³ Na tojo nicã tu'ogu, Jesú niwĩ:

—Yu'ure ucjaticã'ña. ⁴⁴ Ne ni'cũ na uaro yu'ure sirutumasĩtisama. Yu'ure o'ó'cu yu'u pacu na yu'ure ãjõpeocã uasãmi. Cũ uasã'cãrã

dia'cũ sirutumasīsama. Yu'ure siruturãrẽ a'ti umuco pe'ticã, masõgũsa'a. ⁴⁵ Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã a'tiro ojacãrã niwã: "Õ'acũ nipe'tirãrẽ bu'egusami." Tojo weerã nipe'tirã yu'u pacu weresere tu'o ëjõpeorã yu'ure siruturãsama.

⁴⁶ »Ne ni'cũ masũ Õ'acũ yu'u pacure ï'atimi. Yu'u cũ me'rã ní'cu dia'cũ ï'awũ. ⁴⁷ Diacjũta nigũti. Yu'ure ëjõpeogu catinu'cũgũsami. ⁴⁸ Yu'u u'muse cjase ba'ase ni'i. Catinu'cũsere o'o'o. ⁴⁹ Musã ñecũsumua yucu marĩrõ, masã marĩrõpu manãrẽ ba'acãrã niwã. Tere ba'a'cãrã nimirã, wẽrĩa wa'acãrã niwã. ⁵⁰ Yu'u pe'e ba'ase u'muse cjase pe'ere ucũ'u. Tere ba'arã, catinu'cũcã'rãsama. ⁵¹ Te ba'ase u'musepu dijati'cu yu'uta ni'i. Tere ba'arã, catinu'cũcã'rãsama. Yu'u ba'ase o'ose yu'u upu ni'i. Yu'u upure a'ti umucocjãrãrẽ catinu'cũdutigu o'oguti, niwĩ Jesú.

⁵² Cũ tojo nicã tu'orã, judío masã wiorã a'merĩ ucũwã:

—¿De'ro wee marĩrẽ ã'rĩ cũ upure ba'adutibosari?

⁵³ Jesú narẽ niwĩ:

—Diacjũta nigũti. Musã yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ uputigu yé upure ba'atirã, yé díre s'ĩrĩtirã, catinu'cũsome. ⁵⁴ Yu'u upure ba'arã, yé díre s'ĩrĩrã pe'e catinu'cũcã'rãsama. Na wẽrĩa be'ro a'ti turi pe'ticã, narẽ masõgũsa'a. ⁵⁵ Yé upu ba'ase waro ni'i. Yé dí s'ĩrĩse waro ni'i. ⁵⁶ Yé upure ba'agu, yé díre s'ĩrĩgũ yu'u me'rã nimi. Yu'u quẽ'rã cũ me'rã ni'i. ⁵⁷ Yu'u pacu catinu'cũgũ yu'ure o'ówĩ. Yu'u

cũ me'rã cati'i. Tojo weegu yu'u upu ba'agure catinu'cũcã weeguti. ⁵⁸ Yu'u u'musepu cjase ba'ase dijati'quere ucũ'u. A'te ba'ase maná musã ñecũsumua ba'a'que weronojõ niwe'e. Na tere ba'amirã, wẽrĩa wa'acãrã niwã. Yé upure ba'arã pũrĩcã catinu'cũcã'rãsama, niwĩ Jesú.

⁵⁹ Jesú narẽ a'tere Capernaupu judío masã nerẽrĩ wi'ipu bu'ewĩ.

Masã Jesure sirutudu'u'que ni'i

⁶⁰ Jesure siruturi masã cũ bu'esere tu'orã, a'tiro niwã:

—Cũ werese diasayu'rua'a. ¿Noa tere tu'omasĩpõtẽobosau?

⁶¹ Tojo ucũsere tu'ogu, Jesú narẽ niwĩ:

—¿Musã yu'u tojo ucũsere tu'satisfari?

⁶² ¿De'ro wa'abosari yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ upatigu apaturi toduporo yu'u ní'caropu mujãacã tja? Musã tere ĩ'arã, ¿de'ro tu'oña'bosari? ⁶³ Espíritu Santu catisere o'omi. Marĩ upu marĩrẽ catise o'owe'e. Yu'u ba'ase, sĩ'rĩsere ucũgũ, po'peapu ejeripõ'rã cjasere ucũgũ wee'e. Yu'u ucũsere ãjõpeorã catinu'cũcã'rãsama. ⁶⁴ Æpẽrã musã tiropure yu'u weremicã, yu'ure ãjõpeotima yujupu, niwĩ Jesú.

Jesú cãrẽ ãjõpeotiajãrẽ ne waroputa masĩtojacu niwĩ. Tojo nicã cãrẽ ãpẽrãrẽ wẽjẽdutigu o'oacju quẽ'rãrẽ masĩtojawĩ.

⁶⁵ Jesú masãrẽ niwĩ:

—Tojo weegu yu'u musãrẽ mejẽpu ní'caronojõta ne ní'cũ cũ uaro yu'ure

sirutumasītisami. Yu'u pacu o'ono'rã dia'cũ sirutumasīsama, niwĩ Jesú.

⁶⁶ Tita pãjãrã cūrẽ sirutumi'cãrã sirutudu'ucã'wã. ⁶⁷ Na tojo weecã ì'agũ, Jesú ùsã cũ bu'erãrẽ sērĩtiña'wĩ:

—¿Musã quẽ'rã wa'asĩ'rĩsari?

⁶⁸ Simó Pedro cūrẽ yu'tiwĩ:

—Wiogu, ¿noa pe'ere sirutubosari? Mu'u ucũse catinu'cũsere o'o'o. ¿Ësã no'opu wa'abosau? ⁶⁹ Ësã mu'urẽ ãjõpeotoja'a. Ësã masĩ'i, mu'u añugũ Ô'acũ bese'cuta ni'i.

⁷⁰ Jesú ùsãrẽ niwĩ:

—Yu'u masã docere besewu. Yu'u tojo wéeca be'ro nimicã, ni'cũ masã me'rãcjũ wãtĩ yagu nimi.

⁷¹ Jesú tojo nígũ, Juda Iscariotere, Simó macūrẽ nigũ weewĩ. Juda ùsã me'rãcjũ nimiwĩ. Tojo nimigũ, be'ropure Jesure ì'atu'tirãpуре o'owĩ.

7

Jesure cã acabijirã Judea di'tapu majãmitojaduti'que ni'i

¹ Jesú masãrẽ bu'eca be'ro Galileapu ì'acusiawĩ. Cũ judío masã wějẽrĩ nígũ, Judea di'tapure wa'asĩ'rĩtiwĩ. ² Titare judío masã ñecũsumua wi'seriacã na wee'quere wãcũsiruturãtirã weewã. Tojo weerã ti bosenumu niatji duporoacã Jesú acabijirã cūrẽ niwã:

³ —A'topure tojaque'aticã'ña. Mu'u bu'esere siruturã tiro Judeapu tojaagusa'a. Topu napure weeĩ'ogũ wa'aya. ⁴ Masã mu'urẽ masĩcã

uagu, ya'yioropu weeĩ'oticã'rõua'a. Mu'u tere weeĩ'ogũ, nipe'tirã ĩ'orõpu weeĩ'ogũ wa'aya, niwã.

⁵ Cũ acabijirãputa cũrẽ ejõpeotiwã. ⁶ Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'u no'o uaro wa'amasĩtisa'a. Yu'u pacu yu'ure cõu'que ejawe'e yujupu. Mũsã pũricãrẽ wiowe'e; no'o uaro wa'amasĩ'i. ⁷ A'ti umucocjãrã ña'arõ weerã musãrẽ ĩ'atu'titima. Na ña'arõ niseti'quere werecã, yu'ure ĩ'atu'tima. ⁸ Mũsã bosenumũrẽ ĩ'arã wa'aya. Yu'u pacu yu'ure cõu'caro ejawe'e. Tojo weegu ni'cãrõacãma yu'ua wa'awe'e, niwĩ Jesú. ⁹ Tojo nĩca be'ro Galileaputa tojacã'wĩ.

Jesú wi'seriacã weeri bosenumũrẽ ĩ'agũ wa'a'que ni'i

¹⁰ Cũ acabijirã Jerusalẽpu bosenumu ĩ'arã wa'awã. Be'ropu Jesú quẽ'rã cũ acabijirãrẽ sirutu'wã'cãwĩ. Topure ne etagu, masãĩ'otiwĩ. Cũrẽ masĩcã uatiwĩ. ¹¹ Ti bosenumu nicã, judío masã wiorã Jesure a'marã, “Sõ'onícũ waro ¿no'opu nisari?” nicãrã niwã.

¹² Jesure pãjãrã masã a'tiro nicãrã niwã. Æpẽrã “Añugũ nimi”, nicãrã niwã. Æpẽrã pe'e “Nitimi, masãrẽ nisoogu ña'agũ nimi”, nicãrã niwã.

¹³ Judío masã wiorãrẽ uirã, nipe'tirã tũ'oropu Jesú ye cjasere ucũtiwã.

¹⁴ Jerusalẽpu bosenumu decótiari cura Jesú Õ'acũ wi'ipu sãjãa, masãrẽ bu'ewĩ. ¹⁵ Cũ bu'esere tũ'orã, judío masã wiorã tũ'omarãwã.

—Ā'rī bu'etimigū, ¿de'ro weegu tocārō masīti? niwā.

¹⁶ Jesú narē niwī:

—Yū'u bu'ese, yé mejēta ni'i. Yū'u pacu, yū'ure o'ócū ye ni'i. ¹⁷ No'o Ō'acū ũaro weesī'rīgūnojō yū'u ucūsere “Diacjūta ni'i”, ni masīgūsami. “Ō'acū dutiro bu'emi. Cū ũaro bu'etimi”, nigūsami. ¹⁸ Ni'cū cū ũaro ucūma'agū “Cū añurō ucūme'rīmi” nicā tū'osī'rīsami. Apī Ō'acū ũaro weregu pe'e masā “Ō'acūrē añuyū'rūami” nicā ũasami. Cū pūrīcā nisooti, diacjū ucūsami.

¹⁹ »Mūsārē Ō'acū duti'quere Moisé o'ocu niwī. Tojo weemicā, mūsā ne ni'cū te dutisere weewe'e. ¿De'ro weerā mūsā yū'ure wējēsī'rīti? ni sērītiñā'wī.

²⁰ Masā cūrē niwā:

—¿Noa mū'urē wējēsī'rīti? Mū'u wātī sājāno'cu nisa'a.

²¹ Jesú narē niwī:

—Sijamasītigure sauru nicā yū'rūocā ī'aucuātjīarā, yū'ure wējēsī'rī'i. ²² ¿De'ro weerā mūsā ũcuati? Moisé mūsārē a'tiro duticu niwī: “Mūsā pō'rā ũmūarē ni'cā semana bajuáca be'ro na ō'rēcju yapa caserore yejecō'aña”, nicu niwī. Cū tojo dutise duporo mūsā ñecūsūmūa maata tojo weemūjātitojacārā niwā. Apetero na sauru nicā bajuabosama. Na bajuáca be'ro ni'cā semana queoro sauruta nibosa'a tja. ²³ Mūsā Moisé duti'quere queoro weesī'rīrā, sauru nimicā, na ō'rēcju yapa caserore yejecō'asa'a. Tojo weemirā, yū'u sauru nicā ni'cūrē yū'rūocā ī'arā, ¿yū'u me'rā tū'saweti? ²⁴ Bu'icjase

bajuyoropu cjase dia'cūrē ĩ'abeseticã'ña. Queoro ĩ'atojarãpu beseya, niwĩ Jesú.

Jesú cū u'musepu a'ti'quere ucū'que ni'i

²⁵ Jesú masārē bu'eri cura āpērã Jerusalécjārã niwã:

—¿Ā'rĩta niti na wējēsĩ'rĩ wapagú? ²⁶ Cū nipe'tirã ĩ'orõpu bu'egu weemi. Na cūrē ne mejēcã nitiamã. ¿Apetero weerã wiorã ā'rĩ Ō'acū macū cū bese'cu nimi nisere ějõpeosari?

²⁷ Ā'rĩ Ō'acū bese'cu nitisami. Cū ya macārē marĩ masĩ'i. Ō'acū bese'cu nicã pūrĩcārē, marĩ cū a'ti'caropure masĩtiboapã, niwã.

²⁸ Jesú cū bu'eri cura na tojo ni ucūcã tu'ogu, tutuaro narē niwĩ:

—Musã yu'ure masĩ'i, nimiba. Tojo nicã yu'u a'ti'caropure masĩsa'a. Yu'u uaro me'rã a'titiwu. Yu'ure o'ó'cu diacjũ weegú nimi. Musã cūrē masĩwe'e. ²⁹ Yu'u cū tiropu ní'cu ni'i. Tojo weegu cūrē masĩ'i, niwĩ Jesú.

³⁰ Cū tojo nicã tu'orã, cūrē bu'iri da'reri wi'ipu miasĩ'rĩmiwã. Ō'acū cūu'que ejatiyucã, cūrē miatiwã. ³¹ Masã pãjārã cūrē ějõpeowã. A'tiro niwã:

—¿To pūrĩcārē Ō'acū bese'cu Cristo a'tigu, ā'rĩ weeĩ'o'que nemorõ weegusari? niwã.

Jesure bu'iri da'reri wi'ipu miasĩ'rĩmi'que ni'i

³² Fariseo masã “Ā'rĩ Ō'acū bese'cu nimi” nisere tu'ocārã niwã. Tojo weerã pa'ia wiorã me'rã Ō'acū wi'i co'terã surarare Jesure ñe'edutirã o'ócārã niwã. ³³ Jesú pe'e masārē a'tiro niwĩ:

—Yu'u masã me'rã yoaticã nigũsa'a. Be'ro yu'ure o'ócũ tiropũ wa'aguti. ³⁴ Yu'ure a'masiruturã, masã bocasome. Yu'u wa'aropũre wa'amasĩsome.

³⁵ Judío masã wiorã a'merĩ sērĩtiña'wã:

—Ã'rĩ yu'ure bocasome nígũ, ¿no'opũ wa'agusari? ¿Cũ judío masã griego masã tiropũ wa'astea'cãrãrẽ bu'esijagu wa'agusari? ¿Griego masã quẽ'rãrẽ bu'egusari? ³⁶ Cũ tojo ní'que ¿de'ro nisĩ'rĩrõ weepari? ni a'merĩ sērĩtiña'wã.

Acowuose cjasere Jesú were'que ni'i

³⁷ Jesú bosenuũ na weeyapatiri nũũ warore wã'cãũ'cã, tutuaro me'rã niwĩ:

—Acowuorã, yu'u tiropũ a'ti, sĩ'rĩrã a'tia. ³⁸ Tojo weerã yu'ure ãjõpeocã, masã ye ejeripõ'rãrĩpũ Espĩritu Santu nigũsami. Cũ dia aco o'mabũronu'cũrõ weronojõ nigũsami. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ ní'caronojõta nirõsa'a, niwĩ Jesú.

³⁹ Cũ aco o'mabũronu'cũsere ucũgũ, Espĩritu Santure ucũgũ weewĩ. Cũta Jesure ãjõpeorãpũre sãjãacjũ nigũsami ní'gũ, tojo niwĩ. Titare Espĩritu Santu cũ a'tise duporo niwũ. Jesú cũ wẽrĩ masãmũjãatiyucã, Espĩritu Santu a'titiwĩ yujupũ.

Masã na dũcawatise ni'i

⁴⁰ ãpẽrã Jesú ucũ'quere tu'orã, a'tiro niwã:

—Diacjũta ni'i. ã'rĩ “Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ a'tiacjũ niapũ” na ní'cuta nimi.

⁴¹ ãpẽrã a'tiro niwã:

—Ā'rī Ō'acũ bese'cu Cristo nimi, niwã.

Āpērã pe'e "Ō'acũ bese'cu de'ro Galileacjũ nibosabe. ⁴² Ō'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ a'tiro niwã: 'Ō'acũ bese'cu Davi weronojõ Belēcjũ nigũsami. Cũ pãrãmi nituriagupũ nigũsami', ni ojano'wã", niwã.

⁴³ Jesure masã ni'cãrõnojõ wãcũtiwã. Tojo weerã ducawatia wa'awã. ⁴⁴ Āpērã cãrẽ bu'iri da'reri wi'ipũ miasĩ'rĩwã. Tojo weesĩ'rĩmirã, weetiwã.

Judío masã wiorã Jesure ějõpeoti'que ni'i

⁴⁵ Ō'acũ wi'i co'terã surara Jesure ñe'edutirã o'óno'cãrã a'tiro weewã. Na o'ó'cãrã tiro fariseo masã, tojo nicã pa'ia wiorã tiropũ majãmitojaawã. Topũ na etacã, wiorã narẽ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weerã Jesure ñe'e miititiati? nicãrã niwã.

⁴⁶ Surara narẽ yu'ticãrã niwã:

—Ne ni'cũ cũ weronojõ ucũcã, tũ'otirã nicãti.

⁴⁷ Fariseo masã narẽ nicãrã niwã:

—¿Musã quẽ'rã cũ bu'e'quere tũ'orã, ějõpeoati? ¿Nisoono'ati? ⁴⁸ Añurõ tũ'omasĩña. Ne ni'cũ wiogũ, ne ni'cũ fariseo masũ cũrẽ ějõpeotima. ⁴⁹ Sõjã pãjãrã cũ weresere ějõpeorã, Ō'acũ Moisére dutise cũu'quere masĩtibutiamã. Ō'acũ narẽ bu'iri da'regusami, nicãrã niwã surarare.

⁵⁰ Nicodemo ñamipũ Jesure ĩ'agũ eja'cu fariseo masũ nicũ niwĩ. Cũ me'rãcjãrã wiorãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

51 —Marĩrẽ dutise a'tiro ni'i: "Ni'cũ cũ ña'arõ wee'quere ï'atojarãpũ, bu'iri da'reroua'a", ni'i, nicũ niwĩ.

52 Na cãrẽ niwã:

—¿Mu'u quẽ'rã Galileacjũ niti? Õ'acũ ye queti ojaca pũrĩpũ bu'eya. Ne ni'cũ Õ'acũ ye quetire weremu'tãrĩ masũ Galileacjũ nitimi, nicãrã niwã.

Ña'arõ weegore weresã'que ni'i

53 Nipe'tirã masã Jerusalẽpũ bosenũmu eja'cãrã na ye wi'seripũ dajatojaawã.

8

1 Jesú pe'e ãrũgũ Olivo wãmeticjũpũ wa'awĩ.

2 Be'ro ape nũmu bo'reacã Õ'acũ wi'ipũ wa'awĩ tja. Masã nipe'tirã cũ tiropũ nerẽwã'cãtiwã. Cũ ejanujã, narẽ bu'ewĩ. 3 Cũ bu'eri cura Moisé duti'quere bu'eri masã, tojo nicã fariseo masã Jesú tiropũ etawã. Na ni'cõ numio apĩ co marãpũ nitigũ me'rã ña'arõ weemigõ tõ'o'core masã ï'orõpũ miiejawã.

4 Na Jesure niwã:

—Wiogu, a'tigo co marãpũ nitigũ me'rã ña'arõ weegore bocaepũ. 5 Moisé tojo weegonojõrẽ ãtãperi me'rã doquewẽjẽduticũ niwĩ. ¿Mu'u waro de'ro niti?

6 ¿De'ro yũ'tigusari? nĩrã, cãrẽ tojo sãrĩtiña'wã. Na a'tiro wãcũwã: "Cũ mejẽcã yũ'ticã, wiorãrẽ weresãrãsa'a", ni wãcũwã. Na sãrĩtiña'cã tu'ogu, mu'rĩque'a, cũ omopica me'rã nucũcãpũ ojawĩ. 7 Na cãrẽ sãrĩtiña'du'uticã ï'agũ, cũ wã'cãnu'cã, narẽ niwĩ:

—Musã wa'teropu no'o nigú ne ni'cãti ña'arõ weetigu, ùtãgã mií, core doquenü'cãña.

8 Be'ro mu'rĩque'a, ojanemowĩ tja. 9 Cũ tojo nicã tu'orã, na bu'iritirã tu'oña'wã. Tojo weerã siape me'rã nipe'tirã uiwijape'tia wa'awã. Bucurã waro wijamu'tãwã. Be'ro ãpẽrã quẽ'rã sirutuwijawã. Jesú ni'cũta co numio me'rã cõ'onujãwĩ. 10 Cũ wã'cãnu'cã, co ni'cõrẽta ĩ'agũ, niwĩ:

—Mu'urẽ weresãrã waro ¿no'o wa'ati? Mu'urẽ “Ëtã me'rã doquewẽjẽrõu'a”, ¿nitiati?

11 Co cũrẽ niwõ:

—Nitiama.

Jesú core niwĩ:

—Yu'u quẽ'rã mu'urẽ “Bu'iri da'reroua'a”, niwe'e. Wa'agosa'a. Apaturi ña'arõ ween-
emotica'ña, niwĩ.

Jesú s'ose weronojõ cã nise ni'i

12 Ni'cãti Jesú masãrẽ bu'égũ, a'tiro niwĩ:

—Yu'u a'ti nucũcãcjãrãrẽ s'ose weronojõ ni'i. Yu'ure siruturã na'itĩ'arõpu nirã weronojõ nitima. Yu'u na me'rã ninu'cũ'u. Na de'ro weeatjere ĩ'o'o. Tojo weerã añurõ nisetimasĩma.

13 Cã tojo nicã tu'orã, fariseo masã Jesure niwã:

—Mu'u basu mu'u weesere ucũcã, mu'u ucũse wapamarĩ'i.

14 Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'u basu yu'u weesere ucũmicã, yu'u ucũse wapati'i. Yu'u ní'caropu yu'u dajatojaatjere masĩ'i. Musã pũrĩcã yu'u ní'caro yu'u dajatojaatjopure masĩwe'e. 15 Musã a'ti umucocjãrã wãcũse me'rã bese'e. Yu'u pũrĩcã yu'u se'saro

ne ni'cārē besewe'e. ¹⁶ Yũ'u besegu, queoro besebosa'a. Yũ'u ũaro besewe'e. Yũ'u pacu, yũ'ure o'ó'cu me'rã bese'e. ¹⁷ Mũsārē dutise na oja'que a'tiro ni'i: "Puarã masã ni'cārōnojō na ĩ'a'quere weresãcã, ějōpeoroua'a." ¹⁸ Yũ'u werese quē'rã tojota ni'i. Yũ'u, yũ'u pacu yũ'ure o'o'cu me'rã yé cjasere añurō ucũ'u. Tojo weero yũ'u ucũse queoro ni'i.

¹⁹ Na Jesure sērītiña'wã:

—To pūrīcārē ĵmũ'u pacu no'opu nisari?

Jesú narē yũ'tiwĩ:

—Mũsã yũ'ure masīwe'e. Yũ'u pacu quē'rārē masītisa'a. Yũ'ure masīrã, cũ quē'rārē masīboapã, niwĩ.

²⁰ Jesú tojo ucũgũ, Ō'acũ wi'ipũ niwĩ. Masã niyeru o'orã na sãase acari tiropũ niwĩ. Cũ topũ nicã, cũ pacu cūrē cũu'que ejatiyucã, ne ni'cũ cūrē bu'iri da'reri wi'ipũ miatiwã.

*Jesú "Yũ'u wa'atjopure mũsã wa'asome"
ní'que ni'i*

²¹ Jesú judío masã wiorārē niwĩ:

—Yũ'u wa'agu wee'e. Yũ'u wa'aca be'ro mũsã yũ'ure a'marãsa'a. Mũsã acobojono'ña marīrã wērīrãsa'a. Yũ'u wa'atjopure mũsã wa'amasīsome.

²² Na a'merĩ sērītiña'wã:

—ĵCũ basu wējē, wērīgũsari? ĵTojo weerã cũ wa'atjopure marĩ wa'amasītisari?

²³ Jesú narē niwĩ:

—Mũsã a'ti nucũcãcjārã ni'i. Yũ'u ũ'mũsecjũ ni'i. ²⁴ Tojo weegu mũsārē toduporo "Acobojono'ña marīrã wērīrãsa'a", niapũ. Mũsã yũ'ure

“Cúta nimi”, ni ějōpeowe'e. Tojo weerã musã acobocono'ña marĩrã wěrĩrãsa'a.

²⁵ Na Jesure sěrĩtiña'wã:

—¿Noanojō niti mu'x?

Jesú narē niwĩ:

—Ne waropx musārē weretojamiwũ. ²⁶ Yux peje waro musārē werese cux'o. Tojo nicã musārē bu'iri da'reatje quē'rārē cux'o. Yux're o'ócux diacjũ ucũmi. Cũ ucũ'quere, yux' tux'o'quere musārē a'ti nucũcãcjārãrē wereturia'a, niwĩ Jesú.

²⁷ Jesú tojo ucũgũ, cũ pacx Ō'acũrēta ucũgũ weemiwĩ. Masã pe'e cũ tojo ucũsere tux'omasĩtiwã. ²⁸ Tojo weegx Jesú narē niwĩ:

—Musã yux're ux'muarõpx tuumorõnux'cõrãpx, yux' Ō'acũ bese'cux nisere masĩrãsa'a. “Cũ xaro weetipĩ”, nirãsa'a. Yux' pacx yux're were'que se'sarore musārē were'e. ²⁹ Yux're o'ócux yux' me'rã nimi. Yux' cũ tux'sase dia'cũrē wee'e. Tojo weegx yux're ne cõ'awã'cãtimi.

³⁰ Jesú tojo nicã tux'orã, pãjãrã cũrē ějōpeowã.

Ō'acũ põ'rã ye queti, apeye ña'arõ weenu'cũrã ye queti ni'i

³¹ Jesú judío masã cũrē ějōpeorãrē a'tiro niwĩ:

—Musã yux' bu'esere yux'tirã, yarã waro nirãsa'a. ³² Diacjũcjũrē masĩrãsa'a. Cũrē masĩrã, musã ña'arõ weesere dutigx doca nisome.

³³ Na cũrē niwã:

—¿De'ro weegx mu'x “Ña'arõ weesere dutigx doca nisome”, niti? Ěsã Abrahã pãrãmerã nituriarã ni'i. Ěsã apĩ dutise doca nititojawx.

34 Jesú narē niwĩ:

—Diacjũta nigũti. Nipe'tirã ña'arõ weerã na ña'arõ weesere du'umasitirã, te doca niwã'ñasama. 35 Ni'cũ ãpērārē da'raco'tegu cũ wiogu ya wi'icjũ waro nitimi. Ti wi'i wiogu macũ pe'e ti wi'icjũ waro nimi. 36 Yũ'u Ō'acũ macũ mʉsã ña'arõ weese doca nimi'cārārē yũ'rʉweticã weegu a'tiwũ. Tojo wéeca be'ro diacjũta mʉsã yũ'rʉono'cārã nirãsa'a. 37 Yũ'u mʉsã Abrahã pãrãmerã nituriarã nisere masitoja'a. Tojo nimirã, mʉsã yũ'u ucũsere ějõpeosĩ'rĩtisa'a. Tojo weerã yũ'ure wĕjĕsĩ'rĩsa'a. 38 Yũ'u pacu yũ'ure ĩ'o'quere mʉsārē were'e. Mʉsã pũrĩcã mʉsã pacu duti'quere weesa'a.

39 Na cũrē niwã:

—Ĕsã ñecũ Abrahã nimi.

Jesú narē niwĩ:

—Mʉsã Abrahã pãrãmerã waro ni'i nírã, cũ wee'caro weronojõ weebosa'a. 40 Diacjũ cjase yũ'u pacu bu'e'quere weremicã, yũ'ure wĕjĕsĩ'rĩ'i. Abrahã ne tojo weeticu niwĩ. 41 Mʉsã pe'e mʉsã pacu weesenojõrē weesa'a, niwĩ Jesú.

Cũ tojo nicã tu'orã, na niwã:

—Ĕsã, pacu marĩrã, tojo boca'cārã weronojõ niwe'e. Ō'acũ ni'cũta ĩsã pacu nimi.

42 Jesú narē niwĩ:

—Mʉsã diacjũta Ō'acũ ĩsã pacu nimi nírã, yũ'ure uabosa'a. Yũ'u cũ me'rã ní'cuta a'tiwũ. Yũ'u uaro a'titiwũ. Ō'acũta yũ'ure o'ówĩ. 43 ¿De'ro weerã mʉsã yũ'u ucũsere tu'omasĩweti? A'tiro ni'i. Mʉsã yũ'u ucũsere

tʉ'o ẽjõpeosĩ'rĩwe'e. Tojo weerã tojo wee'e.
⁴⁴ Mʉsã pacʉ wãtĩ nimi. Mʉsã cũ yarã ni'i. Tojo
 weerã cũ ʉaro weesĩ'rĩ'i. Cũ ne waropʉta masãrẽ
 wẽjẽcõ'agũ nitojacʉ niwĩ. Cũ ne cã'rõacã diacjũ
 cjasere weetimi. Ne ni'cãti diacjũ ucũtisami.
 Cũ nisoogu nimi. Tojo weegu nisoose me'rãta
 ucũsami. Cũ nisoosepijatjĩagũ, nisoose wiogu
 nimi. ⁴⁵ Mʉsã pe'e yʉ'u diacjũ ucũse ye bu'iri
 yʉ'ure ẽjõpeowe'e. ⁴⁶ ¿Noanojõ yʉ'ure “Mʉ'u
 ña'a ni'i”, nibosari? Yʉ'u diacjũ ucũmicã, ¿de'ro
 weerã yʉ'ure ẽjõpeoweti? ⁴⁷ Õ'acũ põ'rã cũ
 ucũsere tʉ'o yʉ'tima. Mʉsã cũ yarã mejẽta ni'i.
 Tojo weerã yʉ'u ucũsere tʉ'o ẽjõpeosĩ'rĩwe'e,
 niwĩ Jesú.

Abrahã dʉporo Cristo nitoja'que ni'i

⁴⁸ Jesú tojo nicã tʉ'orã, judío masã cãrẽ niwã:
 —Ûsã mʉ'urẽ Samariacjũ, wãtĩ sãjãno'cʉ ni'i
 nĩrã, diacjũta ni'i.

⁴⁹ Jesú narẽ niwĩ:

—Yʉ'u wãtĩ sãjãno'cʉ niwe'e. Yʉ'u weese
 me'rã yʉ'u pacʉre masã añurõ ucũcã wee'e.
 Mʉsã pe'e yʉ'u weesere ĩ'arã, “Ña'arõ weegu
 weemi”, ni'i. ⁵⁰ Yʉ'u, yé cjasere masã añurõ
 ucũato nisere a'magũ mejẽta wee'e. Ni'cũ
 nimi yʉ'ure añurõ ucũgũ. Cũta besegʉsami.
⁵¹ Diacjũta nigũti. Yʉ'u ucũsere tʉ'o ẽjõpeogu
 wẽrĩsome.

⁵² Na Jesure niwã:

—Mʉ'u “Yʉ'u ucũsere tʉ'o ẽjõpeogu
 wẽrĩsome” nise bu'iri Ûsã añurõ masĩ'i. Mʉ'u
 wãtĩ sãjãno'cʉ ni'i. Todʉporocjãrã nipe'tirã
 Õ'acũ ye queti weremʉ'tãrĩ masã, tojo nicã

Abrahã wērĩpe'tidija wa'acãrã niwã. ⁵³ ¿Mũ'u ũsã ñecũ Abrahã yu'ruoro niti? Cũ, Õ'acũ ye queti weremu'tãrã quẽ'rã wērĩa wa'acãrã niwã. Mũ'u waro ¿ñamũnojõ niti tojo ni ucũgũ?

⁵⁴ Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'u, yu'u basu, ni'cũta añurõ ucũme'rĩse wapamarĩ'i. “Ësã pacu Õ'acũ nimi” musã nigũta yu'are añurõ ucũmi. ⁵⁵ Musã cãrẽ masĩtisa'a. Yu'u pũrĩcã masĩ'i. Yu'u cãrẽ masĩwe'e nígũ, musã weronojõ nisoosepijagu nibosa'a. Diacjũta ni'i. Yu'u cãrẽ masĩ'i. Cũ dutisere wee'e. ⁵⁶ Musã ñecũ Abrahã yu'u a'ti nucũcãpu a'tiatjere ëjõpeogu, e'catiyucu niwĩ.

⁵⁷ Na cãrẽ niwã:

—Mũ'u cincuenta cũ'marĩ cuotimigũ, ¿Abrahãrẽ ĩ'arĩ? ⁵⁸ Jesú narẽ niwĩ:

—Diacjũta nigũti. Abrahã bajuase duporopu yu'u nitojawu.

⁵⁹ Cũ tojo nicã tu'orã, na ùtãperi me'rã doquewẽjẽsĩ'rĩmiwã. Cũ pe'e narẽ du'ticã'wĩ. Be'ro ti wi'i Õ'acũ wi'ipu ní'cu na wa'teropu wijaa wa'awĩ.

9

Jesú caperi ĩ'atigu bajua'cure yu'ruo'que ni'i

¹ Jesú cũ yu'ruaro ni'cũ umu caperi ĩ'atigure ĩ'awĩ. Cũ wĩ'magũputa caperi ĩ'atigu bajuacu niwĩ. ² Cãrẽ ĩ'arã, ũsã Jesure sãrĩtiña'wũ:

—Ësãrẽ bu'egu, ¿de'ro weegu ã'rĩ caperi ĩ'atigu bajuapari? ¿Noa ye bu'iri nipari? ¿Cũ pacusumua ye bu'iri o cũ ye bu'iri?

³ Jesú ũsãrẽ niwĩ:

—Cũ ña'arõ wee'que ye bu'iri niwe'e. Cũ pacusumua quẽ'rã bu'iri mooma. Cũ me'rã Õ'acũ añurõ weesere ï'osĩ'rĩgũ, cãrẽ tojo bajuꝑũ bajuacã weecu niwĩ. ⁴ Ni'cãrõacã Õ'acũ yu'ure o'ó'cu cũu'quere weeroña'a nirĩtero ni'i. Ñamipũ marĩ da'ramasĩtiro weronojõ be'ropũ cũ cũu'quere weeta basiotisa'a. ⁵ Yu'u a'ti umucopũ nirĩ cura masãrẽ sĩ'ose weronojõ ni'i. Yu'u narẽ Õ'acũ yere masĩcã wee'e, niwĩ.

⁶ Jesú tojo níca be'ro nucũcãpũ u'secore e'ocũuwĩ. Be'ro tere di'ta morẽsu'uro õrẽmi, caperipũ tuuwa'rewĩ. ⁷ Be'ro cãrẽ niwĩ:

—Siloé wãmetiro na yéeca ditarapũ mu'u caperire tuucoegũ wa'aya, niwĩ. Siloé “o'ó'cu” nisĩ'rĩrõ weesa'a.

Be'ro cũ topũ wa'a, cũ caperire tuucoecu niwĩ. Cũ majãmitojatigũ, añurõ ï'acu niwĩ. ⁸ Cũ ya wi'i pu'tocjãrã, todũporo cũ caperi ï'atigũ nicã ï'a'cãrã a'tiro nicãrã niwã:

—¿Á'rĩ todũporopũ niyeru sãrĩduji'cãta nim-iba?

⁹ Ni'cãrẽrã “Cũta nimi”, nicãrã niwã.

Ãpẽrã pe'e “Nitimi. Apĩ cũ weronojõ bajuꝑũ nimi”, nicãrã niwã.

Cũ pe'e “Yu'uta ni'i”, nicũ niwĩ.

¹⁰ Na cãrẽ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weegũ mu'u ni'cãrõacãrẽ añurõ ï'ati?

¹¹ Narẽ yu'ticu niwĩ:

—Sõ'onícu Jesú wãmetigũ di'ta acotise me'rã yu'u caperire tuuwa're, Siloé ditarapũ yu'ure coedutiami. Topũ wa'a, yu'u coéca be'ro ï'anũ'cãpũ.

¹² Cãrẽ ninemocãrã niwã tja:

—¿No'opu niati cã?

—Masĩtisa'a. No'opu nígu nisami, nicu niwĩ.

Fariseo masã caperi ĩatigu yu'rũono'cure sēritiña'que ni'i

¹³ Be'ro caperi bajuno'ti'cure fariseo masã tiropu miacãrã niwã. ¹⁴ Jesú cūrē yu'rũoca numu sauru nicaro niwã. ¹⁵ Jesú caperi ĩ'acã wee'cure fariseo masã sēritiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weegu mu'u añurõ ĩ'ati?

Cũ narē yu'ticu niwĩ:

—Ni'cũ yu'u caperire di'ta acotise me'rã tu-uwa'reami. Yu'u coeca be'ro añurõ ĩ'anu'cãpu.

¹⁶ Ni'cãrãrã cūrē a'tiro nicãrã niwã:

—Marĩrē soodutica numurē a'tiro weegunojõ Õ'acũ o'ócũ nitimi. Cũ marĩrē soodutica numurē ējõpeotisami.

Āpērã pe'e a'tiro nicãrã niwã:

—Cũ ña'arõ weegunojõ nígu pũrĩcã, a'te añusere wee'omasĩtiboapĩ, nicãrã niwã. Na mejēcã dia'cũ wãcũcãrã niwã. ¹⁷ Be'ro na caperi bajuno'ti'cure sēritiña'cãrã niwã:

—Mu'u waro ¿de'ro niti mu'urē ĩ'acã wee'cure?

Cũ yu'ticu niwĩ:

—Yu'ua, Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ nimi, ni'i.

¹⁸ Judío masã wiorã toduporopu cũ caperi ĩ'ati'quere ējõpeosĩ'rĩticãrã niwã. ¹⁹ Tojo weerã cũ pacusumuarē pijio, sēritiña'cãrã niwã:

—¿Ā'rĩ musã macũ niti? ¿Cũ wĩ'magũputa caperi ĩ'atigu bajuari? ¿De'ro weegu cũ ni'cãrõacãrē ĩ'ati?

20 Cũ pacusumua narẽ yu'ticārã niwã:

—Ëu, ùsã macũta nimi. Cũ caperi ì'atigu ba-juawĩ. A'te dia'cũrẽ ùsã masĩ'i. 21 Cũ ni'cãrõacã ì'asema masĩtisa'a. Cũrẽ ì'acã wee'cu quẽ'rãrẽ masĩtisa'a. Cũ basu yu'timasĩmi. Cũ wĩ'magũ mejẽta nimi. Cũrẽ sãrĩtiña'ña, nicārã niwã.

22 Cũ pacusumua uirã, tojo nicārã niwã. Judío masã wiorã toduporopu a'tiro nicārã niwã: “No'o Jesure ‘Õ'acũ cũ o'ó'cu nimi’ nigũnojõrẽ Õ'acũ wi'iputa cõ'awĩrõno'rõsa'a. Cũ marĩ me'rã nisetinemosome”, nicārã niwã. 23 Tojo weerã marĩrẽ cõ'arĩ ni uirã, “Cũ wĩ'magũ mejẽta nimi. Cũrẽ sãrĩtiña'ña”, nicārã niwã.

24 Judío masã wiorã caperi bajuno'ti'cure apaturi pijicārã niwã tja. Cũrẽ “Õ'acũ tu'oropure diacjũ ucũña. Ësã masĩ'i, mu'urẽ yu'rũo'cu ña'agũ nimi”, nicārã niwã.

25 Cũ narẽ nicu niwĩ:

—Cũ ña'agũ o añugũ nígũ nisami; cũrẽ yu'u masĩtisa'a. A'te dia'cũrẽ masĩ'i. Toduporopure yu'u caperi bajuno'ti'cure yu'rũoami. Ni'cãrõacãrẽ ì'a'a.

26 Cũrẽ sãrĩtiña'nemocārã niwã tja:

—¿Noa mu'urẽ tojo weeati? ¿De'ro wee mu'urẽ ì'acã weeati?

27 Cũ narẽ yu'ticu niwĩ:

—Mũsãrẽ weretopu. Yu'ure ãjõpewe'e. ¿De'ro weerã mũsã sãrĩtiña'nemoti tja? ¿Cũrẽ sirutusĩ'rĩti?

28 Cũ tojo yu'ticã tu'orã, cũrẽ tu'ticārã niwã:

—Mu'u cũrẽ sirutuya. Ësã pũrĩcã Moisé dutisere siruturãti. 29 Ësã masĩ'i, Õ'acũ Moisére

ucũcu niwĩ. Cũ pe'ema “Tocjũpũ nimi”, niña marĩ'i.

³⁰ Cũ narẽ nicu niwĩ:

—A'yóne. ¿Musã yu'ure caperi ï'acã wee'cure masĩweti? ³¹ Marĩ añurõ masĩ'i, Õ'acũ ña'arãrẽ na sêrisere yu'titisami. Cũrẽ ãjõpeorã, cũ uaro weerã dia'cũrẽ yu'tisami. ³² Ne ni'cãti “Ni'cũ wĩ'magũpũta caperi ï'atigu bajua'cure ï'acã weepũ” nicã tu'onõ'ña marĩ'i. ³³ Cũ Õ'acũ o'óti'cu nígũ, yu'ure caperi ï'acã weetiboapĩ.

³⁴ Na cũrẽ nicãrã niwã:

—¿Mu'u ne waropũta ña'agũ bajua'cu mijĩ ãsãrẽ weresĩ'rĩti? Cũ na me'rã nisetimi'cure na me'rã ninemodutiticãrã niwã.

Jesú masãrẽ “Caperi bajuno'tirã weronojõ nima” nise ni'i

³⁵ Jesú caperi bajuno'ti'cure na cõ'awĩrõ'quere tu'owĩ. Tojo weegu cũrẽ bocaejagu, niwĩ:

—¿Mu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigure ãjõpeoti?

³⁶ Cũ Jesure yu'tiwĩ:

—Wiogu, ¿noanojõ niti cũ? Yu'u cũrẽ ãjõpeosĩ'rĩsa'a. Wereya.

³⁷ Jesú cũrẽ niwĩ:

—Mu'u ï'atoja'a. Yu'u mu'u me'rã ucũgũta ni'i.

³⁸ Cũ tojo nicã tu'ogu, Jesú tiro ejaque'a, cũrẽ niwĩ:

—Wiogu, mu'urẽ ãjõpeo'o.

³⁹ Be'ro Jesú niwĩ:

—Yu'u a'ti turipũre queoro besegu a'tiwũ. Masã na ña'arõ weesere masĩtima. Õ'acũ masãrẽ yu'ruomi nise quẽ'rãrẽ masĩtima. Tojo weerã caperi bajuno'tirã weronojõ nima. A'tere

masĩdutigu, ějõpeocã ɯagu a'tiwu. Āpērã “Õ'acũ ye quetire masĩ'i”, ni wãcũsama. Náta caperi ĩ'atirã weronojõ dojosama, niwĩ Jesú.

⁴⁰ Tojo nicã tu'orã, ni'cãrērã fariseo masã cũ tiropu nirã a'tiro niwã:

—¿Ûsã quẽ'rã caperi bajuno'tirã weronojõta niti?

⁴¹ Jesú narẽ yu'tiwĩ:

—Caperi bajuno'tirã weronojõ nĩrã pũrĩcã, mũsã bu'iri moobosa'a. Mũsã “Caperi bajuno'o”, nimiba. Tojo weerã bu'iritirã ni'i, niwĩ Jesú.

10

Jesú oveja co'tegũ me'rã queose o'o'que ni'i

¹⁻² Jesú masãrẽ bu'égũ, a'tiro queose werewĩ:

—Diacjũta mũsãrẽ nigũti. Ni'cũ masũ oveja co'tegũ na sã'rĩsãaca sopepũre queoro sãjãasami. Āpērã ovejare yajasĩ'rĩrã pe'e sope marĩrõpu sãjãasama. ³ Sopere co'tegũ oveja co'tegũre pãosõrõsami. Cũ sãjãacã, oveja cũ ucũsere tu'omasĩsama. Cũ na ovejanucũrẽ na wãmerẽ pisusami. Cũ tojo weecã, cũ tiropu sirutuwiijaasama. ⁴ Narẽ pijiwiijaato-jagu, na duporo u'mutãwã'cãsami. Cũ ucũsere tu'omasĩrã, cũ be'ro sirutuque'asama. ⁵ Apĩpũre na ĩ'amasĩtigũre sirututisama. Cũ ucũsere tu'omasĩtirã, no'o ɯaro du'tistea wa'asama, niwĩ Jesú.

⁶ Fariseo masã a'te cũ queose o'osere tu'omasĩtiwã.

Jesú oveja co'teme'rĩgũ weronojõ nimi nise ni'i

⁷ Na tu'oticã ĩ'agũ, Jesú narẽ ninemowĩ tja:

—Diacjūta nigūti. Yū'u oveja sājāarī sope weronojō ni'i. ⁸⁻⁹ Oveja sopere sājāarā weronojō yū'ure sirutu ējōpeorā yū'ruono'rāsama. Oveja weronojō uiro marīrō nīmasīrāsama. Na ūasere bocarāsama. Āpērā yū'u dūporo a'ti'cārā ña'arā, ovejare yajari masā weronojō nicārā niwā. Tojo weerā oveja pe'e na ucūsere tū'omasītirā, narē sirututicārā niwā.

¹⁰ »Ovejare yajari masā narē yaja, wējēsī'rīsama. Yū'u pūrīcā narē catisere o'ogū a'tiwū. E'catiyū'rūmajāto nīgū, narē tojo weewū.

¹¹ »Yū'u ovejare añurō co'teme'rīgū weronojō yū'ure ējōpeorārē añurō co'te'e. Añurō co'tegu cū yarā ovejare a'tiro weesami. Narē mejēcā wa'acā cā'mota'agū wērīmasīsami. ¹² Apī pe'e cū da'rase wapa wapata'ase dia'cūrē wācūsami. Cū narē co'tegu waro nitigu yai a'ticā, totá cō'anū'cō, wa'a wa'asami. Cū yarā nitiyucā, tojo weesami. Yai a'ti, narē ñe'e, nūrūstepe'ocā'sami. ¹³ Cū wapata'ase dia'cūrē wācūgū, tojo weesami. Cū yarā nitiyucā, ovejare wācūnūrūtisami.

¹⁴⁻¹⁵ »Yū'u oveja añurō co'teme'rīgū weronojō ni'i. A'tiro ni'i. Yū'u pacu yū'ure masīmi. Yū'u quērā cūrē masī'i. Te weronojō yū'u quērā yarā ovejare masī'i. Na quērā yū'ure masīma. Yū'u na ye niatjere wērī, narē yū'ruoguti. ¹⁶ Āpērā quērā judío masā nitimirā, yarā nima. Na quērā neonono'o, yū'ure ējōpeosiraturāsama. Nipe'tirā yū'ure ējōpeorā ni'cā curua nirāsama. Yū'u ni'cūta narē co'tegu nigūsa'a.

17-18 »Yũ'u pacu yũ'ure ma'imi. Yũ'u masãrẽ wẽrĩ yũ'rũoatje wapa tojo weemi. Ne ni'cũ yũ'ure wẽrĩcã weemasĩtisami; yũ'u uaro me'rã wẽrĩgũti. Yũ'u wẽrĩmasĩ'i. Be'ro masãmasĩ'i tja. Yũ'u pacu yũ'ure a'tirota weedutiwĩ, niwĩ Jesú.

19 Judío masã cũ tojo nicã tu'orã, cũrẽ ni'cãrõnojõ wãcũtiwã.

20 Ni'cãrẽrã cũrẽ niwã:

—¿De'ro weerã musã cũrẽ tu'oti? Maatigu weemi. Wãtĩ sãjãno'cu nimi, niwã.

21 Æpẽrã pe'e “Wãtĩ sãjãno'cu tojo ucũtibosami. Wãtĩ sãjãno'cu caperi ï'atigure ï'acã weemasĩtisami”, niwã.

Judío masã Jesure uati'que ni'i

22 Pu'ecu nirĩ cura Jerusalẽpu judío masã bosenuũ weepeerã weewã. Duporocjãrã Õ'acũ wi'ire bosenuũ weepeqũere wãcũsiruturi nuũ niwũ. 23 Ti bosenuũrẽ Jesú Õ'acũ wi'ipu wa'awĩ. 24 Cũ Salomó wãmetiri tucũpu sãjãa yũ'rũtẽrĩrĩ cura judío masã wiorã cũrẽ añurõ be'toanu'cã wa'awã. Cũrẽ sãrĩtiña'wã:

—Mu'ũ Õ'acũ o'ó'cu ni'i nisere ne diacjũ werewe'e. ¿De'ro nicã mu'ũ uẽsãrẽ queoro weregusari? Mu'ũ Õ'acũ bese'cu ni'i nĩgũ, diacjũta uẽsãrẽ wereya.

25 Jesú narẽ niwĩ:

—Weremiwũ. Yũ'ure ãjõpeotiwũ. Yũ'u weẽ'ose yũ'u pacu dutise me'rã yũ'u Õ'acũ bese'cu nisere musãrẽ ï'o'o. 26 Yũ'u musãrẽ toduporo ni'caronojõta yarã oveja niwe'e. Tojo weerã yũ'ure ãjõpeowe'e. 27 Yarã oveja yũ'ure ï'amasĩma. Yũ'u quẽ'rã narẽ ï'amasĩ'i. Na

yu'ure ějõpeosirutuma. ²⁸ Narẽ catinu'cũsere o'o'o. Na pecame'epu wa'asome. Yu'u narẽ co'tenu'cũcũti. Ne ni'cũ, yarãrẽ yu'ure ě'mamasĩsome. ²⁹ Narẽ yu'u pacu o'ocu niwĩ. Cũ nipe'tirã nemorõ tutuagu nimi. Tojo weegu ne ni'cũ yu'u pacu cuorãrẽ cũrẽ ě'mamasĩsome. ³⁰ Yu'u pacu me'rã ũsã ni'cũpũta ni'i, niwĩ Jesũ.

³¹ Cũ tojo nicã tu'orã, judío masã ũtãperi me'rã cũrẽ doquewẽjẽsĩ'rĩmiwã. ³² Jesũ narẽ niwĩ:

—Yu'u pacu tutuase me'rã mũsã ĩ'orõpu peje añuse weẽ'owũ. ¿Ñe'enojõ weese ye bu'iri yu'ure doquewẽjẽsĩ'rĩti?

³³ Na Jesure niwã:

—Mũ'u añurõ weese ye bu'iri wẽjẽsome. Õ'acũrẽ mũ'u ña'arõ ucũse ye bu'iri wẽjẽsĩ'rĩsa'a. Mũ'u mũmũ nimigũ, Õ'acũ weronojõ nisĩ'rĩ'i. Te ye bu'iri mũ'urẽ wẽjẽrãti, niwã.

³⁴ Jesũ narẽ niwĩ:

—Mũsã dutise wa'teropure Õ'acũ ní'quere a'tiro ojano'caro niwũ: “Mũsã Õ'acũ weronojõ ni'i.” ³⁵ Marĩ masĩ'i. Õ'acũ ye queti ojaca pũrĩ cjasere “Tojo nima'acãrõ wee'e”, nita basiwẽe. Õ'acũ cũ dutise o'o'cãrãrẽ a'tiro nicu niwĩ: “Mũsã Õ'acũ weronojõ ni'i”, nicu niwĩ. ³⁶ Õ'acũ yu'ure besetjãgũ, a'ti turipure o'ówĩ. Tojo nimicã, “Yu'u Õ'acũ macũ ni'i” ní'que bu'iri mũsã pe'e yu'ure “Õ'acũrẽ ña'arõ ucũami”, niapũ. Tojo niwe'e. ³⁷ Yu'u pacu duti'caronojõ weeticãma, yu'ure ějõpeoticã'ña. ³⁸ Cũ duti'caronojõ weecã pũrĩcãrẽ, yu'ure ějõpeotimirã, yu'u weẽ'osere ějõpeoya. Mũsã

tere ãjõpeorã, yu'u pacu yu'upure nimi nisere masĩrãsa'a. Tojo nicã yu'u, cũ me'rã ni'cũta ni'i nisere masĩrãsa'a, niwĩ Jesú.

³⁹ Na cũrẽ bu'iri da'reri wi'ipũ miasĩrĩmiwã tja. Cũ pe'e narẽ du'tiwã'cã wa'awĩ.

⁴⁰ Be'ro Jesú Jordã siaquijipũ pẽ'awĩ. Topure Juã wãmeyeri masũ wãmeyecũ'caropũ tojaque'awĩ. ⁴¹ Pãjãrã Jesure ĩ'arã etarã, a'tiro niwã:

—Juã wãmeyeri masũ ucũgũ, ne cũ'rõ weeĩ'otimigũ, ã'rĩ cjasere diacjũta ucũcũwĩ, niwã.

⁴² Topure pãjãrã Jesure ãjõpeowã.

11

Lázaro cũ wẽrĩ'que ni'i

¹ Jesú Jordã siaquijipũ nirĩ cura Lázaro wãmetigũ cũ ya macã Betaniapũ dutitigũ weecu niwĩ. Cũ ma'miosãnumia María, Marta na quẽ'rã ti macãpũta nicãrã niwã. ² Co Mariãta niwõ Jesure cũ du'pocãrĩpũ u'mutise piopeo, co poari me'rã tuucoe'co. ³ Lázaro ma'miosãnumia cũ pũrõ nicã ĩ'arã, ãpẽrã me'rã Jesure queti o'ócãrã niwã:

—Wiogu, mu'u me'rãcjũ uputu waro nimi, ni o'ócãrã niwã.

⁴ Jesú te quetire tu'ogu, niwĩ:

—Cũ dutitigũ wẽrĩyapatidijasome. Cũ tojo wẽrĩse me'rã Ô'acũ tutuasere ĩ'ano'rõsa'a. Yu'u Ô'acũ macũ quẽ'rãrẽ masã a'tiro nirãsama: “Cũ tutuagu nimi”, nirãsama, niwĩ.

⁵ Jesú narē ma'imigũ, maata wa'atiwĩ. ⁶ Te quetire tũ'óca be'ro pua nũmu topare tojaque'anemowĩ tja. ⁷ Be'ro cũ ũsārē niwĩ:

—Te'a Judeapu tja.

⁸ Ŭsã cūrē niwũ:

—Ŭsārē bu'egu, sō'onícatero tocjārã judío masã ũtãperi me'rã mu'urē doquewējēsĩ'rĩmiwã. ¿Mu'u topu wa'asĩ'rĩsari tja?

⁹ Jesú yu'u pacu da'rased cũu'quere queoro pe'ogusa'a; tojo weerã yu'ure wējēsosome yujupu nígũ, queose me'rã a'tiro werewĩ:

—Ni'cã umucore doce horari bo'reyu'u. Marĩ umucopu sjarã, buruque'atisa'a. A'ti umuco bo'reyucã, tojo weesa'a. ¹⁰ Na'itĩ'arõpu sjarã pũrĩcã, na wa'aro bajutise ye bu'iri pu'atuu, buruque'asama. Na s'ose marĩse ye bu'iri tojo wa'asama.

¹¹ Be'ro Jesú ũsārē niwĩ:

—Marĩ me'rãcjũ Lázaro cãrĩa wa'apu. Yu'u cūrē wã'cõgũ wa'agusa'a.

¹² Ŭsã cūrē niwũ:

—Wioqu, cũ cãrĩcã, añu nisa'a. Cũ cãrĩca be'ro soo, yu'rugusami.

¹³ Jesú Lázaro cãrĩa wa'apu nígũ, wẽrĩa wa'apu nisĩ'rĩgũ weecu nimiwĩ. Ŭsã pe'e cãrĩse warore wãcũcãti. ¹⁴ Ŭsã tũ'oticã, Jesú ũsārē diacjũ werewĩ:

—Lázaro wẽrĩa wa'apu. ¹⁵ Marĩ topu niticã, añu'u. Yu'u e'cati'i; añu nirõsa'a musārē. Totá musã nemorõ ãjõpeorãsa'a. Te'a marĩ cūrē ĩ'arã, niwĩ.

¹⁶ Tomás “Su'rua'cu” na nino'gũ ũsārē niwĩ:

—Marĩ quẽ'rã te'a. Jesure na wẽjẽcã, cũ me'rãta wẽrĩrã wa'arã, niwĩ.

Jesú wẽrĩ'cãrãrẽ masõ, catise o'ose ni'i

¹⁷ Jesú Lázaro ya macãpũ etagũ, cũrẽ ùtã tutipũ sĩosõrõcũu'quere tũ'owĩ. Cũrẽ tojo wéeca be'ro ba'paritise nũmũrĩ yũ'rũcaro niwũ.

¹⁸ Lázaro ya macã Betania Jerusalẽ pũ'toacã niwũ. Pũa kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niwũ. ¹⁹ Tojo weerã Jerusalẽcãrã pãjãrã Marta, Mariare ì'awãcũtutuato nĩrã na tiropũ wa'acãrã niwã. ²⁰ Marta Jesú etasere tũ'ogo, cũrẽ põtẽrĩgõ ejawõ. María pe'e wi'ipũ tojaco niwõ. ²¹ Marta Jesú tiro etago, cũrẽ niwõ:

—Wiogũ, mũ'u a'topũ nicã, yũ'u acabiji wẽrĩtiboapĩ. ²² Yũ'u masĩ'i, Õ'acũ nipe'tise mũ'u sẽrĩsere o'osami, niwõ.

²³ Jesú core niwĩ:

—Mũ'u acabiji masãgũsami.

²⁴ Co cũrẽ niwõ:

—Yũ'u masĩ'i, a'ti ũmũco pe'ticã, nipe'tirã wẽrĩ'cãrã masãrĩ curapũ masãgũsami.

²⁵ Jesú core niwĩ:

—Yũ'u wẽrĩ'cãrãrẽ masõ, catise o'ogũ ni'i. Yũ'ure ãjõpeogũ wẽrĩ'cupũ nimigũ, catigusami tja. ²⁶ Ni'cãrõacãrẽ catirã yũ'ure ãjõpeorã wẽrĩrã, wẽrĩdojasome. ¿Mũ'u a'tere ãjõpeoti?

²⁷ Co cũrẽ niwõ:

—Wiogũ, mũ'urẽ ãjõpeo'o. Mũ'u Õ'acũ bese'cũ Cristo, Õ'acũ macũ ni'i. Mũ'u “Ni'cũ masũ a'tiacjũ niapũ” ní'cũ ni'i, niwõ.

Lázaro masãpe pũ'to Jesú cũ uti'que ni'i

28 Marta Jesú me'rã ucũca be'ro co acabijo Mariare pijigo wa'awõ. Core ãpẽrã tu'otiropu a'tiro nico niwõ:

—Marĩrẽ bu'egu etatojami. Mu'urẽ pijiduti-ami.

29 Co tojo nicã tu'ogo, cũ tiropu maata a'tico niwõ. 30 Jesú Martare põtẽrĩ'caroputa niwĩ. Macãpure pi'atiwĩ yujupu. 31 María co ya wi'ipure sojaro me'rã wijaatico niwõ. Tojo weecã ã'arã, judío masã topu sjarã eja'cãrã core sirutucãrã niwã. “Co acabiji masãpepu utigo wa'ago weesamo”, ni wãcũcãrã nimiwã.

32 Co pe'e Jesú tiro etago, cũ ye du'pocãrĩ tiropu paamu'rĩque'awõ. Cãrẽ niwõ:

—Wiogu, mu'u a'topu nicã, yu'u acabiji wẽrĩtiboapĩ.

33 Jesú co uticã ã'agũ, core sirutu'cãrã uticã ã'agũ, uputu bujaweti, pajaña'wĩ. 34 Narẽ sãrĩtiña'wĩ:

—¿No'opu cãrẽ siosõrõcũurĩ? niwĩ.

Na cãrẽ “Te'a ã'arã”, niwã.

35 Topu wa'agu, Jesú quẽ'rã utiwĩ.

36 Cũ uticã ã'arã, ni'cãrẽrã judío masã niwã:

—Ã'aña. ¿Upututa cãrẽ ma'ipari? niwã.

37 ãpẽrã a'tiro niwã:

—¿Ã'rĩ caperi ã'atigure yu'rũo'cu Lázarore wẽrĩcã weetibopari? niwã.

Jesú Lázarore wẽrĩ'capure masõ'que ni'i

38 Jesú pũrõ bujawetise me'rã Lázaro masãpepu wa'awĩ. Ti masãpe ãtã tuti niwũ. Ti tuti sope pu'to ãtãgãjo me'rã cã'mota'ano'wũ.

39 Jesú narẽ niwĩ:

—Tuupãña.

Marta cūrẽ niwõ:

—Wioḡu, ũrĩ nisami. Cũ wẽrica be'ro ba'paritise numurĩ yu'ru'u.

⁴⁰ Jesú core niwĩ:

—Mu'urẽ weremiapu. “Yu'ure ãjõpeogo, Õ'acũ tutuasere ĩ'agõsa'a”, nimiapu, niwĩ.

⁴¹ Be'ro na ti tutire pãowã. Jesú u'musepu ĩ'amorõ, Õ'acūrẽ niwĩ:

—Pacu, yu'u sērĩ'quere mu'u tu'otojapu. Añu'u. ⁴² Yu'u masĩ'i, mu'u yu'ure tu'onu'cũcã'a. Ārã a'topu nu'cũrã ye bu'iri sērĩ'i. Mu'u yu'ure o'ó'quere masiato níḡũ, tojo wee'e.

⁴³ Cũ tojo níca be'ro pũrõ caricũwĩ:

—Lázaro, wijaatia, niwĩ.

⁴⁴ Tojo nicãta, cũ wijaatiwĩ. Cũ ye omocãrĩ, cũ ye du'pocãrĩrẽ su'ti me'rã du'reno'cu niwĩ. Cũ diapoa quẽ'rã su'ti casero me'rã omano'caro niwũ. Tojo weegu Jesú narẽ niwĩ:

—Cūrẽ pãa, du'uo'oya.

Judío masã wiorã Jesure wẽjẽs'ĩ'rĩ'que ni'i
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Pãjãrã judío masã María me'rã ba'patiã'cãti'cãrã cũ tojo weesere ĩ'arã, Jesure ãjõpeowã. ⁴⁶ Āpẽrã pe'e ãjõpeoronõjõ níã, cũ tojo wee'quere fariseo masãpure weresãrã wa'awã. ⁴⁷ Tojo weerã fariseo masã, tojo nicã pa'ia wiorã nerẽcãrã niwã. Na pa'ia wioḡu cũ me'rãcjãrã nirõpu nerẽcãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—¿De'ro weerãsari marĩ? Jesú peje añuse weeĩ'ogũ weemi. ⁴⁸ Marĩ cūrẽ cã'mota'aticã,

nipe'tirā cūrē ějōpeorāsama. Romano masā wiorā a'tirāsama. A'ti, marī wiorā nise, Ō'acū wī'i quē'rārē cō'arāsama.

⁴⁹ Ni'cū na me'rācjū Caifá wāmetigū ti cū'marē pa'ia wioḡu nicu niwī. Cū narē nicu niwī:

—Musā ne tu'omasīwe'e. ⁵⁰ Nipe'tirā masā marī ya di'tacjārā wērīcā, ña'a nibosa'a. A'tiro weecā, añusa'a. Ni'cū nipe'tirā ye bu'iri wērībosacā, marīrē añurōsa'a, niwī.

⁵¹ Caifá cū basu wācūse me'rā tojo niticu niwī. Ti cū'ma cū pa'ia wioḡu nicā, Ō'acū cūrē tojo wācūse o'ocu niwī. Tojo níḡú, Judea di'tacjārārē Jesú wērībosagūsamī níḡū, tojo nicu niwī. ⁵² Jesú ti di'tacjārā dia'cūrē wērībosaticu niwī. Nipe'tirā Ō'acū pō'rā cūrē ějōpeoajārē no'o apeye di'tapū nirā quē'rārē wērībosacu niwī. Ni'cā curua weesī'rīḡū tojo weecu niwī. ⁵³ Ti nūmūta na nerē ucūca nūmū me'rā na Jesure wējēatjere wācūyucārā niwā.

⁵⁴ Na wējēsī'rīse ye bu'iri Jesú judío masā ĩ'orōpū sijatiwī. Judeapū ní'cu wijawā'cāwī. Ni'cā macā Efraī wāmetiri macā yucu marīrō pu'to nirī macāpū wa'awī. Ti macāpū ũsā tojawū.

⁵⁵ Titare Pascua judío masā bosenuḡu wa'atjo cā'rōacā dū'sawū. Pājārā masā Jerusalēpū wa'acārā niwā. Na ti bosenuḡu dūporo na ña'arō wee'quere coeyurā wa'acārā niwā. ⁵⁶ Jesure ĩ'asī'rīrā a'macusiācārā niwā. Ō'acū wī'ipū nírā, a'merī sērītiña'cārā niwā:

—Musã tu'oña'cã, ¿apetero weegu cã a'tigusari?

⁵⁷ Fariseo masã, pa'ia wiorã masãrẽ a'tiro duticãrã niwã:

—Musã Jesú topu niapu nisere masĩrã, ãsãrẽ wereya. Na wercã, bu'iri da'reri wi'ipu Jesure miarãti nĩrã, tojo nicãrã niwã.

12

Jesure María u'mutise piopeo'que ni'i
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Pascua bosenumu wa'atjo seis numuĩ du'sawu. Titare Jesú Efraĩpu ní'cu Beta-nia wãmetiri macãpu wa'awĩ. Toduporo ti macãputa Jesú Lázarore masõwĩ. ² Tocjãrã Jesure bosenumu weepeowã. Marta ba'asere etiwõ. Na pãjãrã wa'terore Lázaro quẽ'rã Jesú me'rã ba'adujiwĩ. ³ Ësã ba'ari cura María pajicja u'muticja nardo wãmetise wapabujusere poset-icjare Jesú tiro miitiwõ. Miiti, cã du'pocãrĩpu piopeowõ. Be'ro co poari me'rã tuucoewõ. Ti wi'i nipe'tiropu u'mutise'sa wa'awu.

⁴ Co tojo weecã ĩ'agũ, Juda Iscariote ãsã me'rãcjũ be'ropu Jesure ĩ'atu'tirãrẽ o'oacju a'tiro niwĩ:

⁵ —¿De'ro weego a'te u'mutisere duatiati? Tere duago, ni'cã cã'ma da'rase wapa weronojõ wapata'aboapã. Te niyerure pajasecuarãrẽ o'oboapã, niwĩ.

⁶ Cã pajasecuarãrẽ ma'ígũ mejẽta, tojo niwĩ. Yajasebucu niwĩ. Cã ãsã niyerure co'tegu niwĩ. Ti ajuropu ãsã niyeru sãa'quere yajamujãcũwĩ.

⁷ Jesú cãrẽ niwĩ:

—Co uaro weeato. Co yu'ure yaatjere wăcŭgŏ, tojo weeamo. ⁸ Musă pajasecŭorărē o'onu'cŭmasîrăsa'a. Be'ropŭ yu'u pŭrîcărē o'omasîsome. Yu'u a'to nidojacŭ niwe'e, niwî Jesú.

Judío masă wioră Lázarore wějěsî'rî'que ni'i

⁹ Păjără judío masă Jesú Betaniapŭ nise quetire tŭ'ocără niwă. Tojo weeră Jesure, cŭ masŏ'cŭ Lázaro quē'rărē î'ară a'ticără niwă. ¹⁰⁻¹¹ Lázarore masŏse ye bu'iri păjără judío masă Jesure ějŏpeowă. Cărē ějŏpeoră, pa'ia wioră dutise doca nimi'cără dŭcawatia wa'awă. Na tojo weese ye bu'iri pa'ia wioră Jesure na wějěsî'rîrŏnojŏta Lázaro quē'rărē wějěsî'rîwă.

Jesú Jerusalĕpŭ pi'a'que ni'i

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Pascua judío masă bosenuŭurē î'ară wa'ară păjără masă Jerusalĕpure wa'acără niwă. Na etăca nuŭŭ ape nuŭŭ pe'e Jesú wa'atje quetire masîcără niwă. ¹³ Tojo weeră pŭrî opa querire dute, cŭrē pŏtĕrîră a'ticără niwă. Na a'tiro caricŭwă'cătiwă:

—Marî wiogŭre e'catise o'oră. Ă'rî Ő'acŭ o'ó'cure añurŏ wa'ato. Cŭ marî Israe curuacjără wiogŭ nimi, niwă.

¹⁴ Jesú Ő'acŭ ye queti ojăca pŭrîpŭ nîrŏnojŏta burrore î'agă, cŭ bu'ipŭ mujăpejawî. Zacaría todŭporocjŭ Ő'acŭ ye quetire weremu'tărî masŭ a'tiro ojacŭ niwî:

¹⁵ Musă Jerusalĕcjără, uitică'ña.

Ī'aña, mʉsā wiogu burro bu'ipu pesawā'cātimi,
ni ojacu niwī.

16 A'te oja'quere ũsā cū bu'erā ne waro
“Jesú ye queti nisa'a”, niticāti. Be'ro ʉ'muse
cū mʉjǎáca be'ropu ũsā masīwū. “Ō'acū ye
queti ojaca pūrīpu ní'caronojōta cūrē queoro
wa'awū”, niwū.

17 Jesú Lázarore masōgū, cū pijiwīrōcā ĩ'a'cārā
āpērārē wereturiacārā niwā. 18 Tojo weerā cū
wee'lo'quere ējōpeorā, Jesure pōtērīrā a'ticārā
niwā. 19 Fariseo masā pe'e tojo weecā ĩ'arā,
a'merī nicārā niwā:

—¿Ī'ati mʉsā? Nipe'tirā cū me'rā wa'arā
weema. ¿Marī de'ro weebosau? niwā.

Griego masā Jesure ĩ'asī'rī'que ni'i

20 Jerusalēpu Pascua bosenuṁu nicā, Ō'acūrē
ējōpeorā nerē'cārā wa'terore ni'cārērā griego
masā niwā. 21 Na Jesure ĩ'asī'rīrā Felipe tiro
a'tiwā. Felipe Betsaida Galilea di'tapu nirī
macācjū niwī. Na cūrē a'tiro niwā:

—Jesure ĩ'asī'rīsa'a.

22 Na tojo nicā tu'ogu, Felipe Andrére weregu
wa'awī. Be'ro puarāpu wa'a, Jesure wererā
wa'awā. 23 Na griego masā ĩ'asī'rīsere tu'ogu,
Jesú niwī:

—Yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigu
wērī masāmʉjāatjo cā'rō du'sa'a. 24 Diacjūta
nigūti. Ni'cū otese capere otetibosami. Te
oteticā, mejārōta tojasa'a. Te peri otecā
pūrīcārē, di'tapu boa wa'asa'a. Be'ro pī'rī,
pupi, peje ducatisa'a. Te peri weronojō yu'u
wērīgūsa'a. Yu'u wērīse me'rā pājārā Ō'acū

põ'rã wa'arãsama. ²⁵ No'o a'ti umucopure cũ catiri umucore ma'iyu'rugũ pecame'epũ bu'iri da're bajuriono'gũsami. No'o cũ catiri umucore ma'itigu pe'e u'musepu catinu'cũgũsami. ²⁶ Yu'u dutisere weesĩ'rĩgũ, yu'ure sirutuato. Cũ yu'u niatjopure yu'u me'rã nigũsami. Yu'u dutisere weesirutugũnojõrẽ yu'u pacũ añurõ weegusami, niwĩ Jesú.

Jesú cũ wẽrĩatjere ucũ'que ni'i

²⁷ Jesú niwĩ:

—Ni'cãrõacã yu'u pũrõ bujaweti'i. ¿De'ro nigũsari? “Pacũ, yu'ure ña'arõ wa'atjere yu'rũoya” ¿nigũsari? Nisome. Yu'u tereta pi'eti, wẽrĩgũ a'tiwũ. ²⁸ Pacũ, mu'u tutuasere ñ'oña, niwĩ Jesú. Cũ tojo nĩca be'ro ni'cũ u'musepu ucũdijosere tu'owũ. A'tiro niwĩ:

—Yu'u tutuasere ñ'otojawũ. Ñ'onemogãti tja, niwĩ.

²⁹ Masã topũ nirã cũ ucũ'quere tu'orã, “Bũpo bũsũami”, niwã. Ñpẽrã “Õ'acũrẽ wereco'tegu u'musecjũ Jesure ucũami”, niwã.

³⁰ Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'ure tu'odutigu mejẽta ucũami. Musã pe'ere tu'odutigu ucũami. ³¹ Ni'cãrõacãrẽ Õ'acũ a'ti turicjãrãrẽ bese, bu'iri da'regusami. Tojo nicã a'ti turicjãrãrẽ dutigu wãtĩ cõ'awĩrõno'gũsami. ³² Apeye quẽ'rãrẽ yu'ure na u'mũarõpũ tuumorõn'cõcã, nipe'tirãrẽ yu'u tiropũ a'ticã weeguti, niwĩ Jesú.

³³ Tojo nĩgũ, yu'u curusapũ wẽrĩgũsa'a nĩgũ, tojo niwĩ. ³⁴ Masã tere tu'orã, a'tiro niwã:

—Ō'acũ ye queti ojáca pŭrĩpũ na bu'eĩ'ocã, a'tiro tu'ono'wũ: “Ō'acũ bese'cu Cristo catinu'cũcũsami.” ¿De'ro weeacũ mũ'u pe'e tja “Ō'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ u'muarõpũ tuumorõnũ'cõno'gũsami”, niti? Ō'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ ¿noanojõ niti? ni sērĩtiña'wã.

³⁵ Jesús narē niwĩ:

—Yũ'u a'ti nucũcãcjãrãrē sĩ'ose weronojõ ni'i. Yũ'u masãrē Ō'acũ yere añurõ masĩcã wee'e. Yoaticã musã me'rã nigũsa'a. Yũ'u a'topũ nirĩ curare musã yũ'u bu'esere ējõpeoya. Tojo weerã musã wãcũña marĩrõ na'itĩ'arõpũ sijarã weronojõ wa'asome. Yũ'ure ējõpeotirã na'itĩ'arõpũ nirã weronojõ nima. Na weesere “A'tiro pe'e u'a'a”, nĩmasĩtisama. ³⁶ Yũ'u sĩ'ose weronojõ nigũ musã tiropũ ni'i. Yũ'u musã tiropũ nirĩ curare yũ'ure ējõpeoya. Tojo weerã musã quẽ'rã sĩ'orĩ masã weronojõ nirãsa'a. Ō'acũ yere añurõ masĩrãsa'a. Æpẽrã quẽ'rãrē masĩcã weerãsa'a, niwĩ Jesús.

Jesú narē tojo níca be'ro du'tiwã'cã wa'awĩ.

Judío masã wiorã Jesure ējõpeotise ni'i

³⁷ Jesús peje weeĩ'omicã, judío masã wiorã cũrē ējõpeotiwã. ³⁸ Na ējõpeoticã, Ō'acũ ye queti ojáca pŭrĩpũ Isaía oja'caronojõta queoro wa'awũ.

Cũ a'tiro ojacũ niwĩ:

Ni'cũnojoõpũta ũsã weresere tu'otimi.

Ō'acũ tutuase me'rã weeĩ'ocã ĩ'amirã, ne ējõpeotima, ni ojacũ niwĩ Isaía.

39 Na ne ějōpeomasīti'que quē'rārē Isaía ap-
eropu Ō'acū ye queti ojáca pūrīp̄are a'tiro ojacu
niwī:

40 Ō'acū narē caperi bajutirā weronojō weecu
niwī.

Cū yere tu'omasīticā weecu niwī.

Tojo weerā añurō cū weesere ĩ'amirā,
ĩ'amasīticārā niwā.

Cū bu'esere tu'omirā, tu'omasīticārā niwā.

Cū bu'esere ějōpeorā, na ña'arō wee'quere du'u,
acoboJose sērībopā.

Cū narē yu'ruobopī, nicu niwī Isaía.

41 Isaía Jesú tutuasere, cū asistesere ĩ'agū, cū
ye cjasere tojo ucūcu niwī.

42 Pājārā judío masā Jesure ějōpeowā.
Ni'cārērā wiorā warop̄ta ějōpeowā. Fariseo
masārē uirā, bajuyoropu Jesure ějōpeosere
ucūtiwā. Ūsārē judío masā na nerērī wī'ip̄u
nirārē cō'awīrōrī nírā, tojo weewā. 43 Wiorā
Jesure ějōpeomirā, masā pe'ere Ō'acū nemorō
añurō wācūcā ɥawā.

Jesú masārē besese cjasere ucū'que ni'i

44 Jesú nipe'tirā tu'oato nígū, tutuaro ucūwī:

—Yu'ure ějōpeogu yu'u se'sarore ějōpeotimi.

Yu'u pacu yu'ure o'ó'cu quē'rārē ějōpeomi.

45 Yu'ure ĩ'agū, yu'ure o'ó'cu quē'rārē ĩ'ami.

46 Yu'u sī'ose weronojō ni'i. A'ti nucūcāp̄ure
yu'ure ějōpeorā na'itī'arōp̄u tojaticā'to nígū
a'tiwu. Na yu'u bu'esere masīrāsama. Masīrā,
añurō weerāsama. 47 Yu'u bu'esere tu'omirā,
tere weetirā, bu'iri cuorāsama. Yu'u narē
bu'iri da'resome. Yu'u bu'iri da'regu a'titiwu.
Narē yu'ruogu a'tiwu. 48 Yu'ure ɥatirānojō,

yu'u bu'e'quere weetirãnojõ Õ'acũrẽ bu'iri da'reno'ajãpu nitojama. Yu'u bu'e'quere weetise bu'iri na a'ti umuco pe'ticã, bu'iri da'reno'rãsama. ⁴⁹ Yu'u se'saro yu'u uaro bu'ewe'e. Yu'u pacu yu'ure o'ócũ "Tojo ni bu'eya" nirõ bu'e'e. ⁵⁰ Yu'u masĩ'i, yu'u pacu dutisere êjõpeorã catinu'cũcã'rãsama. Tojo weegu cũ bu'eduti'caronojõta masãrẽ bu'e'e, niwĩ Jesú.

13

Jesú cũ bu'erã ye du'pocãrĩrẽ coe'que ni'i

¹ Judío masã bosenumu Pascua wa'atjo ni'cã numu du'sawu. Jesú cũ a'ti turipu ní'cu maata cũ pacu tiropu wa'atjere masĩtojawĩ. Cũ, cũ yarã a'ti nucũcãcjãrãrẽ ma'inu'cũcã'wĩ. Cũ wẽrĩse me'rã cũ uputu ma'isere ĩ'owĩ.

²⁻⁴ Juda Iscariote, Simó macũrẽ wãtĩ a'tiro wãcũse o'ocu niwĩ. Jesure ĩ'atu'tirãpũre o'oduticu niwĩ. Jesú pe'e pũrĩcã cũ Õ'acũ tiropu ní'cu a'tiwu nisere masĩwĩ. Tojo nicã topu cũ dajatojaatjere, cũ pacu cũrẽ wiogu sõrõatje quẽ'rãrẽ masĩwĩ. A'tiro wéegu, ùsã ba'adujiri cura Jesú wã'cãnu'cã, cũ su'ti bu'icjãrõrẽ tuweecũuwĩ. Be'ro marĩ ejerituwuwaropu tuucoeri caserore du'teõ'owĩ. ⁵ Tu'ajanu'cõ, acore bapapu piosãawĩ. Te me'rã ùsã ye du'pocãrĩrẽ coenu'cãwĩ. Be'ro ti casero me'rã bopowĩ.

⁶ Cũ Simó Pedro ye du'pocãrĩrẽ coenu'cãrĩ cura Pedro cũrẽ niwĩ:

—Wiogu, ¿yé du'pocãrĩrẽ coegusari?

⁷ Jesú cũrẽ niwĩ:

—Ni'cārōacā yu'u weesere mu'u tu'omasītisa'a. Be'ropu masīgūsa'a.

⁸ Pedro cūrē niwī:

—Yé du'pocārīrē mu'u ne coesome.

Jesú cūrē niwī:

—Yu'u coeticā, mu'u yu'u me'rācjū nisome.

⁹ Simó Pedro cūrē niwī:

—To pūrīcārē yé du'pocārīrē coegu, yé omocārī, ya dupo quē'rārē coeya.

¹⁰ Jesú pe'e cūrē niwī:

—Marī u'aca be'ro apaturi u'aapoya marīsa'a. Sijaca be'ro du'pocārī dia'cūrē tuucoeno'sa'a. Mūsā ū'irī marīrā weronojō ni'i. Tojo nimicā, ni'cū mūsā wa'teropure ña'agū ū'irītigu weronojō nimi, niwī Jesú.

¹¹ Jesú cūrē ī'atu'tirāpūre o'oacjūre masītojawī. Tojo weegu tojo niwī.

¹² Ūsā ye du'pocārīrē coeca be'ro cū bu'icjārō su'tirote sāña, ejanujāwī tja. Ūsārē niwī:

—¿Mūsā yu'u weesere tu'omasīti? ¹³ Mūsā yu'ure “Wiogu, ūsārē bu'egu” ni pisu'u. Tojota ni'i mūsā nīrōnojōta. ¹⁴ Yu'u mūsā wiogu, mūsārē bu'egu nimigū, mūsā ye du'pocārīrē coeapu. Tojo weerā mūsā quē'rā mejārōta weeya.

¹⁵ Mūsārē yu'u wee'quere ī'acūu, weesirutuato nígu a'te queosere wee'opapu. A'merī añurō weeya. ¹⁶ Mūsārē diacjū wereguti. Ne ni'cū da'raco'tegu “Yu'u wiogu yu'rūoro ni'i”, nīmasītisami. Ni'cū o'óno'cu quē'rā cūrē o'ó'cu yu'rūoro nitisami. ¹⁷ Mūsā yu'u du'pocārī coesere masīrā, a'te yu'u wee'quere wéerā, e'catirāsa'a.

18 »Yũ'u musã nipe'tirãpure ucũgũ weewe'e. Yũ'u bese'cãrãrẽ masĩ'i. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu nírõnojõta queoro wa'arosa'a. A'tiro ojano'wũ: “Yũ'u me'rã ba'adujimigũ, yũ'ure a'pepũrĩmi”, ni ojano'caro niwũ. 19 Yũ'u musãrẽ wereyugũ wee'e. Tojo weerã yũ'u ní'que queoro wa'acã, a'tiro nirãsa'a: “Diacjũta Õ'acũ o'ó'cu nipĩ”, nirãsa'a. 20 Musãrẽ queoro wereguti. Yũ'u o'ó'cãrã weresere tũ'o ãjõpeorã, yũ'u quẽ'rãrẽ ãjõpeorãta weesama. Yũ'ure ãjõpeorã, yũ'ure o'ó'cu quẽ'rãrẽ ãjõpeosama, niwĩ Jesú.

Jesú “Yũ'ure ĩ'atu'tirãpure Juda o'ogũsami” nise ni'i

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Jesú ũsãrẽ wéréca be'ro ɸpũtu bujawetiwĩ. Tũ'ota basiorota werewĩ:

—Diacjũta nigũti. Ni'cũ musã wa'teropũ yũ'ure ĩ'atu'tirãrẽ o'ogũsami, niwĩ.

22 Cũ tojo nicã tũ'orã, ũsã ¿noarẽ tojo nigũ weeti? nírã, mejõ a'merĩ ĩ'adujicã'wũ.

23 Yũ'u Juã Jesú ma'ino'gũ cũ pu'to dujiwũ.

24 Tojo weegũ Simó Pedro Jesure sãrĩtiña'dutigũ sĩopuawĩ. 25 Yũ'u cũ pu'toacã mu'rĩwã, cũrẽ sãrĩtiña'wũ:

—Wiogũ, ¿noanojõ niti cũ?

26 Jesú yũ'ure niwĩ:

—Yũ'u pã yosó'ono'gũ nigũsami. Cũ tojo níca be'ro Simó macũ Juda Iscariotere yosó'owĩ.

27 Cũ tojo wééca be'ro wãtĩ Judare sãjãacu niwĩ. Jesú cũrẽ niwĩ:

—Mũ'u weeatjere weebaque'oya.

28 Ûsã nipe'tirã topu ba'adujirã, cã tojo nisere tu'omasitĩcãti. 29 Ni'cãrẽrã a'tiro wãcũwũ: “Juda cã niyerure co'tegu niyucã, Jesú cãrẽ apeyenojõ bosenumu cjasere duudutigũ weepĩ, o pajasecũorãrẽ niyeru o'odutigũ o'odutiapĩ”, niwũ. 30 Juda cã pãrẽ ñe'eca be'ro ùsã tiropu ní'cũ wijaa wa'awĩ. Cũ wijaaari cura ñamipũ niwũ.

A'merĩ ma'idutise ni'i

31 Juda wa'áca be'ro Jesú ùsãrẽ niwĩ:

—Ni'cãrõacã yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ uputigupure yu'u tutuasere ï'ono'rõsa'a. Õ'acũ tutuase quẽ'rã yu'u me'rãta ï'ono'rõsa'a. 32 Yu'u Õ'acũ tutuasere ï'ocã, cã quẽ'rã yu'u tutuasere maata ï'ogũsami. 33 Yu'u me'rãcjãrã, cã'rõ musã me'rã nituogusa'a. Musã yu'ure a'marãsa'a. Yu'u judío masãrẽ toduporopure ní'caronojõta musãrẽ ni'cãrõacã nigũti. Yu'u wa'atjopure musã wa'amasitisa'a. 34 Musãrẽ apeye ma'ma dutise cũugũti. Yu'u musãrẽ ma'irõnojoita a'merĩ ma'ĩña. 35 Musã a'merĩ ma'icã, ãpẽrã nipe'tirã musãrẽ yu'u bu'erã nisere masĩrãsama, niwĩ Jesú.

Jesú Pedrore “Mu'u yu'ure ‘Masĩwe'e' nigũsa'a” ní'que ni'i

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Simó Pedro cãrẽ sãrĩtiña'wĩ:

—Wioꝑũ, ¿no'opu wa'agusari?

Jesú cãrẽ niwĩ:

—Ni'cãrõacã yu'u wa'atjopure mu'u wa'amasitisa'a. Be'ropu yu'ure sirutugusa'a.

37 Pedro cãrẽ niwĩ tja:

—Wiogu, ¿de'ro weeacju yu'u mu'u me'rã maata wa'amasītisari? Yu'u quē'rã mu'u me'rãta wērīmasī'i.

³⁸ Jesús cūrē niwī:

—¿Nirōta yu'u me'rã wērīmasīti? Mu'urē diacjūta nigūti. Cārē'quē cū uuati dūporo yu'ure i'tiati “Cūrē masīwe'e”, nigūsa'a, niwī Jesú.

14

Jesú “Yu'ure ējōpeorã yu'rurãsa'a” ní que ní i

¹ Jesús ūsārē a'tiro niwī:

—Musã uputu waro wãcūque'titicã'ña. Ō'acūrē ējōpeoya. Tojo nicã yu'u quē'rārē ējōpeoya. ² Yu'u pacu tiropu musã niatje wi'seri peje ní'i. Te marícãma, musārē wereboapã. Topu musã niatjore apoyugu wa'agu wee'e. ³ Musã niatjore apóca be'ro musārē miigū a'tiguti. Topure musã quē'rã ninu'cūcãrãsa'a. ⁴ Musã yu'u wa'atjore masīsa'a. Yu'u wa'ari ma'a quē'rārē masīsa'a, niwī Jesú.

⁵ Tomás cūrē niwī:

—Wiogu, mu'u wa'atjore masītisa'a. ¿Ūsã de'ro wee masībosau mu'u wa'ari ma'arē?

⁶ Jesús cūrē niwī:

—Yu'u, yu'u pacu tiropu wa'ari ma'a weronojō ní'i. Yu'u masārē topu wa'acã weegú ní'i. Yu'u masārē diacjū cjasere masīcã wee'e. Narē catinu'cūcã weegú ní'i. Yu'ure ējōpeorã dia'cū yu'u pacu tiropu wa'arāsama. ⁷ Musã yu'ure masīrã, yu'u pacu quē'rārē masībosa'a. Ni'cārōacã me'rã cūrē masī'i. Musã yu'ure ĩ'arã, cūrē ĩ'arã weronojō ní'i, niwī Jesú.

⁸ Felipe Jesure niwĩ:

—Wiogu, mu'u pacure ï'oña ùsārē. Cūrē ï'ase me'rā dia'cũ ùsārē ejatuarosa'a.

⁹ Jesú cūrē niwĩ:

—Felipe, yu'u musā me'rā yoacā niwũ. ¿Yu'ure ï'amasĩweti yujupu? Yu'ure ï'agũ yu'u pacu quē'rārē masĩmi. ¿De'ro weegu yu'ure “Mu'u pacure ï'oña”, niati? ¹⁰ ¿Yu'u, yu'u pacu me'rā puarā nimicā, ni'cũpũta ni'i nisere ējōpeoweti? ¿Cũ yu'upũre nimi nise quē'rārē ējōpeoweti? Yu'u ucũsere yu'u se'saro ucũwe'e. Yu'u pacu yu'upũre nigũta cũ uaro ucũmi. Yu'u weese quē'rārē yu'u se'saro weewe'e. Cũta cũ uaro weecā weemi. ¹¹ Yu'u, yu'u pacu me'rā ni'cũta ni'i nisere, cũ yu'upũre nisere ējōpeoya. Tere ējōpeotirā pũricā, yu'u weese pe'ere ï'a ējōpeocureya. ¹² Musārē diacjũta weregũti. Yu'ure ējōpeorā yu'u wee'caronojõta yu'u wee'quere weesiruturāsama. Totá yu'u pacu tiropu yu'u wa'acāma, a'te nemorõ weerāsama. ¹³ Musā yu'ure ējōpeocā, nipe'tise musā sērĩsere o'ogusa'a. Te me'rā yu'u pacu tutuasere masĩato nígũ tojo weegusa'a. ¹⁴ Yu'ure ējōpeorā, no'o musā sērĩsere yu'tigũti.

Jesú “Espíritu Santure o'ógũti” ní'que ni'i

¹⁵ »Musā yu'ure ma'írā, yu'u dutisere weerāsa'a. ¹⁶ Musārē yu'u pacure Espiritu Santure sērĩbosagũti. Cũ musārē weetamuse me'rā wācũtutuanu'cũcā weegusami. Musā me'rā ninu'cũgũsami. ¹⁷ Espiritu Santu musārē queoro bu'egusami. Āpērā a'ti nucũcācjārā

yu'ure ējōpeotirā cūrē masītirāsama. Tojo weerā cūrē moorāsama. Mūsā pūrīcā cūrē masī'i. Cū mūsā me'rā, mūsāpūre ninu'cūgūsami. ¹⁸ Yu'u mūsārē cō'awā'cāsoma. Mūsā me'rā nigū a'tiguti tja. ¹⁹ Cā'rōacā be'ro masā yu'ure ī'asoma. Mūsā pūrīcā ī'arāsa'a. Yu'u catinu'cūcā'a. Tojo weerā mūsā quē'rā catinu'cūcā'rāsa'a. ²⁰ Yu'u pacu mūsārē Espiritu Santure o'ógusami. Tojo wéeca be'ro yu'u pacu me'rā yu'u nisere masīrāsa'a. Tojo nicā mūsā yu'u me'rā nisere, yu'u mūsāpūre nisere masīrāsa'a. ²¹ Yu'u dutisere weegú diacjūta yu'ure ma'isere ī'osami. Yu'ure maigūrē yu'u pacu quē'rā ma'igūsami. Yu'u quē'rā ma'igūsa'a. Cūrē yu'u nisetisere ī'ogūsa'a, niwī Jesú.

²² Apī Juda, Iscariote mejēta Jesure niwī:

—¿Wiogu, de'ro weegu mu'u nisetisere ūsā dia'cūrē ī'ogūsari? ¿De'ro weegu a'ti turicjārā mu'urē ējōpeotirā quē'rārē ī'oweti?

²³ Jesú cūrē niwī:

—Yu'ure ma'igū yu'u dutisere weemi. Yu'u pacu cūrē ma'igūsami. Ūsā puarāputa cū me'rā nirāsa'a. ²⁴ Yu'ure ma'itigu pe'e yu'u ucūsere weetimi. Yu'u ucūse yé mejēta ni'i. Yu'u pacu yu'ure o'ócū cū weredutise ni'i.

²⁵ »Yu'u mūsā me'rā nígū, a'te nipe'tisere were'e. ²⁶ Yu'u sērīcā, yu'u pacu Espiritu Santure mūsārē o'ógusami. Cū mūsārē weetamu, wācūtutuanu'cūcā weegusami. Nipe'tise mūsārē bu'egusami. Nipe'tise yu'u mūsārē bu'e'quere apaturi wācūcā weegusami.

27 »Yũ'u ni'cārōacã musãrẽ we'eriti'i. Musã ye ejeripõ'rãrĩpu ejerisãjãse niato. Yũ'u ejerisãjãse me'rã musãrẽ ejerisãjãcã weeguti. Yũ'u ejerisãjãcã weese a'ti nucũcã cjase weronojõ niwe'e. Tojo weerã "Yũ'u wa'agu wee'e" nisere tu'orã, bujaweti, wãcũque'titicã'ña. 28 Musã "Yũ'u pacu tiropu wa'agu wee'e" nicã tu'otojapu. "Be'ro yũ'u musã me'rã nigũ a'tiguti tja" nicã quẽ'rãrẽ tu'oapu. Yũ'u pacu yũ'u yũ'rũoro nimi. Musã yũ'ure cũ tiropu wa'ase quetire tu'oapu. Tere tu'orã, diacjũta ëjõpeorã pũricã, e'catiboapã. 29 Yũ'u musãrẽ wereyugu weepu. Tojo weerã yũ'u musãrẽ wereyu'quere queoro wa'acã, "Diacjũta nipĩ", nirãsa'a. 30 Wãtĩ a'ti nucũcãcjãrãrẽ dutigu a'titojami. Tojo weegu yũ'u yoaticã musã me'rã ucũgũti. Cũ yũ'ure ne cã'rõ dutimasĩtimi. 31 Tojo wa'arota weesasa'a. Yũ'u pacu cũ weeduti'quere weeguti. Yũ'u tojo weecã, a'ti nucũcãcjãrã yũ'u pacure yũ'u ma'isere masĩrãsama. Te'a wa'arã. Wã'cãnu'cãña, niwĩ ãsãrẽ.

15

Jesú u'segu me'rã masãrẽ queose were'que ni'i

¹ Jesú queose me'rã ãsãrẽ a'tiro niwĩ:

—Yũ'u u'segu weronojõ ni'i. Yũ'u pacu tigure co'tegu nimi. ² Yũ'ure ëjõpeorã tigu cjase dũpuri nima. Õ'acũ u'segure ï'anurũgũ weronojõ niyugu, dũca marĩse dũpũrire dũtecõ'asami. Apeye dũcatise dũpũrire añurõ dũcatiato nígu dũtweenemosami. ³ Musã dũcatise dũpuri weronojõ ni'i. Yũ'u bu'e'quere ëjõpeo, yũ'ti'i.

Tojo weegu yu'u pacu musã ña'arõ wee'quere cõ'atojawĩ. Musã acobocono'cãrãpu nitoja'a. ⁴ Yu'u musãpũre ninu'cũgũsa'a. Musã quẽ'rã yu'u me'rãcjãrã ninu'cũcã'ña. Ni'cã dũpu yucũgũpu a'mesũ'atimirõ dũcatitisa'a. A'te weronojõ musã yu'u me'rã ninu'cũtirã, ne añurõ weemasĩsome.

⁵ »Yu'u ní'caronojõta yu'u u'segu weronojõ ni'i. Musã tigũ dũpũri ni'i. Yu'u me'rã ninu'cũgũ, yu'u quẽ'rã cũpũre nicã, cũ añurõ weemasĩsami. Musã yu'u me'rã ninu'cũtirã, ne añurõ weemasĩtisa'a. ⁶ Yu'u me'rã ninu'cũtigũ dũtecõ'a'que dũpũri weronojõ nimi. Te ñai'que dũpũrire see, pecame'epũ ãjũacõ'ano'sa'a.

⁷ »Musã yu'u me'rã ninu'cũrã, yu'u bu'esere wãcũrã, Õ'acũrẽ musã uasere sẽrĩña. Cũ yu'tigusami. ⁸ Musã añurõ wéerã, Õ'acũ añuyũ'rũami nisere ã'orãsa'a. Tojo weerã diacjũta musã yu'u bu'erã nirãsa'a. ⁹ Yu'u pacu yu'ũre ma'irõnojoõta yu'u quẽ'rã musãrẽ ma'i'i. Yu'u me'rã ninu'cũña. Tojo weecã, musãrẽ ma'ĩnu'cũgũsa'a. ¹⁰ Yu'u pacu yu'ũre cã dutisere weecã, ma'ĩmi. Yu'u quẽ'rã yu'u dutisere weecã, musãrẽ ma'igũsa'a.

¹¹ »Yu'u e'catironojõta musãrẽ e'catiato nígu tojo ucũ'u. Tojo weerã musã e'catiyũ'rũarãsa'a.

¹² Yu'u dutise a'tiro ni'i. Yu'u musãrẽ ma'irõnojoõta a'merĩ ma'ĩña. ¹³ Ni'cũ cũ me'rãcjãrãrẽ wẽrĩbosagu, narẽ ma'iyũ'rũasami. Wẽrĩbosase nemorõ ma'ita basiowe'e. ¹⁴ Musã yu'u dutisere wéerã, yu'u me'rãcjãrã ni'i. ¹⁵ Yu'u musãrẽ "Yu'ũre da'raco'terã nima", nisome. Da'raco'terã na wioogu weesere masĩtisama.

Musã yu'u me'rãcjãrã ni'i. Tojo weegu yu'u pacu yu'ure ní'quere werepe'ocã'a. ¹⁶ Musã yu'ure besetiwx. Yu'u pe'e musãrẽ besewx. Añurõ weeato ní'gũ tojo weewx. Musã añurõ weese pe'tisome. Añurõ weecã, musã yu'ure ëjõpeocã, no'o Õ'acũrẽ sërĩsenojõrẽ o'ogusami. ¹⁷ A'teta ni'i yu'u musãrẽ dutise. A'merĩ ma'ĩna, niwĩ.

Jesú “Yu'ure ëjõpeocã, ãpërã musãrẽ ï'atu'tirãsama” ní'que ni'i

¹⁸ Jesú ãsãrẽ a'tiro ninemowĩ:

—A'ti nucũcãcjãrã yu'ure ëjõpeotirã musãrẽ ï'atu'ticã, yu'ure ï'atu'timũ'tã'quere wãcũña. ¹⁹ Musã a'ti nucũcãcjãrã waro nicãma, na me'rãcjãrãrẽ ma'irõnojõta musãrẽ ma'ibosama. Yu'u musãrẽ na wa'teropx nirãrẽ besewx. Musã a'ti nucũcãcjãrã weronjõ niwe'e. Tojo weerã musãrẽ ï'atu'tima. ²⁰ Yu'u musãrẽ ní'quere wãcũña. Ne ni'cũ da'raco'tegu “Yu'u wiogu yu'ruoro ni'i”, nímasĩtisami. Yu'ure ña'arõ weema. Musã quẽ'rãrẽ mejãrõta ña'arõ weerãsama. No'o yu'u bu'esere tu'orã, musãrẽ tu'orãsama. ²¹ Musã yu'ure sirutucã ï'arã, nipe'tise ña'asere musãrẽ weerãsama. Yu'ure o'ócure na masĩtise ye bu'iri tojo weerãsama.

²² »Yu'u a'ti di'tapure narẽ weregu a'titicãma, bu'iri moobosama. Na ni'cãrõacãrẽ bu'iri cuoma. “Ësã bu'iri moo'o”, nímasĩtisama. ²³ Yu'ure ï'atu'tirã yu'u pacu quẽ'rãrẽ ï'atu'tima. ²⁴ Ne ni'cũ weetisere na tiropure peje weeĩ'omiwũ. Yu'ure masĩdutigx tojo weewx. Yu'u weeĩ'otica be'roma bu'iri moobosama. Na yu'u wee'quere ï'awã. Tere ï'amirã, yu'ure

ĩ'atu'tiwã. Yũ'u pacu quẽ'rãrẽ ĩ'atu'tiwã.
²⁵ Õ'acũ ye queti ojaca pũrĩpu nĩrõnojõta queoro wa'aro wee'e. A'tiro ni'i: "Bu'iri moomicã, yũ'ure ĩ'atu'tiwã", ni ojano'wũ.

²⁶ »Espíritu Santu diacjũ ucũgũ, musãrẽ weetamugũ a'tigusami. Æsã yũ'u pacu me'rã cũrẽ o'órãsa'a. Cũ a'tigu, queoro yé cjasere musãrẽ weregusami. ²⁷ Musã quẽ'rã yé cjasere wererãsa'a. Musã ne waroputa yũ'u me'rã nitojawu. Tojo weerã wererãsa'a, niwĩ Jesú.

16

¹ Jesú Æsãrẽ ninemowĩ tja:

—Yé bu'iri ãpẽrã musãrẽ ña'arõ weerãsama nisere were'e. Yũ'ure ãjõpeodu'uticã'to nígu tojo were'e. ² Musãrẽ judío masã nerẽwuse wi'seripu nimi'cãrãrẽ cõ'awĩrõrãsama. No'o musãrẽ wẽjẽcõ'aca be'ro a'tiro nirãsama. "Marĩ Õ'acũ ñaro weerã wee'e", nirãsama. ³ Na yũ'u pacure, yũ'ure masĩti'que ye bu'iri musãrẽ ña'arõ weerãsama. ⁴ Yũ'u wereyugu wee'e. Tojo weerã queoro te wa'acã, musã "Tojota niwĩ", nirãsa'a.

Espíritu Santu ye cjase ni'i

»Yũ'u musã me'rã nígu, ne waropure maata a'tere weretiwu. ⁵⁻⁶ Ni'cãrõacã yũ'ure o'ócũ tiropu wa'agu wee'e. Yũ'u tojo nicã tu'orã, ne ni'cũ yũ'ure "¿No'opu wa'ati?" ni sãrĩtiña'we'e. Mejõ bujawetiwiorticã'a. ⁷ Yũ'u musãrẽ diacjũta nigũti. Yũ'u wa'acã, musãrẽ aũu nirõsa'a. Yũ'u musãrẽ Espiritu Santure o'ógusa'a. Yũ'u

wa'aticāma, cū mūsārē weetamugū, mūsā me'rā nigū a'titibosami.

8-11 »Espíritu Santu yu'ure ējōpeotirārē a'tiro masīcā weegusami. “Ūsā ña'arā ni'i”, ni tu'oña'cā weegusami. Apeye, yu'u diacjū weegú ni'i nisere i'ogūsami. Yu'u pacu tiropu wa'ase me'rā tere i'ogūsami. Yu'u topu wa'acā, yu'ure i'asome. Tojo nicā yu'ure ējōpeotirārē Ō'acū bu'iri da'reatjere i'ogūsami. A'tiro masīrāsama: “Wātī, a'ti nucūcācjārārē dutigu Ō'acūrē bu'iri da'reno'acju nitojami”, nirāsama.

12 »Yu'u mūsārē peje werese cuomi'i. Ni'cārōacārē mūsā tu'omasitibosa'a. Tojo weegu werewe'e. 13 Espiritu Santu a'tigu, nipe'tisere queoro weregusami. Cū diacjū ucūgū nimi. Cū se'saro ucūsoma. Ō'acū ucūsere, cū tu'o'quere wereturiagusami. Be'ropu wa'atje quē'rārē mūsārē wereyugusami. 14 Espiritu Santu yu'ure añurō ucūgūsami. Yé cjasere mūsārē masīcā weegusami. 15 Nipe'tise yu'u pacu cuose yé ni'i. Tojo weegu Espiritu Santu mūsārē yé quetire weregusami.

Bujawetimi'cārā e'catirāsama nise ni'i

16-17 »Cārōacā be'ro mūsā yu'ure i'anemosome. Be'ro i'arāsa'a tja. Yu'u pacu tiropu wa'ase ye bu'iri tojo wa'anīrōsa'a, niwī Jesú.

Cū tojo nicā tu'orā, ūsā ni'cārērā a'merī ucūwū:

—¿De'ro nisī'rīrō weesari cū tojo nise?

18 “Cārōacā be'ro” cū nise ¿de'ro nisī'rīrō

weesari? Ñe'enojõrẽ ucũgũ ucũsamigu, masĩtisa'a, niwũ.

¹⁹ Jesú ẽsã tojo nisere masĩgũ, ẽsãrẽ niwĩ:

—Yu'u "Cã'rõacã be'ro ï'asome, be'ro ï'arãsa'a tja" ní'quere ¿a'merĩ sãrĩtiña'rã weeti? ²⁰ Musãrẽ diacjũta wereguti. Musã uti, pũrõ bujawetirãsa'a. A'ti turicjãrã pe'e e'catirãsama. Musã bujawetimi'cãrã be'ro e'catirãsa'a. ²¹ A'tiro wa'ase weronojõ nirõsa'a. Ni'cõ nijĩpaco co wĩ'magũ wuase duporoacã pũrĩse tu'oña'samo. Co wuáca be'ro co pũrĩse tu'oña'quere wãcũtisamo. Co macũ bajuase pe'ere ï'agõ e'catigo, tojo weesamo. ²² Co weronojõ musã ni'cãrõacã pi'eti'i. Be'ro yu'u musãrẽ ï'agũ a'tiguti tja. Yu'u tojo weecã ï'arã, musã e'catiyu'ruarãsa'a. Æpẽrã musãrẽ bujaweticã weemasĩtirãsama.

²³ »Musã tojo e'catiri numurẽ musã tu'otisere ne sãrĩtiña'some majã. Diacjũta musãrẽ nigũti. Musã yu'ure ãjõpeocã ï'agũ, nipe'tise musã sãrĩsere yu'u pacu yu'tigusami. ²⁴ Toduporopu yu'u tutuase me'rã yu'u pacure ne sãrĩtiwũ. Ni'cãrõacãrẽ musã yu'ure ãjõpeotjãrã sãrĩña. Musã tojo weecã, cũ yu'tigusami. Cũ yu'ticã, musã e'catiyu'ruarãsa'a.

Jesú masãrẽ "A'tiro weeguti" ní'que ni'i

²⁵ »Yu'u musãrẽ queose me'rã wereapu. Be'ro queose marĩrõ diacjũta yu'u pacu ye quetire weregusa'a. ²⁶ Espĩritu Santu a'tica be'ro musã yu'ure ãjõpeotjãrã, yu'u pacure sãrĩrãsa'a. Yu'u tojo ní'gũ, "Yu'u pacure musãrẽ sãrĩbosaguti", nigũ mejẽta wee'e. Musã basu

sērīrāsa'a. ²⁷ Cūta mūsārē ma'imi. A'tiro ni'i. Mūsā yu'ure ma'i'i. Tojo nicā mūsā yu'ure "Õ'acū tiropu ní'cu a'tipī", ni ējōpeo'o. Tojo weegu Õ'acū mūsārē ma'imi. ²⁸ Yu'u pacu me'rā ní'cu yu'u a'ti nucūcāpure a'tiwu. Ni'cārōacā yu'u a'topu ní'cu yu'u pacu tiropu dajatojaaguti tja.

²⁹ Cū tojo nicā tu'orā, ūsā cūrē niwū:

—Ni'cārōacārē mu'u queose me'rā werewe'e. Diacjū ucūcā'a. ³⁰ Ni'cārōacā ūsā masī'i. Mu'u nipe'tisere masīpe'ocā'a. No'o sērītiña'se dūporo masītoja'a. Tojo weerā mu'u Õ'acū tiropu ní'cu a'tipā nisere masī'i.

³¹ Jesú ūsārē niwī:

—¿Mūsā ējōpeoti majā? ³² Tojo ējōpeomirā, maata no'o mūsā wa'asī'rīrō du'tistearāsa'a. Yu'u ni'cūta tojagūsa'a. Ni'cūta niwe'e, nígu pe'e. Yu'u pacu yu'u me'rā nimi. ³³ Yu'ure ējōpeorā ejerisājāse cūoato nígu a'te nipe'tisere mūsārē wereapu. A'ti nucūcācjārā mūsārē pi'eticā weerāsama. Na tojo weemicā, wācūtutuaya. Yu'u a'ti nucūcācjārā na ña'arō weesere docaque'acā weetojawu. Tojo weerā yu'ure ējōpeorā wācūtutuaya.

17

Jesú cū bu'erā ye niatjere cū pacure sērībosa'que ni'i

¹ Jesú tojo níca be'ro ī'amorō, a'tiro niwī:

—Pacu, mu'u yu'ure cūu'que eja'a. Yu'u mu'u macū nisere masārē ī'oña. Mu'u tojo weecā, yu'u masārē mu'u tutuasere, mu'u añuyurūserere

ĩ'ogũsa'a. ² Mũ'u yũ'ure masã nipe'tirã wiogu söröwũ. Nipe'tirã mũ'u o'o'cãrãrẽ catinu'cũcã weedutigu yũ'ure söröwũ. ³ Masã mũ'u Ō'acũ ni'cũ nigũrẽ, tojo nicã yũ'ure mũ'u o'ó'cure ějõpeorã catinu'cũcã'rãsama.

⁴ »Yũ'u a'ti nucũcãpũre mũ'u tutuasere, mũ'u añuyũ'rũsere masãrẽ ĩ'owũ. Mũ'u yũ'ure cũu'quere weepe'ocã'wũ. ⁵ Pacũ, a'ti nucũcã weese dũporo yũ'u mũ'u me'rã niwũ. Mũ'u me'rã níguũ, mũ'u weronojõ nisetiwũ. Ni'cãrõacãrẽ mũ'u tiropũ wa'agu wee'e. Yũ'ure mejãrõta weeya tja.

⁶ »Mũ'u ã'rãrẽ a'ti nucũcãpũ nirã wa'terore besewũ. Yũ'ure narẽ o'oguti níguũ, tojo weecu niwũ. Mũ'u nisetisere narẽ masĩcã weewũ. Na mũ'u yarã nimi'cãrãrẽ yũ'ure wiawũ. Na mũ'u dutisere weewã. ⁷ Ni'cãrõacã na masĩma, nipe'tise yũ'u cuose mũ'u o'o'que ni'i, nima. ⁸ Narẽ nipe'tise mũ'u wereduti'quere werewũ. Na tere tũ'orã, ějõpeowã. Na diacjũta yũ'u mũ'u tiropũ a'ti'quere ějõpeowã. Tojo nicã mũ'u yũ'ure o'ó'quere ějõpeowã.

⁹ »Yũ'u na ye niatjere mũ'urẽ sãrĩ'i. Āpẽrã yũ'ure ějõpeotirã yema sãrĩwe'e. Yũ'ure mũ'u o'o'cãrã mũ'u yarã nima. Tojo weegu mũ'urẽ sãrĩ'i. ¹⁰ Nipe'tirã mũ'u yarã, yarã nima. Yarã quẽ'rã mũ'u yarã nima. Na yũ'ure ějõpeo, yũ'u tutuagu nisere masãrẽ masĩcã weema.

¹¹ »Yũ'u a'ti nucũcãpũ tojaque'asome. Yũ'u bu'erã pũrĩcã tojarãsama. Yũ'u mũ'u tiropũ wa'agu wee'e. Pacũ, añuyũ'rũgu, mũ'u tutuase me'rã mũ'u yũ'ure o'o'cãrãrẽ añurõ co'teya. Mũ'u tojo weecã, marĩ nírónojõta na ni'cãrõ

me'rã nirãsama. ¹² A'ti nucũcãpũre yu'ũre mu'ũ o'o'cãrã me'rã níguũ, mu'ũ tutuase o'o'que me'rã narẽ co'tewũ. Ne ni'cũ bajuriotiwũ. Ni'cũ dia'cũ toduporopũ bajuduti'cu weronojõ ní'cũre bajurioriwũ. Mu'ũ ye queti ojãca pũrĩpũ níronojõta na oja'que queoro wa'aro wee'e.

¹³ »Ni'cãrõacã yu'ũ mu'ũ tiropũ wa'agu wee'e. Yu'ũ a'ti nucũcãpũ níguũ, mu'ũ ye quetire werewũ. Tere tu'orã, na yu'ũ weronojõ e'catiato níguũ werewũ. ¹⁴ Mu'ũ wereduti'quere narẽ wereturawũ. Na yu'ũre ãjõpeotjãrã, yu'ũ weronojõ nima. A'ti umucocjãrã weronojõ wãcũtima. Tojo weerã na quẽ'rãrẽ masã ã'atu'tima. ¹⁵ «Narẽ, a'ti nucũcãpũ nirãrẽ mu'ũ tiropũ miaña», níguũ mejẽta wee'e. Wãtĩ pe'ere cã'mota'aya níguũ, tojo ni'ĩ. ¹⁶ Yu'ũ a'ti umucocjũ niwe'e. Na quẽ'rã yu'ũre ãjõpeorã a'ti umucocjãrã weronojõ wãcũsetitima. ¹⁷ Mu'ũ ye queti diacjũ waro ni'ĩ. Te me'rã narẽ mu'ũ ãaro weejã añurã wa'acã weeya. ¹⁸ Yu'ũre mu'ũ ye quetire a'ti nucũcãcjãrãrẽ weredutigu o'ówũ. Yu'ũ quẽ'rã yu'ũ bu'erãrẽ a'ti nucũcãcjãrãrẽ weredutigu o'ó'o. ¹⁹ Mu'ũ ãaronojõ na ye niatjere wẽrĩbosagũti. A'tiro yu'ũ weecã, na quẽ'rã mu'ũ ãaronojõ diacjũta weerãsama.

²⁰ »Yu'ũ na dia'cũrẽ sẽrĩbosawe'e. Be'ropũ na bu'esere tu'o ãjõpeojã quẽ'rãrẽ sẽrĩbosa'a. ²¹ Na marĩ me'rã ni'cãrõ me'rã niato níguũ tojo wee'e. Pacũ, yu'ũ mu'ũ me'rã níronojõ, mu'ũ yu'ũ me'rã níronojõ na quẽ'rã niato. Tojo wa'acã ã'arã, a'ti nucũcãcjãrã yu'ũre mu'ũ o'ó'quere ãjõpeorãsama. ²² Yu'ũre mu'ũ tutu-

ase, añuyuruserere o'owu. Yu'u quẽ'rã yarãrẽ o'oturiawu. Narẽ ni'cãrõ me'rã marĩ weronojõ niato nígũ tojo weewu. ²³ Yu'u napure ni'i. Mu'u pe'e yu'upure ni'i. Tojo weerã na ni'cãrõ me'rã nirãsama. Tojo wa'acã ã'arã, a'ti nucũcãcjãrã mu'u yu'ure o'ó'quere masĩrãsama. Apeyere, mu'u yu'ure ma'irõnojõta "Marĩrẽ ma'imi", nirãsama.

²⁴ »A'ti turi weese duporo mu'u yu'ure ma'iwũ. Tojo weegu mu'u nisetisere yu'ure o'owu. Pacu, mu'u o'o'cãrãrẽ yu'u me'rã nicã uasa'a. Narẽ yu'u tutuasere ã'adutigu tojo wee'e. ²⁵ Pacu, mu'u queoro wee'e. A'ti nucũcãcjãrã yu'ure ejõpeotirã mu'urẽ masĩtima. Yu'u mu'urẽ masĩ'i. ã'rã yu'u bu'erã mu'u yu'ure o'ó'quere masĩma. ²⁶ Mu'u nisetisere narẽ masĩcã weewu. Tojo masĩcã weenu'cũcũti. Mu'u yu'ure ma'irõnojõta na quẽ'rãrẽ a'merĩ ma'idutigũ tojo wee'e. Tojo nicã yu'u na me'rã ninu'cũgũti nígũ, tojo wee'e, niwĩ Jesú.

18

Jesure surara na ñe'ewã'cã'que ni'i
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Jesú cũ pacure sẽrĩca be'ro ùsã Jerusalẽpũre wijawu. Wija, Cedrón wãmetiri maarẽ pẽ'awũ. Ti maa siaquijipu na olivo ote'caro niwũ. Ùsã topu wa'awu. ² Juda Jesure ã'atu'tirãrẽ o'ori masũ quẽ'rã te olivo nirõrẽ masĩwĩ. Jesú toduporo pejetiri ùsãrẽ su'ori sijawĩ. Tojo weegu masĩwĩ. ³ Ùsã topu nirĩ cura ni'cã curua surara me'rã Juda etawĩ. ã'pẽrã quẽ'rã ni'cãrẽrã Õ'acũ

wi'i co'terã surara niwã. Pa'ia wiorã, fariseo masã o'óno'cãrã niwã. Na añurõ wãmotiwã. S'íose tuturi, s'íosepa me'rã a'tiwã. ⁴ Jesú cãrẽ wa'atjere masĩtojacu niwĩ. Tojo weegu “¿Noarẽ a'mati?” niwĩ.

⁵ Cãrẽ yu'tiwã:

—Jesú Nazarecjũrẽ a'ma'a, niwã. Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'uta ni'i.

Juda Jesure ï'atu'tirãrẽ o'ori masũ na me'rã niwĩ. ⁶ Jesú “Yu'uta ni'i” nicã tu'orã, na uirã, dústi bu'rũque'awã. ⁷ Jesú apaturi sãrĩtiña'wĩ tja:

—¿Noarẽ a'mati?

Cãrẽ yu'tiwã:

—Jesú Nazarecjũrẽ a'ma'a, niwã.

⁸ Jesú narẽ niwĩ:

—Musãrẽ weretoja'a, yu'uta ni'i. To pũrĩcã yu'ure a'marã, ã'rã yu'u bu'erãrẽ du'uo'oya.

⁹ Jesú cã ucũ'que queoro wa'ato nígũ tojo niwĩ. Cũ ní'que a'tiro niwũ: “Yu'u pacu o'o'cãrãrẽ ne ni'cũ bajuriotiwũ”, niwũ. ¹⁰ Cũ tojo níca be'ro Simó Pedro cã ya di'pjĩrẽ wejeweewĩ. Wejewe, pa'ia wiogure da'raco'tegu Malco wãmetigure diacjũca o'meperore dũtepã'rẽwĩ. ¹¹ Cũ tojo weecã ï'agũ, Jesú Pedrore niwĩ:

—Mu'u ya di'pjĩrẽ nurõña. Yu'u pacu pi'etiduti'caronojõta pi'etiguti, niwĩ Jesú.

Jesure Anás ya wi'ipũ mia'que ni'i

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹²⁻¹³ Surara, tojo nicã na wiogu, ãpẽrã pa'ia wiorã na o'ó'cãrã Jesure dũ'te, Anás wãmetigu ya wi'ipũ miawã. Cũ Caifá mañecũ

niwĩ. Caifá titare pa'ia wiogu niwĩ. ¹⁴ Cúta toduporopure judío masārē “Ni'cũ nipe'tirã ye niatje wērĩbosacã, marĩrē añurõsa'a” ní'cu niwĩ.

Pedro Jesure “Masĩwe'e” ní'que ní'i

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Na Jesure miacã, yu'u Juã, tojo nicã Simó Pedro, ùsã puarã narē sirutuwã'cãwũ. Pa'ia wiogu yu'ure ĩ'amasĩwĩ. Tojo weegu yu'u Jesú me'rã wiogu ya wi'i po'peapu sãjãawũ. ¹⁶ Pedro pe'e sopepu tojanu'cãwĩ. Cũ tojo weecã ĩ'agũ, yu'u sope co'tego me'rã ucũ, cãrē pijisõrõwũ.

¹⁷ Be'ropu co Pedrore sērĩtiña'wõ:

—¿Mu'u sī'i me'rãcjũ mejeta niti?

Pedro core niwĩ:

—Niwe'e, niwĩ.

¹⁸ Pũrõ yusuawu. Tojo weerã ti wi'i da'raco'terã, tojo nicã surara pecame'e wĩjãwã. Na ti me'e sumutopu sõ'manu'cũburõwã. Pedro quẽ'rã na me'rã sõ'magũ wa'awĩ.

Pa'ia wiogu Jesure sērĩtiña'que ní'i

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Pa'ia wiogu Anás Jesure sērĩtiña'cu niwĩ:

—¿Noanojõ niti mu'u bu'erã? ¿Ñe'enojõrẽ mu'u bu'eti narẽ? nicu niwĩ. ²⁰ Jesú cãrē yu'ticu niwĩ:

—Yu'u nipe'tirã tu'oropu bu'ewu. Judío masã nerẽse wi'seripu, tojo nicã Õ'acũ wi'i judío masã nerẽwuaropu bu'ewu. Ya'yioropu bu'etiwu.

²¹ ¿De'ro weegu yu'ure sērĩtiña'ti? Æpẽrã yu'ure tu'o'cãrãrẽ sērĩtiña'ña. Na masĩsama. Na mu'urẽ wererãsama, nicu niwĩ Jesú.

22 Jesú tojo nicã tu'ogu, ni'cũ Õ'acũ wi'i co'tegu surara Jesú ya diapoare paacu niwĩ. Cũrẽ nicu niwĩ:

—¿De'ro weegu tojo yu'titi pa'ia wiogure?

23 Jesú cũrẽ nicu niwĩ:

—Yu'u ña'arõ níca be'ro “Te bu'iri paapu. Te ña'a ni'i”, niña. Añurõ níca be'roma ¿de'ro weeacju yu'ure paati? nicu niwĩ Jesú.

24 Be'ro Anás Jesure du'teno'cure tja pa'ia wiogu Caifá tiropu o'ówĩ.

Pedro nisoone'que ni'i

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Tojo weeri cura Pedro pecame'e sumuto sō'manu'cũwĩ. Topu nirã cũrẽ sērĩtiña'wã:

—¿Mu'u sī'i me'rãcjũ mejeta niti?

Pedro narẽ niwĩ:

—Niwe'e.

26 Be'ro ni'cũ pa'ia wiogure da'raco'tegu, Pedro cũ o'mepero dutepã'rẽ'cu acaweregu Pedroro niwĩ:

—Yu'u mejẽpu mu'urẽ olivo ote'caropu cũ me'rã nicã i'apu.

27 Pedro apaturi nisoowĩ. Tojo níca be'ro cãrẽ'quẽ uuwĩ.

Jesure Pilato romano masã wiogu tiropu na mia'que ni'i

(Mt 27.1-2,11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Be'ro Jesure Caifá ya wi'ipu ní'cure Pilato ya wi'ipu miawã. Bo'rearopu weewu. Judío masã wiorã ti wi'ipure sãjãatiwã. Ti wi'ipure sãjãarã, Pascua bosenu mu ba'awuasere ba'atibopã. Pilato judío masũ nitimi nise bu'iri na bu'iritirã

tũ'oña'bopã. Tojo weerã cũ ya wi'ire sãjãatiwã.
 29 Na sãjãaticã ĩ'agũ, Pilato na me'rã ucũgũ
 wijaatiwĩ. Narẽ niwĩ:

—¿Musã ã'rĩrẽ ñe'enojõ weresãrã weeti?

30 Na cũrẽ niwã:

—Cũ ña'arõ weeticãma, mũ'u tiro cũrẽ miititi-
 boapã.

31 Na tojo yũ'ticã tũ'ogu, Pilato niwĩ:

—Cũrẽ miaña. Musãrẽ dutironojõta musã
 basu beserã wa'aya.

Judío masã wiorã cũrẽ niwã:

—Ësã judío masã ne ni'cũ masãrẽ “Wějẽña”
 nĩmasĩtisa'a, niwã.

32 Titapũre romano masã wiogu masã ña'arãrẽ
 na wějẽdutiãrẽ curusapũ paabi'pecũcãrã niwã.
 Tojo weero Jesú todũporo ni'que queero wa'awũ.
 Cũ “Yũ'ũre u'mũarõpũ tuumorõnũ'cõrãsama”,
 niwĩ. 33 Pilato Jesure piji, cũ ya wi'ipũ
 majãmisãjãawĩ. Jesure sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Mũ'ũta niti judío masã wiogu?

34 Jesú yũ'ticũ niwĩ:

—¿Mũ'u basu mũ'u wãcũrõ me'rã sãrĩtiña'ti?
 o ¿ãpẽrã mũ'ũrẽ wereati?

35 Pilato cũrẽ nicũ niwĩ:

—¿De'ro weegu yũ'u masĩbosau? Yũ'u judío
 masũ mejẽta ni'i. A'topũre mũ'u ya di'tacjãrã
 judío masã, tojo nicã pa'ia wiorã mũ'ũrẽ mi-
 itiama. ¿De'ro weeati mũ'u?

36 Jesú nicũ niwĩ:

—Yũ'u a'ti nucũcãcjũ wiogu niwe'e. Yũ'u tojo
 nicãma, judío masã wiorãrẽ o'odutitirã yũ'ũre
 siruturã a'mequẽboapã. Yũ'u apesecjũ wiogu
 ni'i.

³⁷ Cũ tojo nicã tu'ogu, Pilato nicu niwĩ:

—¿To pũrĩcãrẽ mũ'u wiogu niti?

Jesú cũrẽ nicu niwĩ:

—Mũ'u nĩrõnojõta yũ'u wiogu ni'i. Yu'u diacjũ cjasere weregu a'topũ a'ti, bajuawũ. Nipe'tirã diacjũ cjasere ñarã, yũ'u ucũsere tu'oma.

³⁸ Pilato cũrẽ nicu niwĩ:

—¿Ñe'enojõ nirõ nisasa'a diacjũ cjase? nicu niwĩ.

“Jesure wějẽrõña'a” ní'que ni'i

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato Jesure sãrĩtiña'ca be'ro judío masã wiorã me'rã ucũgũ wijaaticu niwĩ tja. Narẽ niwĩ:

—Yu'u cũrẽ ne bu'iri bocatiasũ. ³⁹ Mũsã weewũase a'tiro ni'i. Pascua bosenuũ nicã bu'iri da'reri wi'ipũ nigũrẽ yũ'ure du'uwĩrõdutisa'a. ¿Mũsã cũrẽ judío masã wiogũre du'uwĩrõcã ñasari?

⁴⁰ Cũ tojo nicã tu'orã, na pũrõ caricũwã:

—Cũrẽ ne du'uwĩrõticã'ña. Barrabá pe'ere du'uwĩrõña, niwã. Barrabá ña'arõ weeri masũ niwĩ.

19

¹ Masã “Barrabáre du'uwĩrõña” ni caricũcã tu'ogu, Pilato Jesure tãrãdutiwĩ. ² Surara ni'cã be'to pota me'rã wéeca be'tore cũ dupoapũre peocãrã niwã. Apero, ni'cãrõ su'tiro wiogu sãñarõnojõ sõ'a ñibocurerore sãacãrã niwã. ³ Be'ro cũ pu'to wa'a, cũrẽ bujicã'rã, a'tiro nicãrã niwã:

—Judío masã wiogũre añurõ wa'ato. Tojo nĩrãta, cũ diapoare paamũjãcãrã niwã.

4 Pilato po'pearu ní'cu wijaatiwĩ tja. Masãrẽ niwĩ:

—Yũ'u cūrẽ ne cã'rõacã bu'iri bocatiasu. Tojo weegu musã tiropu pijiwijaatiguti. Musã ĩ'arãsa'a, niwĩ.

5 Be'ro Jesú wijaatiwĩ. Cũ pota be'tore pesawĩ. Wiogu su'tiro surara o'o'carore sãñawijaatiwĩ. Cũ wijaatáca be'ro Pilato masãrẽ a'tiro niwĩ:

—Ĩ'aña. Ā'rĩ nimi.

6 Pa'ia wiorã, ãpērã Õ'acũ wi'i co'terã surara cūrẽ ĩ'arã, pūrõ caricũwã:

—Cūrẽ curusapu paabi'pe wějẽña, ni caricũwã.

Pilato narẽ niwĩ:

—Musã basu cūrẽ curusapu paabi'pe wějērã wa'aya. Yũ'u cūrẽ ne cã'rõacã bu'iri bocatisa'a, niwĩ.

7 Judío masã wiorã cūrẽ niwã:

—Cũ “Yũ'u Õ'acũ macũ ni'i”, niwĩ. Ũsãrẽ duti'que tojo ucũgũnojõrẽ wějẽduti'i, niwã.

8 Pilato cũ “Õ'acũ macũ ni'i” nisere tu'ogu, nemorõ uiwĩ. 9 Be'ro Jesure pijisãjãa, cūrẽ sērĩtiña'cu niwĩ tja:

—¿No'ocjũ niti mu'u?

Jesú cūrẽ ne yu'titicu niwĩ.

10 Cũ yu'titicã ĩ'agũ, Pilato cūrẽ nicu niwĩ:

—¿De'ro weegu yu'ure yu'tiweti? ¿Mu'u masiweti? Yũ'u mu'urẽ du'uwĩrõgũ, du'uwĩrõmasĩ'i. Wějẽdutigu quẽ'rã, wějẽdutimasĩ'i, nicu niwĩ.

11 Jesú cūrẽ nicu niwĩ:

—Ō'acũ mu'urẽ cã'mota'acã, mu'u tojo weemasĩtiboapã. Tojo weegu yu'ure mu'u tiropu o'o'cu mu'u nemorõ bu'iritimi, nicu niwĩ.

¹² Cũ tojo nicã tu'ogu, Pilato Jesure “¿De'ro wee cãrẽ yu'u du'uwĩrõgũsariba?” nicu niwĩ. Cũ tojo weesĩ'ricã ĩ'arã, judío masã wiorã pũrõ caricũwã:

—Mu'u cãrẽ du'uwĩrõgũ, romano masã wiogu me'rãcjũ nisome. No'o ni'cũ “Yu'u judío masã wiogu waro ni'i” nigũnojõ romano masã wiogure yu'rũnu'cãgũ weemi. Cũ me'rãcjũ nitimi, ni caricũwã.

¹³ Na tojo nicã tu'ogu, Pilato Jesure na ũtã me'rã yéeca papu pijiwiijaadutiwĩ. Hebreo ye me'rã Gabata wãmetiwu. Topu Pilato masãrẽ besewuawĩ. Tojo weegu cũ topu dujiwĩ. ¹⁴ Titare ni'cã numu du'sawu Pascua bosenumu wa'atji duporo. Dajaritero wa'tero niwũ. Pilato topu dujigu, judío masã wiorãrẽ niwĩ:

—Musã wiogure ĩ'aña.

¹⁵ Na caricũnemowã:

—Cũrẽ wẽjẽña. Curusapu paabi'pe wẽjẽña, niwã.

Pilato niwĩ:

—Yu'u musã wiogure curusapu paabi'pe wẽjẽdutigusami, ¿ni wãcũmiti?

Pa'ia wiorã cãrẽ niwã:

—Ësã wiogu ni'cũta romano masã wiogu waro nimi.

¹⁶ Na tojo nicã tu'ogu, Pilato surarare Jesure curusapu wẽjẽdutigũ o'owĩ. Be'ro na cãrẽ miawã.

Na curusapɯ paabi'pe'que ni'i
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jesú na “Masā boaweeca dɯpoa” nirõpɯre wa'agɯ, curusare wɯawã'cãwĩ. Hebreo ye me'rã Gólgota wãmetiwɯ. ¹⁸ Topɯ cãrẽ curusapɯ paabi'pewã. Āpẽrã pɯarã quẽ'rãrẽ tojota weewã. Jesure na deco nɯ'cõwã. Āpẽrã pe'ere, ni'cãrẽ diacjũ pe'e, apĩrẽ cũpe pe'e nɯ'cõwã. ¹⁹ Pilato Jesú dɯpoa bu'i curusapɯ cũ oja'quere õ'odutiwĩ. A'tiro ojano'wũ: “Jesú Nazarecjũ judío masã wiogɯ nimi.” ²⁰ Te oja'que hebreo ye, griego ye, latín ye me'rã niwũ. Jesure paabi'pe'caro macã pɯ'to niwũ. Tojo weerã pãjãrã judío masã tere bu'ewã. ²¹ Pilato oja'quere bu'erã, pa'ia wiorã cãrẽ nicãrã niwã:

—Mɯ'ɯ “Judío masã wiogɯ nimi”, ni ojati-boapã. A'tiro pe'e ojaboapã. “Cũ ‘Judío masã wiogɯ ni’i’, niami”, niboapã.

²² Pilato narẽ niwĩ:

—Yɯ'ɯ ojasĩ'rĩ'caronojõ ojatojapɯ. Dɯcayusome majã.

²³ Be'ro ba'paritirã surara Jesure paabi'pe'cãrã cũ ye su'tire seeneowã. Seeneo, nánucũ dɯcawaawã. Cũ ya su'tiro docacjãrõ deroa'mesɯ'oya marĩwũ. ²⁴ Tojo weerã surara a'merĩ niwã:

—A'tore tũ'rêticã'rã. Mejõ níbocaperã. ¿Noa a'tore wapata'arosarito? niwã.

Na tojo weecã, Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpɯ oja'que queoro wa'awɯ. A'tiro ojano'caro niwũ: “Yé su'tire dɯcawaawã. Tere níbocaperã wapata'awã.” A'te ní'caronojõta surara weewã.

²⁵ Jesú ya curusa pu'to a'ticurã numia niwã. Cũ paco, cũ mũgõ María Cleofas numo, tojo nicã María Magdalena niwã. ²⁶ Jesú cũ pacore, tojo nicã yu'ç Juã cũ uputu ma'ino'gũ co tiro nu'cũcã ĩ'agũ, core niwĩ:

—Ma'u, ã'rĩ mũ'ç macũ nimi.

²⁷ Be'ro yu'çre niwĩ:

—Yu'ç pacore mũ'ç paco weronojõ çuoya. Toó tojamo mũ'ç paco, niwĩ Jesú.

To be'ro core ya wi'ipũ miitojaawũ.

Jesú wẽrĩ'que ni'i

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Jesú cũ pacore co'tedutica be'ro “Nipe'tise yu'çre weeduti'quere tu'aja'a”, niwĩ. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ oja'que wa'ato ní'gũ Jesú a'tiro niwĩ:

—Acowũosa'a.

²⁹ Topũ ni'cãrũ vino pi'ase poseyetjũ dujiwũ. Tojo weerã surara ni'cã si'tia mii ñamiowã. Ñamio, hisopo wãmetiri siti dũpũpũ ti si'tiare dũ'reõ'o sĩomorõwã Jesú tiropũ. ³⁰ Cũ tere sĩ'rĩwĩ. Be'ro niwĩ:

—Nipe'tise tu'ajatoja'a.

Cũ tojo níca be'ro cũ dũpoa paamu'rĩyoja, wẽrĩa wa'awĩ.

Jesure na ñosẽ'que ni'i

³¹ Jesú cũ wẽrĩcaterore ni'cã numũ Pascua bosenũmũ wa'atjo dũ'sawũ. Ti bosenũmũ sauru judío masãrẽ soodutĩca numũ bosenũmũjo waro nicaro niwũ. Ti numũrẽ wẽrĩ'cãrã curusapũ nicã judío masã wiorã uaticãrã niwã. Tojo weerã na Pilato tiropũ wa'a, cũ yarã surarare narẽ maata

wērīato nírã na ye ñecãrĩrẽ paanu'aduticãrã niwã. Be'ro na upure miidijoo, aperopu miaduticãrã niwã. ³² Tojo weerã surara ni'cũrẽ paanu'amũ'tãwã. Be'ro apĩ quẽ'rãrẽ tojota weewã. ³³ Jesúma wērĩ'cupure ì'awã. Tojo weerã cúma paanu'atiwã.

³⁴ Mejõ dia'cũ ni'cũ surara Jesure paatipa'mapu ñosẽwĩ. Cũ tojo weecã, dí aco me'rã o'maburowũ. ³⁵ Yũ'ũ a'tere ì'awũ. Diacjũta ni'i. Musã quẽ'rã a'tere ãjõpeoato nígũ musãrẽ were'e. ³⁶ A'te Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu nírõnojõta wa'ato nírõ tojo wa'awũ. A'tiro ojano'wũ: “Cũ ye õ'arĩ ne ni'cã õ'a paanu'aña marĩrõsa'a.” ³⁷ Apero Õ'acũ ye queti oja'caro quẽ'rãrẽ a'tiro niwũ: “Na cãmida're'cupure ì'arãsama”, ni ojano'wũ.

Jesure na siosõrõcũuo'que ni'i

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Jesú wěrĩca be'ro José Arimatea wãmetiri macãcjũ Pilatore Jesú ya upure sërĩcu niwĩ. José Jesure ãjõpeogu niwĩ. Cũ judío masã wiorãrẽ uigu, ya'yioropu ãjõpeo niseticã'cu niwĩ. Pilato “Jau, Jesú ya upure miaña”, nicã tu'ogu, cũ ya upure miidijowĩ. ³⁹ Nicodemo toduporo ñamipu Jesú me'rã ucũgũ eja'cu quẽ'rã peje treinta kilos u'mutisere miiejawĩ. Te u'mutise a'te niwũ. Mirra áloe me'rã morẽ'que niwũ. ⁴⁰ Na puarã José, Nicodemo su'tiro añurĩ casero u'mutise wa're'que caseri me'rã Jesú ya upure omawã. Judío masã wērĩ'cãrãrẽ yaarã weewũaronojõta weewã. ⁴¹ Jesure paabi'pe'caro pu'to otese ote'caro niwũ. Te ote'caro deco ni'cã masãpe

na ũtāgāpɯ se'ēca tuti niwũ. Ti pe ne ni'cāti wērĩ'cārārē sīosōrōcũuno'ña marĩwũ. ⁴² Topɯ Jesure miaa, ti pepɯ sīosōrōcũuowã. Na tojo weeri cura mujĩpũ sājārĩ curapɯ niwũ. Judío masã na da'radutitica nɯmɯ sājārōpɯ weewɯ. Tojo weerã ti pe pɯ'toacã niyucã, topɯ sīosōrōcũuowã.

20

Jesú cũ masã'que ni'i

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Soorinɯmɯ nicã bo'rease duporo María Magdalena Jesú masãpepɯ wa'aco niwõ. Ti pere bi'acaga ũtāgã apesepɯ cũñacã ĩ'aco niwõ. ² Tojo weego ũsã tiropɯ omatojatico niwõ. Ũsārē niwõ:

—Marĩ wiogure apesepɯ miacārã niama. ¿No'opɯ miarã miasapã?

³ Co tojo nicã tɯ'orã ũsã, Simó Pedro, yɯ'u cūrē yaa'caropɯ wa'awɯ. ⁴ Ũsã topɯ wa'arã, yɯ'u Pedro nemorõ omamũñawũ. Tojo weegu yɯ'u cũ duporo ejawɯ. ⁵ Topɯ eja, ti pepɯ mu'rĩĩ'asōrōwũ. Topɯ cūrē oma'que caseri pesawɯ. ⁶ Be'ropɯ Pedro bɯaejawĩ. Cũa diacjũ sājãa wa'awĩ. Cũ quē'rã te su'tire ĩ'awĩ. ⁷ Apero Jesure na diapoapɯ na omáca casero quē'rã niwũ. Apeye me'rã nitiwɯ. Aperopɯ tuupe'eca casero pesawɯ. ⁸ Yɯ'u quē'rã ti tutipure sājãawũ. Nipe'tise te caserire ĩ'agũ, ĩjōpeowɯ. ⁹ Ũsã Ő'acũ ye queti ojáca pũrĩ cjasere Jesú wērĩ'cɯpɯ masāgũsami nisere titare masĩtiwɯ. ¹⁰ Ũsã ti pere ĩ'áca be'ro ũsã ya wi'ipɯ dajatojaawɯ.

Jesú María Magdalenarẽ bajua'que ni'i
(Mr 16.9-11)

¹¹ María Magdalena pe'e ti pe sumutopu utigo tojaque'awõ. Co utigota, ti pepu yu'uĩ'asõrõco niwõ. ¹² Tojo ì'asõrõgõ, puarã su'ti butise sãñarã Õ'acũrẽ wereco'terãrẽ ì'aco niwõ. Na Jesure cõu'caropu dujicãrã niwã. Ni'cũ cõ dupoa ní'caropu, apĩ cõ du'pocãrĩ ní'caro pe'e dujicãrã niwã. ¹³ Na core sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weego mu'u utiti?

Narẽ nico niwõ:

—Yu'u wiojure mia wa'apã. ¿No'opu miarã miasapã?

¹⁴ Co tojo níca be'ro apero pe'e majãmiĩ'aco niwõ. Tojo weemigõ, Jesú co tiro nu'cũcã ì'aco niwõ. “Jesúta nimi”, ni ì'amasĩtico niwõ. ¹⁵ Jesú core sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿De'ro weego mu'u utigo weeti? ¿Noarẽ a'mãti? nicu niwĩ.

“Á'rĩ ote'quere co'tegu nisami” ni wãcũgõ, a'tiro nico niwõ:

—Mu'u cãrẽ mia'cu, wereya. ¿No'opu cõuati? Yu'u cãrẽ miagõti, nico niwõ.

¹⁶ Jesú core “María”, nicu niwĩ.

Co majãmiĩ'aquejo, nico niwõ:

—Rabboni.

Hebreo ye me'rã “Yu'ure bu'egu” nisĩ'rĩrõ wee'e.

¹⁷ Jesú core nicu niwĩ:

—Du'uya yu'ure. Yu'u pacu tiropu mujãatiapu yujupu. Yu'ure ãjõpeorãrẽ werego wa'aya. “A'tiro niami”, niña. “Cũ, cõ pacu Õ'acũ tiropu ‘Wa'agu wee'e’, niami.” “‘Õ'acũ yu'u pacu, tojo nicã musã pacu nimi.’ Apeye quẽ'rãrẽ ‘Yu'u

wiogũ nimi. Tojo nicã musã wiogũ nimi', niãmi'', niña, nicũ niwĩ.

¹⁸ Cũ tojo nicã tu'ogo, María Magdalena ùsã cũ bu'erãrẽ werego etawõ. Co cãrẽ ì'a'quere, cũ core ní'quere werewõ.

Jesú cũ bu'erãrẽ bajua'que ni'i

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Tojo wa'áca nũmũ soorinũmũ niwũ. Ti nũmũ ñamipũ ùsã cũ bu'erã ní'cãrã nerẽwũ. Ësã judío masã wiorãrẽ uirã, añurõ bi'asãjã wa'awũ. Ësã topũ nirĩ cura Jesú ùsã decopũ bajuwĩ. Ësãrẽ añudutiwĩ:

—Musã ejeripõ'rãrĩpũ ejerisãjãse niato, niwĩ.

²⁰ Cũ tojo níca be'ro cãrẽ paabi'pe'quere, cãrẽ ñosẽ'carore ì'owĩ. Ësã cãrẽ ì'arã, pũrõ e'catiwũ.

²¹ Cũ ùsãrẽ ninemowĩ tja:

—Musã e'catise me'rã niña. Yũ'u pacũ o'ó'caronojõta yũ'u quẽ'rã yé quetire weredutigũ musãrẽ o'ó'o.

²² Be'ro cũ ùsãrẽ putipeo, niwĩ:

—Musã Espiritu Santure cuoya. ²³ Musã ãpẽrã na ña'arõ wee'quere acobojocã, na bu'iri marĩrã tojarãsama. Musã narẽ acobojoticã, na acobojono'tirãsama, niwĩ Jesú.

Jesú Tomárẽ bajuase ni'i

²⁴ Tomás ùsã me'rãcjũ Jesú bu'egũ “Su'rua'cu” na nino'gũ Jesú ùsã tiropũ bajuácaterore marĩwĩ. ²⁵ Be'ro cũ dajacã, ùsã cãrẽ niwũ:

—Marĩ wiogũre ì'apũ, niwũ.

Tomás pe'e ùsãrẽ niwĩ:

—Yũ'u cũ omocãpũ paabi'pe'que peripũ sĩosõrõĩ'atimigũ, ãjõpeosome. Tojo nicã

cūrē ñosē'caropu ya omopicare sīosōrōĩ'atigu, ějōpeosome. Sīosōrōĩ'atojagupu, ějōpeoguti, niwī.

²⁶ Ni'cā semana Jesú ũsārē bajuáca be'ro ũsā apaturi nerēwũ. Titare majā Tomás quē'rā ũsā me'rā niwī. Ti wi'i cjase soperi bi'acā'no'wũ. Tojo nimicā, Jesú ũsā decopu bajuawī. Ŭsārē añudutiwī:

—Mūsā ejeripō'rārīpu ejerisājāse niato, niwī.

²⁷ Be'ro Tomārē niwī:

—Ī'aña yé omocārīrē. Mu'u omopicare na yu'ure paabi'pe'que peripu sīosōrōña. Yu'ure paatipa'mapu na ñosē'caropure mu'u ya omopicare sīosōrōña. Ějōpeose moogũ niticā'ña. Yu'ure ějōpeoya.

²⁸ Cũ tojo nicā tu'ogu, Tomás niwī:

—Jesú, yu'u wiogu, mu'u Ō'acũ ni'i.

²⁹ Jesú cūrē niwī:

—Tomás, mu'u yu'ure ĩ'atojagupu, ějōpeo'o. Yu'ure ĩ'atimirā ějōpeocā pe'ere, nemorō añu'u.

Jesure ějōpeodutigu a'ti pūrīrē oja'a nise ni'i

³⁰ Jesú ũsā ĩ'orōpu peje apeyenojō wee'owī. Te nipe'tise yu'u a'ti pūrīpūre ojawe'e. ³¹ Yu'u a'ti pūrīpu Jesú ni'cārē cũ wee'io'quere oja'a. Mūsārē Jesú Ō'acũ bese'cu cũ macũ nimi nisere ějōpeodutigu oja'a. Tojo nicā cūrē ějōpeorā catinu'cūato nígũ tojo wee'e.

21

Jesú apaturi cũ bu'erārē bajua'que ni'i

¹ Be'ro Jesú Tiberia wāmetiri ditara sumutopu ũsārē apaturi bajuawī. A'tiro wa'awu. ² Ŭsā

topure nirã a'ticurã niwũ: Simó Pedro, Tomás “Su'rua'cu” na nigũ, tojo nicã Natanae Galilea di'tacjũ Caná wãmetiri macãcjũ. Æpẽrã quẽ'rã ũsã puarã Zebedeo põ'rã niwũ. Tojo nicã Æpẽrã puarã Jesú bu'erã ninemowã.

³ Æsã topu nirĩ cura Simó Pedro ũsãrẽ niwĩ:

—Wa'i wẽjẽgũ wa'aguti.

Æsã cõrẽ niwũ:

—Æsã quẽ'rã wa'arãti, niwũ.

Æsã wa'a, yucũsupu mujãsãjãwũ. Ti ñamirẽ wa'i wẽjẽbo'reamiwũ. Ne wẽjẽticãti.

⁴ Bo'reque'awã'cãtiri cura Jesú ti ditara sumu-topu bajuawĩ. Æsã cõrẽ ã'amasĩtiwu. ⁵ Cũ ũsãrẽ niwĩ:

—¿Wẽjẽati? niwĩ.

—Wẽjẽtiasu, niwũ.

⁶ Æsã tojo nicã tu'ogu, ũsãrẽ niwĩ:

—Diacjũ pe'e doqueñoña musã wejecure. Tojo weerã wẽjẽrãsa'a. Cũ dutironojõta weewu. Pãjãrã waro wẽjẽwũ. Ne wejecure wã'cõticãti.

⁷ Tojo wa'acã ã'agũ, yu'u Jesú uputu ma'ino'gũ Pedrore niwũ:

—Marĩ wioгу nimi.

Yu'u tojo nicã tu'ogu, Simó Pedro su'tiro bu'icjãrõrẽ wejesãñawĩ. Jesú tiropu wa'agu, doqueñojãwĩ.

⁸ Æsã pe'e yucũsu me'rã sumutopu wa'ire wejenujãwũ. Æsã cien metros yoaro decopu pa'sawu. ⁹ Topu nujãtarã, pecame'e cũ wĩjãca me'erẽ ã'awũ. Ti me'epu ni'cũ wa'i pũ'onu'cõno'wũ. Pã quẽ'rã niwũ. ¹⁰ Jesú ũsãrẽ niwĩ:

—Wa'i musã wẽjẽ'cãrãrẽ miitia.

11 Cũ tojo nicã, Simó Pedro yucusupũ mujãsãjãa, wa'ire wejemajãwĩ nucũporopũ. Wa'i pacarã ciento cincuenta y tres sãjãawã. Ticurã pãjãrã sãjãamicã, wejecu tã'rũtiwũ.

12 Jesú ũsãrẽ niwĩ:

—Ba'arã a'tia.

Ŭsã cũrẽ ĩ'amasĩrã, ne ni'cũputa “¿Noanojõ niti mu'ũ?” ni sãrĩtiña'ma'atiwũ. 13 Jesú pãrẽ ũsãrẽ etiwĩ. Wa'i quẽ'rãrẽ etiwĩ.

14 Jesú masãca be'ro puati ũsãrẽ bajuatojawĩ. Ni'cãrõacã me'rã i'tiati wa'aro weewũ.

Jesú Simó Pedro me'rã ucũ'que ni'i

15 Ŭsã ba'áca be'ro Jesú Simó Pedrore sãrĩtiña'wĩ:

—¿Simó, Joná macũ, mu'ũ ã'rã yu'rũoro yu'ũre ma'iyu'rũnu'cãti?

Pedro cũrẽ niwĩ:

—Ŭũ, wiogu, mu'ũ masĩ'i yu'ũ mu'ũrẽ ma'isere.

Jesú cũrẽ niwĩ:

—To pũrĩcãrẽ yu'ũre ãjõpeorãrẽ co'teya. Narẽ bu'eya.

16 Apaturi Pedrore sãrĩtiña'nemowĩ:

—¿Simó, Joná macũ, yu'ũre ma'iti?

—Ŭũ, mu'ũ masĩ'i yu'ũ mu'ũrẽ ma'isere.

Jesú niwĩ tja:

—To pũrĩcãrẽ yarãrẽ bu'eya. Narẽ co'teya.

17 Apaturi ninemowĩ tja:

—¿Simó, Joná macũ, yu'ũre mu'ũ ma'iti?

Jesú i'tiati cũrẽ sãrĩtiña'cã ĩ'agũ, Pedro pũrõ bujawetiwĩ. Cũrẽ niwĩ:

—Wiogu, nipe'tisere mu'ũ masĩ'i. Masĩ'i yu'ũ mu'ũrẽ ma'isere.

Jesú cūrē niwī:

—To pūrīcārē narē bu'eya. Narē co'teya, niwī tja. ¹⁸ Mũ'urē diacjũta nigũti. Mũ'u ma'mũ nígũ, mũ'u ɥaro su'tiroke sãña, mũ'u no'o wa'asĩ'rĩrõ wa'acũwũ. Be'ro mũ'u bũcũ ẽjãgũ, mũ'u ye omocãrĩrē sĩomorõgũsa'a. Apĩ mũ'urē su'ti sãa, mũ'u wa'asĩ'rĩtiro miagũsami.

¹⁹ Jesú tojo nígũ, Pedro cũ de'ro wa'a wẽrĩatjere nígũ, tojo niwī. Cũ wẽrĩse me'rã masã Õ'acũrē añurõ ucũrãsama nígũ, tojo niwī.

Be'ro Jesú cūrē niwī:

—Yũ'ure ẽjõpeosirutunu'cũcã'ña.

Jesú Juãrē ma'i'que ni'i

²⁰ Be'ro Pedro majãmiĩ'agũ, yũ'u na be'ro sirutucã ĩ'awĩ. Yũ'u Jesú ma'ino'gũ niwũ. Yũ'uta todũporo ũsã ba'atũocatero “¿Noa mũ'urē ĩ'atu'tirãpũre o'orosari?” ni sẽrĩtiña'wũ.

²¹ Pedro yũ'ure ĩ'agũ, Jesure sẽrĩtiña'wĩ:

—Wiogũ, ã'rĩ warore ¿de'ro wa'arosari?

²² Jesú cūrē niwī:

—Cũ maata wẽrĩcã, mũ'u ye cjase mejẽta ni'i. Cũ yũ'u apaturi a'tiri curapũ catitũocã quẽ'rãrẽ mũ'u ye cjase mejẽta ni'i. Wãcũnarũtiguta. Mũ'u yũ'ure sirutuya, niwī.

²³ Jesú tojo ní'quere tũ'orã, cūrē ẽjõpeorã yũ'ure “Cũ ne wẽrĩsome” nise se'sa wa'awũ. Jesú yũ'ure “Cũ wẽrĩsome”, nitiwĩ. A'tiro pe'e niwĩ: “Yũ'u apaturi a'tiri curapũ catitũocã, mũ'u ye cjase mejẽta ni'i”, niwĩ Pedrorẽ.

²⁴ Yũ'u Juã ni'i. Yũ'u ĩ'a'quere oja'a. Tojo weero “Diacjũta ni'i”, ni masĩno'o.

²⁵ Apeye Jesús weenemo'que peje ni'i. Yu'u tu'oña'cã, cã wee'quenucã ojacãma, peje pũrĩ waro yu'ruoquejocã'bosa'a.

Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 31 Aug 2023

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086